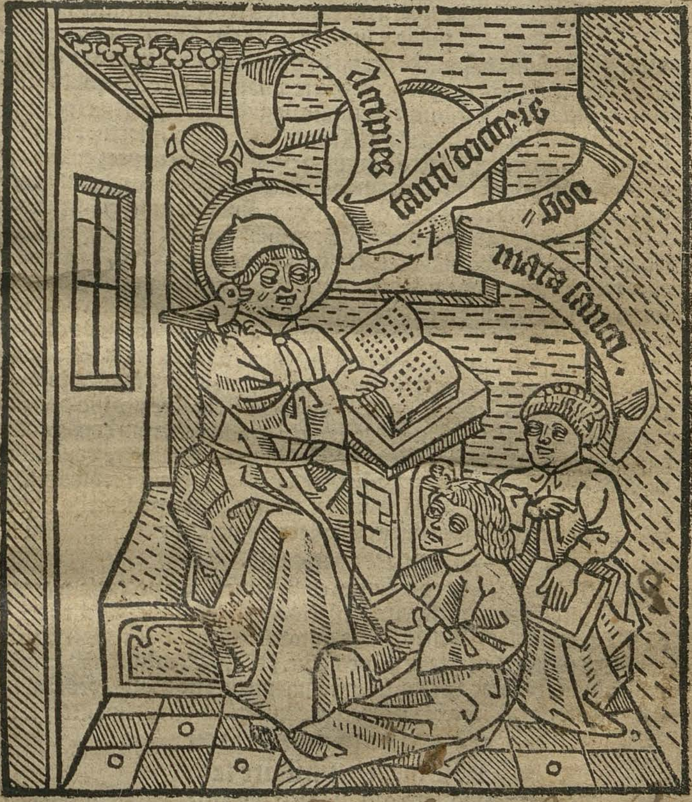
Incunabula.
Cordiale v. Liber quatuor novis.
Quattuor novissima.

Colon. Henr. Quentell.

1492.

Hain Repert. bibl. N. 5707.

Quattuor nouissima cuz multis exemplis pulcherrimis q̄ sunt occasio salutis.

Memoria mortis

MEmorare nouissi
ma tua ⁊ inetrnū non peccabis. Ecclesiastici.
vij. Sicut dicit btūs Augustin⁹ in libro suaruz
meditationū. Plus vitanda est sola peccati fedi
tas. ꝙ quelibet tormentorū immanitas. Luz
ergo nouissimorū noticia ⁊ illorū frequens me/
moria a peccatis nos reuocat. virtutib⁹ nos co/
pulat. ⁊ in omni bono ope nos retinet ⁊ confir/
mat. Ideo diuina inspirante gratia de his nouissimis. videlicet que et
quot illa sunt modicum proposui dicere ⁊ narrare. Necnō q̇dlibet ipo
rum dictis ⁊ autoritatibus ⁊ exemplis singulariter ⁊ per se. ac spēaliter
precise quoddāmodo declarare. Et ergo ē notādū ꝙ quattuor sunt no
uissima cōmuniter apud sctōs in nūero ꝯputata. Sicut patz euidenter
ex verbis btī Bernī. in q̇dam ſmone sic dicētis. In oib⁹ opib⁹ tuis me/
morare nouissima tua. Que q̇dem q̄ttuor sunt mors iudiciū. iehenna.
⁊ glīa. Quid horribilius morte. q̇d terribili⁹ iudicio. q̇d intolerabili⁹
iehenna. ⁊ et quid iocūdius celesti gloria. Nec Ber. vt sup̄. Isti sunt q̄
tuor rote currus anime vehentes eam ad eternam salutem. Ista sunt
quattuor incitamenta incitātia spm̄ hoīs mūdani vt sad suū redeat cre
atorem. Est ergo conueniens ⁊ vtile ꝙ habeantur in continua recorda
tione. Et ergo dt sapi. Eccl'. xxvij. Memento nouissimoꝝ. Unde q̇/
dam volens hec nouissima freq̄nter habere pre oculis ⁊ iugiter in me/
moria ꝟsificando sic loquitur. Bis duo sunt q̄ cordetenus sub pectore
misi. Mors mea iudicium baratri nox lux ꝑadisi. Uerum cum totalis
huius opusculi processus pͥcipaliter ad hoc conat̄ inducere vt nouissi/
morum celebris memoria cordialiter ⁊ intime hūanis cordibus im/
primat̄. Continue ergo videbitur rei consonum. vt presenti huic libel
lulo nomen cordiale loco sui tituli si placet imponatur

De morte corporali.

PRimum igitur nouissimoꝝ cui⁹ memoria ē a peccatis retracti
uū est mors pn̄tis vite corpalis. vn̄ Bern̄. in speculo monacho
rū. Sūma philosophia est meditatio mortis assidua. hāc q̇cūq; hō pre/
ꝑerit secū portet. ⁊ in eternū nō peccabit. Itē Aug⁹. in libro exhortatio
nū. Nihil. sic reuocat a pctis. sicut freq̄ns meditatio mortꝭ Hec eīꝭ illa ē
q̄ facit hoīez se hūiliare. oīa ꝯtēnere. ⁊ penitētiā aggredi siue acceptare

Ꝙ meditetio mortis facit hominem humiliare se

Ideo ergo ꝙ morti recordatio facit hoīem se hūiliare. vn̄ Aug⁹
in li. de ꝟbis dn̄i. Agnoscat hō se mortalem ⁊ frangat elatōem
Cetera nostra ⁊ bona ⁊ mala incerta sunt. Sola mors est certa. Und
q̄muis aduent⁹ eius hora nobis est occulta ⁊ incerta. Ipsa tn̄ est certis
sima. ⁊ veniēs venit cito ⁊ non tardabit. Un̄ ecc. xiiij. Memor esto q̄m
mors nō tardat. Scribit̄ eīm i thobia. Mors ꝑerat fuga nulla pz mor

tale tributū. Soluere natura lege tenet homo. Ad idem dicit Bern̄. in sermone. Miser homo q̄re te omni hora non disponis ad mortē Cogi-ta te iam mortuū quem scis de necessitate moriturū. Distingue qualit oculi tui ꝯtentur in capite. vene tue rūpent. cor scindit in dolore. Quis ergo iam non timebit ⁊ se hūiliabit cum certissime scit se moriturū ⁊ in terram reuersurum. Nulla enim erit ꝑsonaꝝ acceptio. sicut nec fuit. vt scribit ij. Regū. xiiij. Omnes morimur ⁊ quasi aque dilabimur in terrā que non reuertunt Unde in Richardo. Juste vocata fuit mors. quia morsus amarus omnib⁹ est. a quo nemo cauere potest. Hinc dicit in li-bello de contemptu mundi. Mors resecat. mors omne necat qđ carne creatur Magnificos premit ⁊ modicos. cunctis dominatur Nobiliū tene. imperium. nullumq; veret Tam ducibus q̄ȝ principib⁹ commu-nis habetur. Mors iuuenes rapit atq; senes. nulli miseretur. Jlla fre-mit. genus omne tremit quod in morte mouet. Jlla ferit. caro perit. de sub pede mortis. Conterit nec eripit. vir robore fortis nil redimit. duꝫ mors ꝑimit. q꞉ federa nunq̄ȝ. Nec precium nec seruitium mors recipit vnq̄ȝ. Sꝫ quid plura loquar. nulli mors impia parcit. nec euadet in-ops. nec que marsubia farsit. Certe audio nunc ꝙ mors est vltima li-nea rerum. Unde scribitur in Gheta. Omnia mors tollit Doctum ce-cidisse Cathonem. Atq; ipsum socratē procubuisse ferunt. Ecce qua-liter scientia aut doctrina nulluꝫ preseruat a mortis iaculis ⁊ ruina Nā vt scribit Ecclesia. ij. Moritur doctus. similiter ⁊ indoctus. Unde Jsaie. xxxiij. dicit. Ubi est legis verba ponderans. vbi est doctor par-uulorū. Quasi diceret. Non sunt neq; viuūt. sed eodem cursu cuꝫ alijs transierūt. Sed cum gheta solum duos dictos ante nominant forte morte peremptos. Dic mihi tu. Ubi Alexander potentissimus. Ubi iudas machabeus. et Samson vir fortis viribus. vbi cresis ditissim⁹ vbi Absolon pulcherrimus. vbi Galienus medicus. ⁊ Auicenna eius socius. vbi Salomon prudentissimus. vbi Arestoteles peritissimus. vbi Plato. vbi porphirius. vbi doctissimus poetarum Uirgilius. Nō-ne omnes tanquaꝫ peregriui ⁊ hospites vnius diei velocissime transie-runt. Uere sic. Nam vnus ex eis non remansit. quia in vanitate defece-runt dies eorum. et anni eorū cum festinatione. Nam vt dicit in Psal-mo. Jn imagine pertransit homo. Nunc enim fortis ⁊ sanus. compos per omnia. cras vero debilis aut languidus. fessusq; in terra cū dubia ⁊ fragilis sit nobis vita tributa Qđ etiā ibi clare pꝫ ꝓm phm̄. q̇ Adria-no iꝑatori de essentia ⁊ statu hoīs interrogāti sic respondit Hō est mā-cipiū mortꝭ. hospes loci ⁊ viator transiens silīs aceruo rose min⁹ matu-re atqꝫ pomo nouo Ex his faciliter comprobat q̄ȝ fragilis ⁊ labilis ⁊ q̄ȝ indurabilis ē hūana vita. non solummō paupis. verū etiā cuiuslibꝫ q̄n-tūq; diuitis aut potentis. Nā cōe mori nulli ꝑcit honori. Mors fera mors neq̄ȝ mors nulli parcit ⁊ equā. Mors ꝓuat legē. tollit cuꝫ paupe-regem Naꝫ regis ⁊ paupis lex est moriendi cōmunis. Dat cām flēdi si bn̄ scripta legis. vn̄ Job. xxij. sic scribit de diuite et elato. Si ascende-rit vsq; ad celum supbia eius. ⁊ caput ei⁹ nubes tetigerit. quasi sterqui-linium in fine ꝑdetur. et qui eum viderint. dicent Ubi est. velut somni

ruch.iij. Ubi sunt prĩcipes gentiũ ⁊ qui dominanť suꝑ bestias sunt su
per terrã qui in auibus celi ludũt.qui argentũ thesaurizant ⁊ auꝝ in q̊
ꝯfidunt hoĩes.⁊ nõ est finis acquisitionis eoꝝ. qui argentã fabricant
⁊ solliciti sunt.nec est inuẽtio operũ illoꝝ. Exterminati eñ sunt ⁊ ad in
feros descendunt ⁊ alij in locũ eorundem surrexerũt. Unde Prosper
in suis sentẽtijs sic ait.vbi sunt insuꝑabiles oratores.vbi qui conueniẽ
tius festa disponebant.vbi equoꝝ splendidi nutritores.vbi exercituũ
duces.vbi satrape ⁊ tyranni.nõne omnes puluis ⁊ fauille.nõne ĩ pau
cis versibus est eorũ memoria vite Respice sepulchra ⁊ vide q̃s seruus
⁊ quis dñs.quis pauꝑ ⁊ q̃s diues.Discerne si potes victũ a rege.for/
tẽ a debili.⁊ pulchrum a deformi.Item dicit Chrisosto.in libro de re
patione lapsi. Quid profuit illis qui in luxuria corporis ⁊ in presentis
vite voluptatibus vsq̃ ad vltimũ diem ꝑmanserunt.intuere nũc sepul
chra eorum.Uide si est aliq̃d iactantie vestigium.si aliqua diuitiarum
vel iactantie signa cognoueris.Require vbi nũc vestes ⁊ ornamẽta pe
regrina. Ubi nunc spectaculoꝝ voluptas. vbi ⁊ secutoꝝ turbe ⁊ opu
lentia.risus iocus. immoderata atq̃ irrefrenata leticia. quo abscessit.
vbi illa nũc ⁊ ipi.finem vtrorũq̃ intuere diligentius. ⁊ accede propius
ad singulorum sepulchra.Uide cineres solos ⁊ feditates vermiũ reliqui
as ⁊ recordare hũc corporum esse finem.etiam si in delicijs ⁊ leticia. eti
am si in labore ⁊ continentia transegerint hic vitam. Itẽ Benhardus ĩ
suis meditationib' sic inquit, Dic mihi.vbi sunt amatores mundi qui
ante pauca tempora nobiscum erant.nihil ex eis remansit nisi cineres ⁊
vermes. Attende diligenter quid fuerint. Homines fuerunt sicut tu.
comederunt.biberunt.riserunt.duxerũt in bono dies suos.⁊ in puncto
ad inferna descenderunt. Hic caro eorum vermib'. ⁊ illic anima eorũ
ignibus deputatur.donec rursus in felici collegio colligati sempiternis
inuoluanť incendijs.qui socij in vicijs ⁊ in peccatis fuerunt Quid pro
fuit illis inanis gloria.breuis leticia. mundi potẽtia.carnis voluptas
false diuitie.magna familia.⁊ mala concupiscentia.Ubi risus.vbi ioc'
vbi iactantia.vbi arrogantia.De tanta leticia quanta tristicia.post tã/
tam leticiã tã grauis miseria.De illa exaltatõe ceciderũt in magnã mi/
seriam.⁊ grauia tormenta.q̃cquid illis accidere potest Quia homo es
homo de humo.limus de limo.De terra es.de terra viuis.⁊ in terram
reuerteris. De his supradictis amatoribus mundi.tam carnaliter et
seculariter viuentibus nec mortem metuentibus iam vicinam sic loq̃/
tur Bernhardus ad fratres de monte dei O miserabiles miseri.quos
ipe miserie huius vite ⁊ vie seducunt.dũ in bonis dies suos ducunt. et
in puncto ad inferna descendunt, Nam vt dicitur in Psalmo. Ueniet
mors super illos ⁊ descendent ad infernum viuentes Certe nunc quili
bet eorũ posset dicere Circũdederunt me dolores mortis.⁊ pericula in
uenerunt me. Hi sunt miserabiles miseri quos vita presens hic seducit
de quibus dicitur Job.xxi. Impij viuunt subleuati.confortatiq̃ diui/
tijs semen eorum ꝑmanet coram eis,propinquorum turba ⁊ nepotum
in conspectu eorum.Domus eorum secure sunt ⁊ parate.⁊ non est virga
dei super illos.Bos eorum concepit ⁊ non abortiuit. vacca peperit et

et non est priuata feto suo. exultant lusib9: tenent tympanum ⁊ cytharā ⁊ in pūcto ad inferna descendunt. O q̄ꝫ mala fecundatur q̄ꝫ stulte ludificatur. Qui propter florem mundi eiusq̄ꝫ decorem. qui prius apparet quasi flos ⁊ protinus aret. vadit ad infirnum. pdit dyadema supnum. Mallet preterite q̄ in omni tempore vite Paup vixisſz. nec diuitias habuisset Nec immerito. naz. quid tunc thesauri. quid aceruus proderit auri. Cum peccatores mittunt̃ ad inferiores. Inferni latebras ignem pariterq̄ꝫ tenebras Semp passuri. nec ab his vnq̄ꝫredituri Charissime quid dicis de diuitib9 huius seculi. Nonne moriuntur sicut ceteri. verissime in nullo videntur priuilegiati. Nam sicut dicitur sapientie vij. Unus est introitus omnibus ad vitam ⁊ similis exitus. Itez Iob xxi. Iste moritur robustus ⁊ sanus diues ⁊ felix. viscera eius plena. sūt adipi. ⁊ medullis ossa irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine anime sue absq̄ꝫ vllis opibus. ⁊ tamen simul in puluere dormient. ⁊ vermes operient eos. Ecce qualiter diuites mundi ⁊ potentes mortē communem sortiuntur cum pauperibus. Unde Eccl'. x. Omnis potentatus breuis vite. rex est hodie ⁊ cras moritur. De tali rege sine dubio sic legit̃ i. Macha. ij. Gloria ei9 stercus ⁊ v̄mis hodie extollitur ⁊ cras non inuenietur. Exemplum em̄ accepe de excellentissimo mūdi principe. videlicet Alexandro magno qui vniuesum mundum sibi subiugauit. Sic quod totius seculi solus dominus putabatur. Unde legit̃ de ipso Magnus Alexander quo primuz Grecia rege floruit e terris multa trophea tulit. Hic mundi peragrans fines sibi subiūgit orbez Tota terra minor viribus eius erat.

¶ Item in alio loco sic de eo scribit̃. Omnia rex rerum sibi subdita regna videbat. Fecit cum fama sonus ⁊ fortuna monarchā. Totus Alexandro famuletur subditus orbis. Magnus ⁊ in magno dominetur maximus orbe. Sed post mundi triumphum. post vniuersale ⁊ vnicū totius mundi adeptum imperium quid magni sequebat̃. Nunquid regni stabilitas. aut potentie perpetuitas. nunquid corporis incolumitas. aut presentis vite longeuitas. Certe nequaq̄ꝫ. sz illud comune omnibus. Ultimus ad mortē post omnia fata recursus. Tunc bene potuit dicere Alexander in hora mortis sue illud Job. Ecce ego quondā opulentus repente contritus sum. Nam solūmodo p duodeci annos ⁊ non āplius imperauit. Sic em̄ scribit de ipo. Petrus in aurora. Bis senis dominans annis morti vir obedit. Cuius viuit adhuc nescia fama mori. Silr̄ de morte coquerēdo potuit dicere illud. Job. xix. Spoliauit me gloria mea ⁊ abstulit coronā de capite meo. destruxit me vndiq̄ꝫ ⁊ pereo Ecce charissime iā manifeste ptꝫ licet oīa cesar habet. tn̄ gloria cesaris esse desinit. ei tumulus vix erit octo pedum. Ex quo apparet euidēter q̄ regia maiestas ⁊ oīs terrena maiestas Prosperitas rerū series lōginqua diez. Preterit absq̄ꝫ mora mortis cū venerit hora Un̄ dicit alius poeta. Es sapiens marcet sapientia morte redundans Diuitie lapsu mobiliore fluunt. Es probus. expirat pbitas. es honestus honestas Labitur. es fortis fortia morte cadūt. Sane iaz video q̄ singula de nobis anni furant̃ eūtes. Et ḡ. si fueris diues. pulcher fortis ue.

quid inde Si dñs mundi.si rex si papa Quid inde. Tam cito preterūt
hec oīa ꝙ nihil iā videt̃ Sola manēt merita.q̄ glorificabimur inde.vñ
Isidorus in quadā omelia dicit sic. Dilectissime pensare debemus q̄
breuis est mundi felicitas.q̄ modica est huius seculi gloria. q̄ caduca
⁊ fragilis est temporalis potentia. Dicat qui poterit.vbi imꝑatores.
vbi rerū locupletes.vbi potentes seculi.vbi diuites hu9 mūdi. Quasi
vmbra trāsierūt.⁊ velut somniū euanuerūt Querūt̃ ⁊ nō īueniūt̃ Quid
dicemus ad reges obierūt.⁊ principes mortui sunt. Multi tñ putant
se diu viuere.⁊ quasi nunq̄ morte cadere de p̄nti vita. Certe nō sic im
pij non sic. Vos autē sicut homines moriemini.⁊ sicut vnus de princi
pibus cadetis Nam vt dicit Seneca ad Lucillū. Nul9 eminentis vi
te cadere est exitus.vñ scribit̃ in Gheta. Oīa mors delet.omīa morte
cadunt. Uniuersas eñ felicitates hoīm mors terminat ⁊ ꝯcludit Nā
cū p̄dicaueris fidē Abrahe.pietatē Joseph.claritatē Moysi fortitu
dinē. Sampsonis. zelū phinees. Dauid mansuetudinē Helizei mira
cula. Salomonis diuitias ⁊ prudentiā.absolonis pulchritudinem et
formam semꝑ extrema oīm luctus occupat. finemq̄ historie finis ho-
minis imponit.vnaq̄ ꝯclusio singuloꝝ .videlicet.⁊ mortuus est. Ecce
iam ꝑꝫ manifestissime per p̄dicta ꝙ forma.genus.mores.sapiētia.res
⁊ honores nō retinēt hoīem qui ruit in cinerem. Nam omne qđ est geni
tū tendit ad interitū. Hinc est ꝙ Ouidius đt Ortus cuncta suos re
petunt matremq̄ requirūt. Et redit in nihilū qđ fuit ante nihil. O iā
ad nihilū deuenerunt tanq̄ aqua decurrens. Silr̃ et ego miserrim9 q̄si
ad nihilum redactus sū ⁊ nesciui. Nam dies mei sicut vmbra declina-
uerūt.⁊ ego sicut fenū arui. Puluis ei sumus. Hō sicut fenū aruit dies
eius sicut flos.sic efflorebit. Quoniam spūs ꝑtransibit in illo ⁊ nō subsi
stet.⁊ non cognoscet amplius locū suū. Ecce iam ꝯsidera ꝙ hō est res
fragilis durans tempore paruo. Efficitur similis flori q̄ crescit in aruo
vñ Esaie quadragesimo Omnis charo fenū ⁊ omnis gloria eius qua-
si flos agri Vere fenum est populus. exiccatum est fenū ⁊ cecidit flos
Et ergo cur suꝑbit homo qui est fenum tectoꝝ quod priusq̄ euellatur
exaruit. Unde scribit̃ in Thobia Est homo vas luteum.vas lamēta-
bile.fenum aridulū.fragilis glebula.saccus olens. Carnis vita.labor
carnis.ꝯceptio tabes mēstrua.putredo finis.origo luctus. Sperma p̄
us.modo saccus olens. Post vermibus esca in tumulo. Pro qua dote
suꝑbit homo. Itē Ber.in libro meditationū.vnde suꝑbit homo. cui9
cōceptio culpa. Nasci pena.labor vita.necesse mori. Post hoīem ver-
mis.post vermem fetor ⁊ horror. Sic in non hoīem vertitur oīs homo
Attende ergo principium vite tue.et mediū ⁊ finē siue terminum.⁊ in-
uenies magnā occasionē te hūiliandi. Quid cogitas.quid dicis. ⁊ q̇d
temetip̄m facis. Nonne puluis es ⁊ terra. Scriptū est eñ Ecc̄.xij. Re
uertat̃ puluis in terram suam vnde erat. In terram vilissimā in terram
putridam vermib9 repletā. Job decimooctaua. Putredini dixi pater
meus es tu. mater mea vermib9. Item ecc̄.xvij. Omnis homo terra et
cinis. Et genesis.iij. Reuerteris in terram de qua sumptus es. quia
puluis es et in puluerem reuerteris. Et idem sicut ammonet ala-

nus. Esto memor quod pulueris eris et in vermibus esca. In gelida putreus quando iacebis humo. Non erit in mundo qui te velit vltra videre Cum tua rancidior sit caro rupta. vnde Bern. Quid fetidius humano cadauere. quid horribilius mortuo homine cuius erat in vita gratissimus amplexus sit in morte horribilis aspectus. Quid ergo prosunt diuitie. quid delitie. quid honores. Diuitie non liberant a morte. nec delicie a vermibus. nec honores a fetore. O deus eterne quam misera sorte clauditur omnis homo Certe tu charissime si predicta diligenter attenderes. maximam humiliationis causam proculdubio inuenires. Item quod mortis memoria hominem humiliat. patet. iij. regum. xxi. de achab. qui audita comminatione mortis sibi facta ab helia interim humiliatus est sic quod dominus dixit ad heliam. nonne vides achab humilitatum coram me. Legitur quod in rhomana curia quondam fieri solebat et adhuc fit suo tempore. quod creata papa apportatur coram eo stuppa. qua incensa dicebatur sibi sub hac forma. Sic transit gloria mundi. sicut ignis stuppam velociter et cito redigit in fauillam. sic omnis mundi gloriacio labitur et preterit quasi vmbra. Narrat etiam Isidorus consuetudinem antiquitus fuisse. quod prima die coronationis imperatoris Constantinopolitani. cum esset in gloria sua. lathomus quidam apportauit ei tria vel quattuor genera lapidum dicens ei. quod eligeret de quo vellet sibi fieri monumentum. Item legitur de beato Joanne elemosynario patriarcha alexandrino quod dum sepulchrum eius fieret nunquam voluit perfici. ordinans quod in magnis festiuitatibus in honore suo aliquis veniret ad eum ita dicens. Domine sepulchrum tuum imperfectum est. iube illud perfici. quia nescis qua hora fur est aduenturus. Et quare fiebant ista de papa imperatore et patriachra. quia omnes erant status excellentissimi huius mundi nisi vt semetipsos recognoscerent homines mortales. Et vt spe longioris vite magnanimitate potentie seu rei terrene glorie superbiendo se non extollerent. Sed mortis memoriam pre oculis habendo se in omnibus humiliarent. Unde per prophetam dicitur in psalmo. Sciant gentes quoniam homines sunt. homines inquam. i. de humo seu de limo procreati. et ideo necessario moriuntur. vnde ecc. xli. Omnia que de terra sunt in terram conuertentur. de quorum numero omnis homo deputatur. vnde propheta hieremias dicit. Terra. terra. terra. audi sermones meos. Terram vocat hominem ter. Et est terra. quia de terra creatur in terra conuersatur. et in terram redit et mutatur Terra est creatione. conuersatio et morte. Terra est natura. vita et sepultura. Terra sapit. terram lingit. terram sitit et concupiscit. Conglutinatus est in terram venter eius. descendit ad inferiora terre. Celestium oblitus pro terra litigat. pro terra pugnat. pro terra mare nauigat. pro terra terram circuit. et perambulat et sepius pro terra nunc huc nunc illuc homo miserabilis anxius laborat. nec a talibus cessat donec qui de terra sumptus est reuertitur in materiam primam videlicet terram. dicens illud. iij. regum. ij. Eccce ingredior viam vniuerse terre. Et ideo cum fex cum limus cum res vilissima simus. Unde superbimus. qui ad terram redimus.

Quod meditatio mortis facit hominem omnia contemnere.

Facit etiā secundo mortis memoria hoīem oīa ꝯtēnere ⁊ tanꝗ̄
nihilū se reputare. Unde Hieronym⁹ i ꝓlogo suo sic inq̄t Fa
cile ꝯtenit oīa. q̇ se sꝑ cogitat moriturꝝ. Nā cōcupiscētia oculo
ruꝫ ꝯtēnit̄. qñ aliq̇s cogitat se breuit̄ oīa relicturꝝ. Cōcupiscētia carnis
cōtemnit̄. dūmō q̇s ꝯsiderat ꝙ corpus suuꝫ ꝓpriuꝫ quasi in instanti erit
cib⁹ ꝟmiū. Supbia vite despicit̄. dū q̇s h̄ corde pōderat. ꝙ̄ ille (q̇ vult
esse sup alios) ponet̄ in tra subtus pedes oīm q̄ est infimū elemētoꝝ. Et
ideo d̄t idē Hiero. in ep̄la ad cyprianū. Memēto mortis tue ⁊ nō pec
cabis. Qui quotidie recordat̄ se moriturꝝ cōtemnit presentia. festinās
ad futura. Esau aūt cōsiderās sibi mortē imminere faciliter cōtempsit
terrena. vñ d̄r Geñ. xxv. En morior. q̇d mihi ꝓderūt p̄mogenita. Itē
ꝯsiderus aduertēs p̄ñtis vite breuitatē. ⁊ ꝙ ea (q̄ vident̄) h̄ possideri q̄
si instātissime videlicet in morte relinquēda sunt. ad illoꝝ exhortās cō-
temptū sic inq̇ens ait. Si vis eē quietus nihil seculi appetas Semp re
quiē mētis habebis si curas seculi a te ꝓieceris. abijce a te quicq̇d bo-
nū ꝓpositū poterit impedire. Esto mortuus mundo tibi Mūdi gloriaꝫ
q̄si mortuus nō aspicias. ab effectu hui⁹ vite q̄si mortuus te iā separa.
Sicut sepultus nō habeas curam de seculo. Tanꝗ̄ defunctus ab oī
te purga negotio. viuēs cōtemne q̇d post mortē nō poteris habere. vñ
inq̄t Seneca. Nihil ita tibi ꝓficiet ad tēperantiaꝫ oīm reꝝ tp̄aliū ⁊ cō
teptuꝫ sicut breuis cui ⁊ huius tp̄is incerti meditatio Igit̄ dilecte mi
duꝫ viuis memori mente memēto mori. vñ legit̄ in libello de dono timo
ris. ꝙ q̇dā magne litterature in philosophia datus mūdi vanitatibus
audiēs semel legi i matutinis de lōga vita patꝝ antiq̇ꝝ. ⁊ ꝙ sꝑ dicebat̄
in fine ad quēlibet eoꝝ ⁊ mortu⁹ est. Geñ. v. Cogitauit ꝙ sibi etiā talit̄
eueniret quātūcūq; tp̄is viueret sup terrā. ⁊ ex hoc cōcipiēs mūdi cō-
tēptuꝫ intrauit ordinē p̄dicatoꝝ. in q̊ fcūs est peritus mgr̄ in theologia
⁊ vir eximie scītatis. O ꝙ̄ bn̄ habuit hic p̄ oculis. ꝟba ecc̄. xi. sic dicēs.
Si ānis multis vixerit hō. ⁊ in oīb⁹ his letatus fuerit. meminisse dꝫ te
nebrosi tp̄is ⁊ dieꝝ multoꝝ. q̄ cū venerit vanitatis arguent̄ p̄terita Ue
re i die mortis patet vanitas ⁊ vanitatū vanitas ⁊ ꝙ oīa fuerūt vana
vñ scribit̄ ecc̄. iij. Cūcta subiacent vanitati. ⁊ sic est reuera. vana sūt oīa
vniuersa ⁊ singula. Uanitas est vita nostra et quelibet mundi creatu-
ra. Nam vt dicitur in psalmo Uniuesa vanitas oīs hō viuens Tu aūt
estimas diu viuere. ⁊ hec temporalia annis plurimis in delicijs possi-
dere. Charissime non sic. Homo vanitati similis factus est. dies eius
sicut vmbra pretereunt. Ecce iam bn̄ vides ꝙ dies tui erūt pauci et
episcopatū tuū accipiet alter. Et ideo Tempora longa tibi noli ꝓmit
tere vite. Quocunq; ingrederis sequitur mors corpalis vmbrā Ideo
si bene inspexeris te ⁊ verba tibi dicta. ac etiam postmodum dicenda
cordis auribus diligenter perceperis. potius deberes dicere. vado mo
ri credens ꝑ longū nō posse viuere tēpus. Morte dies hec ē vltima va-
do mori. Tibi eīn dicitur Luce. xij. Stulte hac nocte demones repetēt
aīam tuam a te Que autem parasti. cuius erunt. Ergo vado mori va-
de cert⁹. q2 velox est d[illegible]positio tabernaculi tui. vt scribit̄ scd̄a. Petri pri

mo. Et cogita iam te mortuum quem scis de necessitate etiã post quã
toslibet annos ꝓculdubio moriturũ. Ac cõtemne transitoria que sta-
tim ⁊ absqꝫ mora (quãuis inuite) erũt relinquenda Unde poeta refert
Predia terrarũ. possessio diuitiarum. fabrica murorum. grandis stru-
ctura domorũ. gloria mensaꝝ. cum delicijs epularũ. In signesqꝫ thori.
mappe ciphiqꝫ decori. Resplẽdens vestis. que moribus obstat hone-
stis. Grex armẽtorum spaciosus. cultus agrorũ. Fertile vinetum diuer
sa vite repletum. Gaudia natoꝝ. dilectio dulcis eorũ. Cuncta relinquẽ
tur. nec post hec inuenientur. Ex his iam viue ⁊ considera ꝙ nihil stabi
le seu ꝑmanens est in presenti vita. Unde dr̃ ecc̃. ij. Magnificaui opera
edificaui mihi domos Plantaui vineas. Feci ortos ⁊ pomeria. ꝯseui
ea cuncti generis arboribus. ⁊ extruxi mihi piscinas aquaꝝ vt irrigarẽ
siluas lignorum germinantium. possedi seruos ⁊ ancillas. multãqꝫ fa-
miliam habui. Armenta quoqꝫ ⁊ multos ouium greges vltra omnes
qui ante me fuerunt in hierl'm. coaceruaui mihi argentum et aurum et
substantias regũ. ac prouinciarum feci mihi cantatores ⁊ cantatrices.
ac delicias filiorum hominum Ciphos ⁊ vrceos ad vina in ministerio
fundẽda ⁊ supgressus sũ opibus omnes qui fuerũt ante me in hierl'm
Sapia quoqꝫ ꝑseuerauit mecũ. ⁊ oĩa (que desiderauerũt oculi mei)
non negaui eis. nec prohibui cor meum quin frueret voluptate ⁊ oble-
ctaret se in his q̃ parauerã. Cumqꝫ vertissem me ad vniuersa opa q̃ fece
rant man⁹ mee ⁊ ad labores in q̇bus frustra sudauerã. vidi in oĩbus
opib⁹ vanitatẽ ⁊ afflictionẽ animi ⁊ nihil ꝑmanere sub sole. Uere nihil
permanet. oĩa eñ trãseunt ⁊ labunt̃ q̃si vmbra. Uñ Johes de garlan
dia. Qđ fuit est ⁊ erit perit articulo breuis hore. Ergo ꝓdest esse fuisse
fore. Esse fuisse fore tua st̃ florida sine flore. Nã simul oĩe perit quod
fuit est ⁊ erit. Mũdus eñ trãsit ⁊ cõcupiscẽtia eius. Et iõ. Qđ breui
ter durat. q̇s prudẽs q̃rere curat Uñ Berñ. in libro meditationuꝫ sic
ait. Quid thesaurizat q̇s in terra, cũ sine dilatõe trãseat ⁊ illud qđ col
ligit̃. ⁊ ille q̇ colligit. Tu g̊ hõ quẽ fructũ expectas in mũdo. cuius fruc-
tus est ruina ⁊ finis mors. Utinã hec intelligeres ⁊ nouissima ꝓuide-
res. Itẽ Petrus blesensis in q̃dã ep̃la sic dr̃. Gloria mũdi fallax et sedu
ctoria suos decipit amatores. Quicq̇d eñ vel futuꝝ ꝓmittit. vel in p̃
senti ꝓuidet. totũ ad nihilũ deuenit. tanqꝫ aqua decurrens. Ergo inspi-
ce q̃ fragilis. q̃ fallax. q̃ inanis sit mũdus ⁊ illius gl'ia. quaꝫ cupimus
Et igit̃ o stultissime. Tu cito nõ spernis. q̃ ꝓtereuntia cernis. nõne vi
des mũm miseꝝ nimis ⁊ furibundum. Sub gladio dire mortis lang-
uendo perire.

Quód mors facit homi nem penitentiã acceptare

Uxta ordinẽ ꝓmissoꝝ nũc restat diligẽter inuestigare q̃lit̃ mortis
mẽoria facit hoĩem pñiam aggredi siue acceptare. Illđ clare patꝫ
Jone. iij. de niniuitis q̇ ad ꝯminatõez mortis pñiam ꝑegerũt. Itẽ Luc.
iij. Facite diginos fruct⁹ pñe. Et subdit. Securis ad radicez arboris

posita est ɔminatio mortis Cū occideret eos q̄rebant eū ꝛ reuertebant͛ scʒ ad pniam. Ambrosius sup lucā Ve mihi si pccā mea nō defleuero ve mihi si media nocte nō surrexero ad ɔfitendū tibi dn̄e Ve mihi si do luʒ ꝓximo meo fecero. ve mihi ꝟitatē nō dixero Ad radicē arboꝝ securis posita est. Job etiā ɔsiderans breuitatē p̄ntis vite. potius elegit h̄ q̄ȝ postmodum inutiliter sine fructu penitere. Unde dr̄ Job x. Paucitas dieꝝ meoꝝ finiet͛ breui. dimitte me ergo vt plāgam paululuʒ dolorem meum anteq̄ȝ vadā ꝛ nō reuertar ad terraʒ tenebrosaʒ ꝛ optaʒ mortis caligine. vere tp̄s p̄ns est breuissimū. Nam vt dr̄ Job xiiij. Breues di es hois sunt. Itē p̄ma ad Corin. vij. Tempus breue est. ꝛ iō estʒ meli⁹ mō breuiter ꝛ leuiter sustinere modicū. q̄ȝ postea dolere ꝛ inutiliter peni tere p infinita secula scl'oꝝ. vn̄ dr̄ Aug⁹ in li. de decē cordis Melior est modica amaritudo in faucibus. q̄ȝ tormētū eternū in visceribꝫ De bre uitate p̄ntis vite idem dr̄ in ꝟmone Uita hominis tota breuis est ab in fantia vsq̄ȝ ad decrepitaʒ senectutē. Adam em̄ si adhuc viueret et ho/ die moreret͛. quid ei lōgitudo vite ꝓfuissʒ. certe modicuʒ vel nihil. imo posset dicere. Jam mihi p̄terite fluxerūt tp̄a vite. Unde. Quid ꝓdest hoī si viuat scl'a centuʒ cū autem morit͛ vitā trāsisse putat quasi ventū. Et ĝ dr̄ Aug⁹. sup psalteriū Si toto tp̄e illo viueres ex q̄ Adaʒ emis sus est de ꝑadiso vsq̄ȝ ad hodiernū diem certe videres vitā tuam nō fu isse diuturnā. que sic auolassʒ. Uitā āt vniuscuiusq̄ȝ hois q̄nta est adde tātoslibet annos duc longissimā senectutē. quid erit. nōne quasi auro/ ra matutina. Item dicit idē in q̄dam omelia. Fragiliores sum⁹. q̄ȝ si vi trei essem⁹. Uitrū ꝛ si fragile est. tn̄ bn̄ ꝟuatū ꝛ custoditū diu durat. vi/ ta aūt h̄uana q̄ntūcūq̄ȝ ꝟuet͛. durare nō pōt Nam scribit͛ ad Hebre. ix. Statutū est omnibꝫ hoibꝫ semel mori Unde seneca de remedijs fortui toꝝ. Uita nr̄a ꝑegrinatio est. cū diu ābulauerimus deniq̄ȝ redeundū est. Hāc mort' necessitatē ꝛ h̄uane vite breuitatē ɔsiderabat gētilis il le exerces. De q̄ b. Hiero. scribēs in ep̄l'a ad Heliodoꝝ Sic inq̄t xerxes ille potētissim⁹ rex. q̄ subuertit mōtes mariaq̄ȝ ɔstrauit. cuʒ de sublimi loco cerneret infinitā multitudinē sui exercit⁹. dr̄ eo fleuisse q̄ȝ null⁹ eoꝝ q̄s cernebat supuiueret post centū annos. In h̄uanis valde necessariū est humanā vitā nō esse longeuā. Sicut Barlaā refert. ip̄a cuidā ar/ bori cōparat͛. ad cui⁹ radices sedēt duo mures. vn⁹ albus. nigerq̄ȝ re liqu⁹. i. dies ꝛ nox. hui⁹ arboris vite radices incessabiliter corrodētes Itē Aug. in originali tractans illud Jacobi. iiij. Que est nostra vita/ vapor ad modicuʒ parens deinceps terminat͛. sic dr̄. Uita hec est du/ bia. vita ceca ꝛ erūnosa. quā humores tumidāt. esce flant. ieiunia mace rant. ioci soluūt. tristicie cōsumunt. sollicitudo coartat. securitas ebetat diuitie iactāt. paup̄tas deijcit. iuuētus extollit. senectus incuruat. infir mitas frāgit. meror dep̄mit. ꝛ post hec oīa mors interimit. ꝛ vniuersis gaudijs finē imponit. ita vt cū esset desierit. nec fuisse putet͛. Et hoc est qđ dr̄ Sap. ij. Exiguū ꝛ cū tedio est tp̄s vite nr̄e. Ex nihilo nati sum⁹ ꝛ post erimus q̄si nihil fuim⁹. Et ibidē. Umbra trāsiens est tēpus no strum. Itē Sap. p̄mo. Trāsiet vita nr̄a tanq̄ȝ vestigiū nubis. ꝛ sic' ne bula dissoluet͛ q̄ fugata est a radijs sol'. ꝛ a calore eius aggrauata. Job

xvi. Ecce breues anni trāsierunt ⁊ semitā (ꝑ quā nō reuertar) ābula-
bo. Eiusdē nono. Dies mei velociores fuerūt cursore. ꝑtereunt q̄si na-
ues poma portātes. ⁊ sicut aq̄la volās ad escaȝ. Eiusdē vi. Dies mei
velociores trāsierūt. ꝙ̄ a texente tela succidit̄ ⁊ ꝯsumpti absq̄ vlla spe.
Memēto mei deus q̄ vent⁹ est vita mea. ⁊ nō reuertat̄ ocul⁹ meus vt
videat bona. nec aspiciat me vltra visus hoīs. vn̄ Petrus in aurora.
Tela texētis citi⁹ tua vita secat̄. Nā nullo trāsire die vel nocte moratur
Quō siliis vēto fuerat tua vita memēto. Que fugit absq̄ mora. q̄ sola
trāsit in hora. Ecce ꝙ̄ breuis ⁊ modica. ꝙ̄ instabil' ⁊ caduca. est hec pre
sens nr̄a vita. Nā vt scribit̄ Ecclī. xix. Numerus dieꝝ hoīm vt multū
centū anni Sȝ iste nūerus ꝑ successus tēpoꝝ est modicū minorat⁹ Vn̄
etiā in psalmo dr̄. Dies annoꝝ nostroꝝ. lxx. anni. Si aūt in potentatib⁹
lxxx. anni. amplius eoꝝ labor ⁊ dolor. Sed q̇d est h̄ tp̄s octuagita an-
noꝝ vel centū annoꝝ ꝑ q̄d hō viuit est hoc tp̄s magnū. est hoc longum
annoꝝ spaciū reputandū. Certe nō. sed respectu eternitatis potius est
momentū ꝙ̄ tp̄s noiandū. Cū etiā mille anni sꝫ ān oc'los dn̄i sicut di-
es hesterna q̄ ꝑterijt. ⁊ trāsit velut vmbra. Vere ꝓ hec est via breuis
lubrica pena ⁊ dolor. Itē nō solū pōderanda est pn̄tis vite breuitas. sꝫ
etiā maxia icertitudo. Cū dubia incertꝫ versēt vita ꝑicul'. Nescim⁹ em̄
diē neq̄ horā. Sȝ cū dixerit pax ⁊ securitas. tūc repētin⁹ supueniet inte
rit⁹. ⁊ forsitan fur ille ē hodie aduētur⁹. vn̄ poeta. Quis scit adhuc an
nos pl'es ꝯplebim⁹ ānos. Nescis an cras te mors sit raptura vel ante
Et ꝙ̄ dr̄ Isaie. xxxvi. Dispone domui tue q̄ morierꝫ tu. ⁊ nō viues Et
ibidē. Precisa ē velut a texēte vita mea. dū adhuc ordirer succidit me.
Nā dū p° incepi viuere. in eodē tp̄e etꝫ incepi morti appropinq̄re. Vn̄
Sap. v. Nos statim nati ꝯtinuo desinim⁹ eē. Hinc ē ꝙ Sene. in ep̄la
dr. Quotidie moriemur. nā q̄tidie demit̄ aliq̄ ꝑs vite Et sic q̇d aliud
ē vita nr̄a ꝙ̄ q̇dā curs⁹ siue trāsit⁹ Vn̄ n̄ imerito horologio ꝯpat̄ illi q̄
ꝑdatiȝ sꝑ trāsit. ⁊ vsq̄ ad cētesimū pūctū ꝯtinuo discurrit. ⁊ tūc subito
ac improuise cadit. ac cāpanellas tāgit ⁊ eas sonitū facere ꝯpellit. Sic
in ꝟitate vita nr̄a sꝑ labit̄ ⁊ fluit vsq̄ ad cētesimū pūctū. Hoc ē ad vite
t'minū a deo pre statutū ⁊ ꝑfixū. quē nemo poterit ꝑterire. Tūc em̄ defi
cit ⁊ cadit ⁊ cāpanellas realit̄ ⁊ ad lr̄aȝ sese pulsari ⁊ sonare facit: Igit̄
euigila ⁊ prudēter expecta cursuȝ vite tue. Nā horologiū tuū gradus
paucissimos hȝ ꝑtrāsire. Omi em̄ hora pl'es grad⁹ ꝑterit ⁊ trāscendit.
⁊ statiȝ (cū ad vltimū ꝑuenerit) in baratrū mortis subito dilabit̄ et ca-
dit. Audi ꝙ̄ q̇d poeta de hoc refert. Vita breuis velut vmbra leuis fu
git annihilat̄. Sic vadit subitoq̄ cadit dum stare putatur.
¶ Media nāq̄ vita in morte sum⁹. Et ꝙ̄ dr̄ hoc Eccli. ix. cap. Nescit
hō finē suū. sed sicut pisces capiunt̄ hamo. Et sicut aues ꝯprehēdunt̄
laq̄o. sic etiam capiunt̄ homies in tempe malo. Ecce iam venit finis.
nam mors vite est vltimus finis. Hic est finis cunctoꝝ hominuȝ qui
ammouētur in domo luctus. vt habetur Ecclesia. septimo. Unde di-
citur in libello metrico de vita ⁊ gestis ipius Alexandri magni. O fe-
lix mortale genus si semper haberet eternum pre mente bonum. finemq̄
ꝙ̄ timeret. Qui tam nobilibus media ꝙ̄ plebe creatus. Improuisus

Memoria mortis

adest aïe discrimine magno. Ecce iam frater charissime. Uita quid est
hoïs nisi res vallata ruinis. est caro nostra cinis modo p̄ncipiū modo fi
nis. Hinc est ꝙ Bern̄. dt. Cum recordor ꝙ sum cinis. ꝛ ꝙ cito venit fi
nis. sine fine ꝑtimesco. ꝛ vt cinis refrigesco. Et qꝛ ꝭm Gregorium val
de se sollicitat homo in in bono opere q̄ semper cogitat de extremo fine
Igit̄ dilectissime Omne crede diem tibi diluxisse supmū: Semp h̄ns
memori mente necesse mori. Quis ergo hō sane mētis cōsiderans bre
uitatē ꝛ maximā incertitudinē hui⁹ miserabilis vite ac ꝓpinquitatem
mortis iam venture. Quis animaduertēs diligēterq̄ȝ reuoluēs ꝙ an-
ni nostri velut aranea mutabuntur ꝛ dies nostri sicut fum⁹ deficiunt. et
ꝙ homo natus de muliere breui viuit tpe. q̄ q̄si flos egredit̄ ꝛ cito ꝯteri
tur. ac fugit velut vmbra. Quis etiā mēteten⁹ hec penderās ac intu-
ens cordialiter ꝛ cōsiderans sic deducit̄ a dyabolo mūdo ꝛ carne ꝙ pe-
nitere negligit in hoc tpe breuissimo. imo vt verius dicā in hac presen-
ti horula siue momento. Certe nemo negligit siue differt. nisi quē mali-
cia sua penitus excecauit. O quanta pena talibꝫ hoibus de illa neglige-
tia cōseqtur. Vn̄ dt Paulus apl's ad hebreos scd̄o. Quō fugiemus si
tantā neglexerim⁹ salutē. Hinc btūs effrem dt. Charissimi in hoc bre
ui tpe si neglexerim⁹. nullā oīno excusationē habebim⁹ quā ꝓ facinori-
bus nostris oñdamus: Nolo ergo breuitatem hui⁹ tpis negligere. ne
ꝑ infinita secula. pn̄a fructuosa postmodū incipias tarde penitere Igi
tur festina ne tardaueris nec cū fatuis virginibꝫ finaliter excludaris.
Vn̄ Matthei. xxv. Ecce ſpōsus venit ꝛ q̄ parate erant intrauerūt cuȝ
eo ad nuptias. ꝛ clausa est ianua. Sup quo tract⁹ Grego. sic dt. O si pa
latum cordis sapere posset. quantū admirationis habet. ecce sponsus
venit. quantum dulcedinis. intrauerūt cum eo ad nuptias. ꝛ quantum
amaritudinis. ꝛ clausa est ianua. Charissime si hec saperes et intellige-
res. ac freq̄nter cordeten⁹ ruminares ad pn̄am vtiq̄ȝ festinanter curre-
res. nec tp̄s acceptabile ꝛ dies salutis ꝑ cōmeusatōnes ꝛ ocia inutiliter
perderes sine fructu. Et ergo scribit̄ Apocalipsis scd̄o. Memento vn̄
excideris ꝛ pn̄am age ¶ Legitur apud clareuallem accidisse. ꝙ qui-
dam vir sanctus cū esset in oratione audiuit quandā vocem miserabili
ter lamentantē. ꝛ cum inq̄reret quid hoc esset. Rn̄dit. Ego sum anima
cuiusdā damnati infelicem meā deplangēs damnatiōem. Et cum de
pena eius q̄reretur. dixit ꝙ inter oīa (q̄ dānatos magis excitab āt ad
penaȝ) erat amissio tpis sibi dei gr̄a collati. in cuius parua morula po-
tuissent pn̄am egisse que eos liberasset a pena infernali. Vn̄ Hugo de
scō victore. Oīa gehēne supplicia superat deū nō videre ꝛ bonis ca-
rere. q̄ in ptāte habuisti obtinere. Opemur igit̄ (dum tēpus habem⁹)
ne postmodū dicam⁹ penitēdo illud Hieremie. viij. Trāsijt estas. fini
ta est messis. ꝛ nos saluati nō sumus. Hinc est ꝙ deuotus ille effrē nos
ammonet dicēs. Obsecro vos charissimi ꝛ suppliciter rogo. o amici mei
vigilate in hoc breui tempe. in hac hora vndecima cōtendite. iam enim
vespera ꝓperabit. cum gloria multa remunerator adueniet reddere vni
cuiq̄ȝ ꝭm opera sua. Exēplariter etiā patet ꝙ mortis memoria inducit
hoiem ad pn̄am faciendā. Vn̄ legit̄ de quodā milite flagitioso. ꝙ nullā

penitentiam a papa alexandro sibi impositam voluit acceptare. tandez papa dedit sibi anulum suum. vt illuz in digito suo pro penitentia portaret. ⁊ q̄ncūq; eū inspiceret. ꝙ de morte sua cogitaret. Quod cū fecissz pluribus diebus. tandem ad papam rediјt dicens. ꝙ paratus esset omnen penitentiā) quantācunq; sibi iniūgeret)facere ⁊ ad implere.

¶ Item legiť de quodam alio peccatore. q̄ etiam nullam a confessore voluit acceptare penitētiam. tādez confessor suus sibi hoc iniunxit. vt preciperet seruitori suo ꝙ semper in primo ferculo baculū decorticatum ei presentaret dicens Domine ad memoriā reducatis ꝙ necessario habetis mori ⁊ nescitis vbi. q̄uo ⁊ quando. Cū aūt ꝑ tempus aliq̄t hoc factū fuisset ⁊ per hoc que comedebat sibi in tediū verterentur. dixit confessori suo ꝙ paratus esset omnem aliam penitentiam facere quātācunq; etiam vellet Nam cor suum in seipo conturbatū erat ⁊ formido mortis cecidit suꝑ eū. Ex predictis ergo satis ptz ꝙ memoria mortis facit hominē se hūiliare oīa contēnere. penitētiā aggredi ⁊ acceptare. ⁊ ex cōsequēti pctā dimittere Et ideo Sepe recorderis bone frater ꝙ morieris. Si memor es mortis. felicis eris cito fortis.

Sequuntur nunc exempla ex varijs sacrarum litterarum passibus homini christiano ad modum vtilia

Petrus damiani ad Blancam comitissam de terroribus mortis

Ensandū quippe ē cū iaz peccatrix aīa vīculis incipit carnis absolui q̄; amaro terrore concutitur. quantis mordacis conscientie stimulis laceratur . Recolit vetita que commisit. videt mādata q̄ negligēter implere cōtempsit. Dolet indulta pn̄ie tp̄a sese inaniter ꝑcepisse Plorat immobilē districte vltionis articuluz ineuitabiliter īminere Manere satagit. ire cōpelliť. recuꝑare vult ꝑdita. non auditur Post terga respiciens totius transacte vite cursum velut vnum breuissimum deputat itineris passum. Ante se oculos dirigit ⁊ infinita ꝑhēnitatis spacia deprehendit Plorat itaq; q₂ an̄ tam breue spacium acquirere potuit leticiā oīm seculoꝝ Deflet etiaz se propter taz breuis illecebre voluptatē inenarrabilē ꝑpetue suauitatis amisisse dulcedinē Erubescit q₂ ꝓpter illā substantiam (que ꝓmibꝫ erat obnoxia illaz) neglexit q̄ choris angelicis erat inferenda. Jam radios mētis attollit. ⁊ dum diuitiaꝝ immortaliū gloriam cōtemplať eā propter vite inopiaz ꝑdidisse ꝯfundiť. Cūq; sub se reflectit oculos ad huiꝰ mūdi cōuallem terrāq; caliginem. super se vero mirať eterni luminis claritate. liquido deprehendit q₂ nox erat ⁊ tenebre qđ amauit O si rediuiuū pn̄ie tēpus ꝓmereri potuisset q̄; dure ꝯuersationis iter arripet. quātis se deuotionū vinculis innodaret. ¶ Interea duz ebescētes oculi ꝯtabescūt. dū pectus palpitat. dum raucū guttur anhelat dentes ⁊ pa

latuz nigrescunt. ꝛ quãdaz velut eruginẽ ꝯtrahunt. Pallescũt oꝛa. mẽ-
bꝛa cuncta rigescũt. Dum hec ꝛ hmõi tanꝙ̃ vicine moꝛti precedentia
famulanẽ officio. assunt oĩa gesta simul ꝛ vba. nec ipe etiam cogitatio-
nes desunt. ꝛ cuncta hec amaꝝ ꝯtra actoꝛem testimoniũ reddũt. Coar
ceruanẽ oĩa ante respuentis oculos. ꝛ q̃ respicere refugit. coactus ꝛ inui
ctus accedit. Adest preterea hinc hoꝛrẽda demonũ turba. illinc ꝛ ꝟtus
angelica. In illo q̇ melius est liquido deprehẽdiẽ. cui parti iure possessio
vendiceẽ. Nam pietatis in eo videnẽ insignia visitatõis angelice blan-
dicijs deliniẽ. atꝙ armonice melodie (vt exeat) ꝓuocaẽ. Qđ si eum sini
stre ꝑti nigredo meritoꝛum ꝛ feditatis squaloꝛ adiudicet. intolerabili
mox terroꝛe ꝯcutiẽ. repentini impetus violentia ꝑturbaẽ. precipitaẽ in-
uaditur. ꝛ de misere carnis ergastulo violenter euelliẽ. ꝛ ad eterna sup-
plicia cum amaritudine trahiẽ. Jam vero post egressionem de coꝛpoꝛe
quis explicare valeat quot armate iniquoꝝ acies in insidias lateant. q̊t
fremẽtes ei cum feralibus telis obstructi tũc obsideant. ꝛ ne libere tran
sire possit animus velut militari moꝛe ꝯstipate legiões oppugnãt Hec
ꝛ hmõi frequẽter in coꝛde ꝟsari q̇d est aliud ꝙ̃ lenocinãtes huius vite
blãdimena respuere. mundo repudium dare. illicitos mot⁹ carnis illi-
dere. solidũꝙ ꝑfectõis adipiscẽde ppositũ indeclinabiliter custodire

Ex hoꝛologio eterne sapientie.

Terit añ discipulũ silĩtudo iuuenis pulcherrimi. qui moꝛte pre
uẽtus in ꝓximo migraturus de salute aĩe sue nihil disposuerat
Qui hmõi voce lacrimabili clamabat. Circũdederũt me gemit⁹ moꝛ
tis doloꝛes inferni circũderũt me. Heu me deus eterne ad q̇d in hunc
mundũ nascebar. natus ex vtero cur nõ statim perij. In ꝑncipiũ vite
mee fuit cuz fletu ꝛ doloꝛe. nũc aũt finis me⁹ ꝛ exitus existũt cũ misera-
bili plãtu ꝛ meroꝛe O moꝛs ꝙ̃ amara ẽ memoꝛia tua coꝛdi iocũ do ꝛ in
delicijs enutrito. Hoꝛribilis ꝑñtia tua ei qui de etate iuuenis ꝛ roboꝛe
foꝛtis. ꝛ qui potitur successib⁹ ꝓsperis O ꝙ̃ paꝝ credissez ꝙ tã cito mo
ri debuisset. Sz nũc moꝛs misera repente quasi in insidijs irrũpẽs irrui
sti super me. ꝯphendisti me ꝛ mille funib⁹ ligasti ꝛ in vinculis tecũ tra-
his ferreis. sicut trahi solz dãnatus ad suppliciuz moꝛtis. Tẽpus ꝑte-
rijt. dilapsuz est ꝛ a nullo hoĩm reuocari põt. nõ fuit hoꝛa taz breuis in
qua spũalia lucra suo valoꝛe oĩa terrena incõꝑabiliter excedẽtia ꝯpare
potuissem. Heu me miseꝝ. iõ nũc stillat oculus me⁹ pre doloꝛe ꝛ palpe-
bꝛe fluũt aquis. qꝛ reuocare (qđ ꝑterijt) nõ possuz O ya vos oẽs q̇ ade
stis q̇ meã miseriaz videtis. q̇ floꝛe iuuẽtutis adhuc gaudetꝫ. qui tẽp⁹
aptũ adhuc habetis. me respicite. measꝙ miserias ꝯsiderate ꝛ in meo ꝑ
iculo dãnũ vr̃m declinate. floꝛẽ iuuẽtutis vrẽ cũ deo expẽdite. tempus
sacris occupate actionib⁹ ne similia facientes siĩa patiamini. O felix pe
nitẽtia ꝛ cõuersio matura qꝛ secura q̇ aũt tarde p̃me se committit du-
bius et incert⁹ erit. qꝛ nescit an vere aut ficte penituit O cras cras cras
ꝙ̃ lõgaz restẽ fecisti mihi. ꝛ in barat͛ moꝛtis me ꝑtraxisti. procrastinan
do decipisti me Et quid adhuc dicã. in ꝓximo est tribulatio mea. vt de
hoc mũdo recedã. Attẽde ãt nũc a me q̃so diligẽter. Ecce in hac hoꝛa
magꝫ gauderẽ de breui oꝛatiũcula. puta de salutatõe angelica deuote ꝑ

me dictu q̄ sup̱ milia auri ⁊ argenti. O mi deus quāta bona neglexi. q̄
male accidit mihi ꝙ hec nō prouidi quādo bene ꝓuidere potui. Et ho
ras nunq̄ reditur⁹ perdidi. p̱ q̄ modica fcā ⁊ negocia inutilia tract⁹ tā
multa ⁊ p̄ciosa bona neglexi.. O mi deus nūc finē ꝟbis meis ipono. vl
terius plāgere nō valeo Ecce venit hora que me aufert de terra. Heu
me nūc video. nūc experior ꝙ āplius viuere nō valeo. ⁊ ꝙ mors est i ꝓ/
pinq̊. En man⁹ inualide incipiunt rigescere. facies pallescere. visus ob/
umbrari. ⁊ oculi profundari ac trāsuersari Ach me miseꝝ pūcture mor
tis amarissime circūdant me. ⁊ cor debile suffocare mitunt O cordis an
gustie ⁊ p̄ssure mortifere. En pulsus incipit caprizare. Anhelitus defi
cere. et quasi ex ꝓfundo se colligere. lucem hui⁹ mūdi āplius nō video
Et ecce iaꝫ statū alterius mūdi p̄ oculis mētalib⁹ q̄si p̄meditādo pro/
spicere icipio. O mi deus q̄ miserabiles aspectus. en cruentē bestie. lar/
uales demonū facies. nigri ethiopes innumerabiles circūdant me insi/
diātes ⁊ spectātes miseram aīam meā in proximo exiturā. si forte tor/
quēda eis in sortem tardat. En sudor mortis adest. ⁊ mēbra penetrās
⁊ victā eē naturā ⁊ iam succubuisse attestans. O terribilis aspectus iu
sti iudicis mihi iā p̄ntis. p̱ timorē subito veniētis p̱ exhibitōem. Hinc
valete socij ⁊ amici charissimi q̄r hinc iam exiturus oculū mētis ad pur
gatoriuꝫ quo iam deducendus suꝫ ꝯuerto. inde nō exiturus donec red
dā nouissimū q̄drantē. Illic oculo cordis intuor miseriā ⁊ dolorēꝫ penā
⁊ afflictōem multiplicē. Heu me miseꝝ int̄ alias debitas penas ex illo
loco exugere video flāmas ignis. ⁊ īuolere ⁊ reimpingere quaſdā aīas
miseroꝝ. que velut scintille flāmiuome i medio ignis candentis discur/
rūt. Sicut cū magna villa tota incendio ponit̄. ⁊ in igne ⁊ fumo scintil/
le pariter sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ ferūtur vllulantes. ⁊ pre dolore cruciatuū cla
mātes singule ⁊ dicētes. Miseremi mei miseremi mei saltē vos amici
mei. Ubi nūc est amicoꝝ meoꝝ adiutoriū. vbi ꝓmissiones bone cōsan)
uineoꝝ. ⁊ alioꝝ. p̱ q̊ꝝ inordinatū affectū nosmetipos neglexímus. ⁊ no
bisip̄is hāc penā adauxim⁹. Heu cur tot mala fecim⁹. laborauim⁹ eis
placere volētes ⁊ male renumerati sumus ardem⁹ et estuam⁹. nec ab il
lis adiutoriū recipimus. Heu cur de salute nostra non nosmetip̄is ꝓui
dim⁹. En miꝝ afflictio purgatorij (qd̄ patimur) suppliciū superat qd̄/
cūq̄ hui⁹ t̄palis mūdi. Unice hore istius (quā patimur) acerbitas pe
nalitatis ad cētū ānos i se putat̄ habere seculi trāseuntis miserias Sed
sup̱ oīa genera tormētoꝝ ledit nimis illius diuine faciei absentia. Et
oīa p̄dicta in vltimo agone cōstitutus tibi pro memoriali relinquo Et
his dictis agonizando expiro.

¶ Gregoius in omelia.

¶ Qui inq̄ sunt humane anime maioris inimici q̄ spiritus qui hāc
exeuntem a corpore obsident. quam in carnis amore positam decepto
rijs delectationibus fouent. quā vallo circudant. quia ante mētis ei⁹
oculis reductis iniquitatibus quas perpetrauit. hanc ad societatem
sue ditionis trahentes coartant. vt iam extremitate vite deprehensa
et a quibus hostibus circumclusa sit videat ⁊ inde euadendi aditum
inuenire non posset. quia operari iam bona non licet. que cum agere li/

cuit cõtempsit. De quibus adhuc aperte (qđ sequit᷑) intelligi põt Cir-
cũdabunt te ꝛ coangustabunt te vndiqꝫ. Maligni quippe spũs vndi-
qꝫ angustãt aĩam. quãdo ei nõ soluꝫ opis. sed etiam locutionis ꝛ insup
cogitatõis iniquitas replicant vt que prius se ꝑ multa dilatauit ĩ scele-
re. ad extremũ de oĩbus angustietur in retributione. Si em̃ districte pẽ-
setur cuius sit ponderis improperiuꝫ. ex ore veritatis agnoscitur. cũ ne-
gligenti ꝛ ad futura nõ ꝓficienti dicitur Et q̇deꝫ in hac die tua q̃ ad pa-
ceꝫ eẽnt tibi nũc aũt abscondita sũt ab oculis tuis Nã cogitãdũ valde
est qꝫ terribilis erit hora nostre resolutõis. quis pauor mentis. quanta
nũc oĩm maloꝝ memoria. que obliuio trãsacte felicitatis. que formido
ꝛ consideratio iudicis. Quid ergo nobis esse de p̃ntibus ad delectati-
onem debꝫ. quando simul cũctis transeuntibꝫ non valet transire quod
imminet qñ ꝛ hoc funditus finitur quod diligitur ꝛ illud incipitur vbi
dolor nunqꝫ finit᷑. Tunc maligni spũs egredientẽ animã sua opera req̇-
runt. tunc mala (q̃ suaserũt) replicant. vt sociam ad tormentum trahãt
Hieronymus in ep̄la ad demetriadam. Respuant᷑ honores. despiciã-
tur diuitie. Ipsa quoqꝫ vita nostra martyrij amore cõtemnatur. Et
hec omnia ꝛ si pro eternitatis premio non darentur. essent tamen qñqꝫ
peritura. Amittunt hec etiam illi qui semper cupiũt possidere. qꝫ mul-
tos memoria nostra retinet in maximis honoribus ꝛ diuitijs cõstitu-
tos repente de summo illo potentie fastigio concidisse ꝛ eos p̄ timore e-
lati aliud quidam qꝫ hoĩes se iam putabant exitu suo tandeꝫ docuerũt
nos quid fuerint. Quid em̃ in hoc mundo stabile q̇d firmum est. quid
porro non breue ꝛ intertum. ꝛ casui non seruiẽs. Quale illud bonũ est
qđ semꝑ timeas vl̄ a te relinquendũ scias Nã ꝛ si nullo excipiat᷑ casu vl̄
morte certe ꝑdendum est. Et si vita nostra tendat᷑ ꝑ mille annos ꝛ ad
extremũ illũ diem totius etatis quotidiana deliciaꝝ voluptate venia-
mus. quale hoc q̃so diu est qđ fine delet᷑. Age iam trãsactum vite tue tẽ-
pus animo reuolue Nõne videbit᷑ tibi vmbra q̃dam fuisse ꝑtransijt ꝛ
instar somnij tenuis incertum esse omne quod videt᷑. Hoc ideꝫ ꝛ decre-
pitus senex sentire põt. cui conuenit dicere cum ꝓpheta Dies mei sicut
vmbra declinauerũt. et ego sicut fenum arui

Ex dialogo gregorij.

¶ Vir q̇daꝫ in hoc mũdo valde diues fuit crisorius noĩe. sed tñ vicijs
plen⁹ quãtuꝫ rebꝫ. suꝑbia tumidus. sue carnis voluptatibꝫ subdit⁹. in
acq̇rẽdis rebus auaricie facibꝫ accẽsus Sꝫ cũ tot malis dñis finẽ pone-
re decreuisset. corꝑali hũc molestia ꝑcussit Qui ad extremũ vẽiẽs eadẽ
hora qua iam erat de corꝑe exiturus aptis oculis vidit tetros ꝛ niger-
rimos spũs coram se assistere ꝛ vehemẽter iminere. ꝛ nigerrimos spũs
corã se assistere ꝛ vehementer iminere. vt ad inferni claustra se raperẽt.
Cepit tremiscere pallescere ꝛ sudare ꝛ magnis vocibꝫ inducias petere
filiũqꝫ suũ noĩe maxim quẽ ipe iã monach⁹ monachũ vidi nimijs ꝛ tur-
batis vocibꝫ clamare di. Maxie curre, nũqꝫ tibi mali aliq̇d feci. in fide
tua me suscipe Turbat⁹ vero maxim⁹ affuit lugens ꝛ ꝑstrepẽs familia
ꝯuenit Eos ãt (q̊s ille insistẽtes sibi grauiter tolerabat) ipi malignos
spũs videre nõ poterat. sꝫ eoꝝ p̃ntiaꝫ in ꝯfusione i pallore ac tremore li-

lius qui trahebat videbāt. Pauore aūt eorum tribilit magis; huc illucque vertebat. in lectulo iacebat in sinistro latere aspectū eorum ferre nō poterat. vertebat ad parietē et ibi erāt. Cūque ꝯstrict⁹ nimis etiā se relaxari desꝑauit. cepit magnis vocibus clamare Inducias vsque mane. inducias vsque mane. Sed cū clamaret in ipis vocibus de habitaclo sue carnis euulsus est. De quo nimirum ꝯstat quod ꝓ nob ista nō ꝓ se viderat vt ei⁹ visio nobis ꝓficiat. qs adhuc diuīa potētia lōganimit expectat Nā illū tetros spūs an̄ morte vidisse et inducias petisse. qd ꝓfuit q̄ easdē inducias (q̄s petiuit) nō accepit Item illud idem Est apud nos athanasi⁹ psbiter lictonij q in diebus suis lictonij rē terribilē narrat euenisse. Ibi nāque vt ait q̄ddā monasteriū ꝯgalaton dr. in quo q̄dam monachus magne estimatōis habebat. bonis q̄ppe moribus videbat. at in oī sua actōe compositi⁹. sed sicut ex fine res potuit lōge alit (q̄ apparebat fuit.) Nā cum se cū fratribus ieiunare mōstraret. occulte māducare ꝯsueuit. qd viciū ei⁹ fratres oīno nesciebāt. sed corpis et mētis molestia ad vite extrema perduct⁹ est. Qui cū iā esset ꝑduct⁹ ad finē fratres ad se oēs q in mōsterio erant ꝯgregari fecit: At illi vt putabant tali viro moriēte magnum q̄d ac delectabile se ab eo audire crediderūt. Quibus ille afflictus et tremens ꝯpulsus est ꝓdere. quō hosti tradit⁹ cogebat exire. Nā dixit. quā do me ieiunare vobiscū putabatis. occulte comedebā. Et ecce nūc ad deuorandū draconi sum dat⁹ q cauda sua genua mea pedesque colligauit. caput vero suū intra meū os mittēs spm̄ meum ebibens abstrabit. Quibus dictis statim defunct⁹ est. atque vt penitēdo se liberare potuisset a dracōe (quē viderat) expectat⁹ nō est. Quod nimirum ꝯstat quod ad solā vtilitatē audiētiū viderat suū hostē cui tradit⁹ fuerat et inotuit et n̄ euasit

¶ Ex vitaspatrum Exemplū

¶ Abbas syluis sedēs in cella sp claudebat ostiū suū. Dicebāt aūt de ipo quod in die dormitōis sue cū sederēt circa eū patres resplenduit tanque sol facies eius. Et dt eis. Ecce chorus ꝓphetarum. Et iterum amplius facies eius resplēduit et dt. Ecce chorus ap̄lorum venit. Dupliciter adhuc refulsit facies eius. et ecce ipe cū aliq̄bus loq̄batur. Depcati sunt aūt illum senes dicētes. Cū quo loq̄ris pater. Qui dixit eis. Ecce angeli venerunt accipe me. et rogo vt dimittar penitere modicū. Dicūt ei senes: nō indiges pn̄ia pater. Dixit aūt illis. vere nescio me vel iniciū pn̄e fecisse. et cognouerūt omēs q̄m ꝑfectus est. Et rursum facta est facies ei⁹ sicut sol et timuerūt oēs. Dixit aūt eis. Videte ecce dn̄s venit dicēs. Afferte mihi vas electōis heremi. et ꝯtinuo reddidit spm̄. Et fact⁹ est fulgur et replet⁹ est totus ille locus odore suauitatis

Ex vita sancti Hieronymi

¶ Adueniente die quo venerabil' eusebius migraturum se scierat. tercio die ꝑeunte. lōguore febriū cōcussus valide sup terrā nudā magistri scilicet hieronymi nō imemor se nudū fecit deferri a fratribus admonēs fratres singulos in ꝓposito manere. Denique saccum quo gloriosus induebatur hieronymus deferri fecit et sup se poni. ordinauitque se nudū instar gloriosi magistri extra ecclesiam in qua iacebat sancti hieronymi cadauer sepeliri. Post hec cōiōne accepta se dn̄o et glīoso hieronymo cōmenda-

uit. et sic per triduum locutione. corporalique visione priuatus. circumstantibus fratribus passiones domini et alia legentibus iacuit. Die autem mortis duabus se horis ante beate virginis exitum cepit venerabilis pater eusebius tam horribiles actus agere vt circunstantes monachi tanquam amentes iacerent in terra. nam quandoque transuersis oculis iunctis manibus facie horribili. diraque voce clamabat. non faciam. non faciam: mentiris mentiris. Post hec faciem in terram (quantum poterat) firmans clamabat Adiuuate me fratres ne peream. Monachi autem flentes et trementes interrogabant eum. Quid habes pater: Quibus ille. Non videtis demonum agmina qui me debellare cupiunt. At illi. Quid te facturum volebant cum dicebas. non faciam. Et ille. Conantur vt blasphemus inueniar. et ideo sic clamabam. Tunc illi. Quare faciem tuam abscondebas in terra. Ait ille. Ne aspectum demonum viderem tam horribilem quod omnes pene nihil sunt respectu illius. Inter hec verba actus priores reiterans sic ad extrema deuenit. Fratres autem pauidi et stupentes stabant velut mortui nescientes quid facerent. Ad extremam autem horam venienti gloriosus eidem Hieronymus apparuit confortans eum. Ad cuius aduentum perterrita illa demonum turba euanuit. Et viderunt Hieronymum monachi quidam. alij autem has voces ab eusebio audiebant. Unde venis pater. Quo tantum moratus es. Cui vox illa audientibus fratribus. Expecta fili ne formides. quia te non deseram quem tantum diligo. Qua voce audita breui discurso tempore venerabilis eusebius expirauit. Ad cuius corpus fiebant miracula preterite vite sanctitatem insinuantia. Inter que quidam monachus sui monasterij pre lachrymis et vigilijs oculorum lumine priuatus statim vt eius corpus venerandum facie tetigit. oculorum lumen recepit. Quidam demoniacus etiam obuius sepeliendo corpori liberatus est.

Aliud ex distinctione nona

¶ Legitur in libro de septem donis quod narrauerit quidam frater nomine Gualterus magister in theologia. quod cum ecclesia quedam consecrari deberet et quidam nobilis comes excommunicatus ibidem sepultus eijciendus esset propter consecretionem, patefacto sepulchro: apparuit immanissimus bufo super faciem eius totam eam operiens et corrodens. et alij vermes et serpentes. ad quorum aspectum et horrorem omnes (qui aderant) fugerunt. Filius autem dicti comitis iuuenis hec audiens accessit. Et visa sanie carnis paterne et vermium. mirabili diuersitate et horrore dixit Isti sunt amici nostri quos nutriunt delicie nostre hos quiescere facimus in mollibus lectis et pictis thalamis. et augmentamus diuersitate ferculorum. Melius est ergo vt extinguantur in vita per penitentiam. molestentur per ieiunium. vt interfecti a nobis non occurrant in morte. Et relicto principatu et omni gloria mundi fugit. cogitans se beatum si fieret pauper pro christo ihesu. Uenit autem thomam vbi in timore dei mirabiliter corpus suum afflixit. carbonarij etiam inibi sortitus officium dempto solo suo confessore omnibus hominibus

vsq3 in finem vite sue permansit incognitus. Tandem veniens quadã die rhomaz vt carbones venderet. ibidem infirmitate graui percussus et vulneratus patientissime z mitissime sustinuit. deinde vocatus a cristo feliciter aduolauit. Quo migrante omnes vrbis campane vltro et per se diuina virtute sonuerunt. Quod cum tam papa Johannes q̃3 vniuersus populus vehementissime mirarentur. confessor ipsius sacerdos quidam homo sancte vite totum vite sue ordinē z quis esset enarrauit. Quod audientes sui nobiles et milites qui eum ibidem quesierunt licet viuũ non inuenissent corpus tamen defuncti ad terram suaz cum gaudio deduxerunt.

Aliud ex libro de illustribus viris

¶ Conuersus quidam de fratribus clare vallis innocentis vite et conuersationis honeste cum grauiter aliq̃mdiu egrotasset. tandez ad extrema deuenit. Intrauit ad eum gratia visitationis beatus Bernardus z confortans eum ait. Confide fili quia migraturus es iã de morte ad vitam. de labore temporali ad requiem sempiternam. in q̃ nõ erit labor. Jlle vero cum ingenti fiducia respondit. Quidni pergam ad dominum ihesum creatorem meum. vere confido z quantuz de misericordia domini nostri Jhesu christi presumere audeo certus sum quia cito visurus suz bona. domini in terra viuentium. Porro beatus Bernar. vt erat medicus sapiens pastorq3 sollicitus timens homini rusticane tam fida responsio de presumptionis magis temeritate q̃3 conscientie puritate procederet ait. Signa cor tuum frater signa cor tuuz. quid est quod locutus es. vnde tibi subrepere potuit tante presumptionis audacia. Enimuero tu non es ille pauperculus et miserabilis homo qui cuz aut proprie nihil haberes in seculo necessitate forsan magis q̃3 timore dei cogente ad nos confugisti. multis precibus tandem auditũ impetrando. nos vero dei causa collegimus inopem. z parem te fecim⁹ victu atq3 vestitu ceteris. quia communicastis his qui nobiscum sunt sapientibus atq3 nobilibus viris z fact⁹ es quasi vnus ex illis. Quid igitur tribuisti domino pro omnibus istis. Et ecce non sufficit ingratitudini tue gratis accepisse te tot beneficia de manu domini. nisi z regnum ipsius hereditatis iure vendices tibi. Ad hec ille respondens blãdo vultu z tranquillo animo dixit. Bene pater charissime bene vtiq3 perorasti. z vera sunt omnia que dixisti. Veruntamen si iubes loquar ad te dominum z patrem meum. z paucis aperiam. vnde mihi pauperi z misero suggeri aut imputari non poterit tante presumptionis et arrogantie. sed vt ego spero deuotõis z humilitatis occasio dictũ. si tñ vera est illa predicatio vestra quã nobis sepius inculcastis quia sc3 regnum dei non carnis nobilitate non speciei pulcritudine non scientiarũ profunditate. non virium vilitudine. non temporaliũ diuitiarum habũdantia posidetur. sed sola obedientie virtute. ac charitatis exhibitione acquiritur. Hãc itaq3 sñiam tanq̃3 verbũ abbreuiatũ ac vtilissimũ

a dño ſedula cõmemoratõe apud me ꝯtinui. ponẽs illud q̃ſi ſignaculuʒ
ſup coꝛ meũ aſſidue meditando. ⁊ ſup brachiũ meũ ſollicite operando.
Querite ſi placet ab oĩbꝫ magiſtrꝭ meis ⁊ ſocijs (q̇bꝫ me obſeq̄ ⁊ fui/
re iuſſiſtis) ſi cuiq̃ȝ illoꝝ aliq̄n inobediẽs fui. ſi de fratribꝫ noſtris queꝫ
piã verbo aut ſigno vel q̊libet alio mõ ꝯtrũ in me fuit contriſtaui. Q̄s
ſi operã dedi oĩbꝫ in xp̄o obedire oĩbꝫ fuire. cũctos ꝑ dei grãm diligere
q̇s ꝓhibere me p̄t vt de mĩa eius nõ ꝯfidã. Beatus itaq̃ȝ Bern̄. cũ ta
le r̄n̄ſum ab hoĩe ruſticano accepiſſet gauiſus eſt gaudio magno et ait.
Uere beatus es fili chariſſime. quia caro ⁊ ſanguis non reuelauit tibi
ſapientiam hanc. ſed pater celeſtis ip̄e te docuit. ip̄e poſuit animam tuã
ad vitam. rectiſſimoq̃ȝ tramite perduxit ad patriam. Jam ergo ſecurꝰ
egredere. quoniam patefacta eſt tibi ianua vite Defuncto itaq̃ȝ fratre
⁊ exequijs celebratis. venerabilis pater de conuerſatione ⁊ cõſumma/
tione eius ſermonem in capitulo luculentum ſumma deuotione ⁊ facũ/
dia perorauit. oĩn neſcq̃ȝ illius exemplo ad amorem obedientie mirabili
ter accendit vehementer namq̃ȝ affectus fuit in reſponſione illius ⁊ ma
gis congratulabanꝭ ei ſup obedientie virtute ⁊ ſup ip̄ius aĩe puritate
q̃ȝ ſi vidiſſet eũ ſignis ⁊ ꝓdigijs choruſcãtem

Sequitur ſecundũ nouiſſimo rum de extremo iudicio

Secunduʒ nouiſſimoꝛũ (cuius frequens meditatio nos a pec
catis reuocat.) eſt iudiciuʒ nouiſſimum ⁊ finale. Huius enim
memoria non ſolum cohibet a maximis peccatis. verumetiam
a culpis ⁊ minimis peccatis. Unde in vitaſpatrum legitur. ꝙ cum q̇/
dam ſenex vidiſſet quendam iuuenem diſſolute ridentem. dixit ei. Co/
ram celo ⁊ terra reddituri ſumus rationem totius vite noſtre. et tu ri/
des. Quaſi diceret. Si ſcires q̃ȝ ſtricta ratio fiet poſtmodum in iudi/
cio de omnibus peccatis quantumcunqꝫ leuibus ⁊ paruis. vtiqꝫ non
rideres. ſed potius plangeres ⁊ doleres. quia nunc tempus eſt flendi
luctus ⁊ peccata luendi. Poſtea gaudebunt qui nunc ſua crimina fle
bunt: Unde Gregorius in omelia. Preſentis temporis ita eſt agẽda
leticia. vt nũq̃ȝ amaritudo ſequentis iudicij recedat a memoria. Hinc
eſt quod dominus dicit Eccleſiaſti. xxxviij. Memoꝛ eſto iudicij mei.
nam cum accepero tempus ego iuſticias iudicabo. Sic per propheta
loquitur in pſalmis. ⁊ Johel vltimo. Conſurgant ⁊ aſcendant gentes
in valle Ioſaphat. quia ibi ſedebo vt iudicem in circuitu omnes gentes
Item Hieremie. ij. Adhuc iudicio contendam vobiſcũ ait dominus
De quo generali iudicio ſcribitur Ozee. iiij. Audite verbum dominꝰ
filij iſrl̄. quia iudiciũ dñi cum habitatoribꝫ terre. hoc aũt iudiciũ valde
eſt timendũ. vñ ꝓpheta dt. A iudicijs eĩn tuis timui. Item Sap. q̇nto

Occasio salutis

Uidentes turbabunt timore horribili. gementes pre angustia spirit⁹. Certe dñe in hoc die turbabunt gentes ⁊ timebũt, qui habitãt termi/nos a signis tuis. nec immerito pauebũt. q; multa horribilia erunt sig/na que videbunt. Nam vt scribit Luce. xxi. Cum viderunt filium ho/minis venientem in nube cum potestate magna ⁊ maiestate. tunc erũt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis. Et in terra pressura gentiũ pre confusiõe so/nitus maris ⁊ fluctuũ. ita vt arescent homines pre timore ⁊ expectatio/ne que superueniet vniuerso orbi. O miser hõ cogita illius iudicis dei. s. et homis tã horribilẽ aduentũ. nam ignis in cõspectu eius exardescet. et in circuitu eius tempestas erit valida. Ignis in ꝗ añ ipm̃ precedet et inflãmabit in circuitu inimicos eius. Uñ ad Heb. x. Terribilis au/tem est q̃dem expectatio iudicij ⁊ ignis emulatio. que consumptura est aduersarios. Et Malachie. iiij. Ecce dies veniet succensa quasi cami/nus. ⁊ erunt oẽs supbi ⁊ oẽs facientes impietatẽ stipula. Itẽ Isaie lxvi. Ecce dñs in igne veniet. Uñ Iohel. ij. Ante faciẽ eius erit ignis vorans ⁊ post eum exurens flamma. Et iddeo sicut scribit Mala. iij. Quis stabit ad videndũ eum. Ipe em̃ quasi ignis cõflans ⁊ q̃si herba fullonũ. ⁊ sedebit conflãs ⁊ emundãs argentũ. Quis ergo sane men/tis hunc iudicẽ ⁊ aduentũ eius toto corde non timebit. Gregorius sup Ezechielẽ. Que erit mens hoīs eterni iudicis presentiã nõ formidan/tis. vbi sim⁹ peccata añ oculos redeunt. ⁊ oĩa q̃ cum delectatõne ac/ta st̃ ad memoriã cũ pauore reducãtur. Certe vt scribit Prouerbioꝝ xxviij. Uiri mali nõ cogitãt iudiciũ. qui aũt reqrunt deum animaduer/tunt oĩa. Bern. in psa. Expauesco q̃dem multũ iudicis venturi per vltum. quẽ latebit nil occultũ. nec relinquet q̃d inultũ. ⁊ quis nostrũ nõ ti/mebit. qñ iudex apparebit. ignis añ quẽ ardebit. peccatores q̃ delebit. Est aũt hoc iudicium specialiter metuendũ ꝑpter tria. Primũ est mul/tiplex accusatio ipis peccatoribꝫ valde grauiter ꝑhorrenda. Scdm̃ est strictissima villicatõis rõ de oĩbus singulariter facienda Terciũ est horribilis sñie expectatio. q̃ a iusto iudice tũc crudeliter corã cunctis ho/minibus ꝯtra insensatos ꝓferetur. Que oĩa si st̃ peccatoribꝫ plurimũ intuenda. ⁊ ꝑ ꝯseq̃ns eoꝝ memoria est a peccatis retractiua

Et iudicium timendũ est ꝑpter multiplicem accusationem.

Est igit primum q̃ iudicium est valde ⁊ specialiter timendum multiplex accusatio q̃ in ipis peccatoribꝫ valde grauiter est per horrẽda. vñ multa inueniunt et numerant in scriptura q̃ in no/uissima die peccatores accusabũt. primũ est cõscientia ꝓpria q̃ peccato/rem arguet nõ in occulto vt nũc. sed corã oĩbus tunc apte. Uñ Danie/lis. vij. Iudiciũ sedet ⁊ libri apti sunt. id est ꝯscientia q̃ omnibꝫ reuela/bitur. In his libris ꝯtinet sententia vite ⁊ mortis glie seu confusionis. salutis vel damnationis sempiterne. Item Apocalipsis. xx. Indurati sunt mortui ex his q̃ scripta erant in libris. id est in cõscientijs eoꝝ Uñ

ad Roma.ij. Testimoniū illis reddēte ɔscia eoꝝ. Nā sicut testimoniū bone ɔscie hoīs iusti est glīa. ita testioniū praue ɔscie est accusatio dānatio seu pena. Scōm (qd excusat pctōrē) stꝫ diaboli ꝛ spūs maligni Ipi em̄ sicut pditores suggerūt pctm̄ faciendū. ac de facto ꝛ commisso peccatorē accusabūt sicut socius furis interdū accusat furē de eo qd fecit cū eo. Ideo Apoc. xij. Dyabolus accusator fratꝝ noiatur. Vn̄ Aug. Astabūt oēs an̄ tribunal xpi ꝛ p̄sto erit dyabolus ꝛ recitabit ꝟba pfessionis nr̄e ꝛ obijciet nob in faciē qd nobis. ꝛ in q̄ peccauimus. ꝛ in quo loco. ꝛ qd facere debeamus. Dicturus est em̄ ille aduersarius nr̄. Equissime iudex iudica istū esse meū ob culpaꝫ. q̄ tuus noluit esse p grām. tuus est p naturā. meus p miseriā. tuus est p ɔpassionē. meus ob suasionē. tibi inobediēs. mihi consentiēs. a te accepit imortalitatꝫ tunicā. a me accepit hāc pannosaꝫ tunicā q̄ indutus est. tuā vestē dimisit. cū mea hic venit Equissime iudex iudica ḡ illū esse meū ꝛ mecū ɔdemnandū. Hec Aug. Terciū qd pctōres accusabit stꝫ angeli ꝛ spūs bti Credibile est em̄ ꝙ ille (q̄ tradidit eis aīas custodiēdas) reqrit ab eisdē hmōi custode ratiōnē. Et cū illi nō mentiant̄. nec culpā alienā sibi dn̄t imputare. oporte bit eos dicere ꝙ ipi nō sint in culpa. sꝫ pctōres q̄ noluerūt eis credere et obedire. sicut nō est culpa medici q̄ nihil omittit de ptinētib ad curā infirmi si nō sanat languidū sibi inobedientē. Vn̄ Hieremie. li. Curauimus babylonē ꝛ nō est curata. Est ꝟbū angeloꝝ. q̄si diceret. Fecimus qd necessariū erat fieri circa babylonē vt curaret̄. sꝫ culpa sua fuit ꝙ nō est curata. Quartū accusans peccatorē stꝫ creature. et si q̄sieris q̄ dico ꝙ oēs ꝛ singule. Nā offenso creatore totus mōs odio habebit offensorē. Vn̄ Iob. xx. Reuelabūt̄ celi iniq̄tatē impij. ꝛ terra aduersus eū ɔsurget. Nā dn̄s aduocabit celū de sursum ꝛ terrā deorsum discernere populū. Crisosto. sup Mattheū. In illo die nihil est qd rn̄damus vbi celū ꝛ terra. sol ꝛ luna. dies ꝛ nox. ꝛ totus mōs astabūt aduersum nos in testimoniū pctōꝝ nr̄oꝝ. Et iō dt Grego. Si q̄ris q̄s te accusabit. dico ꝙ totus mōs. ꝛ creature nō solū accusabūt pctōrē. verūetiā peccatoreꝫ de ipis vindicabūt. Sap. v. Armabit creaturā ad vltionē inimicoruꝫ ꝛ pugnabit cū eo orbis terraꝝ cōtra insensatos. i. peccatores. Itē eiusdem. xvi. Creatura tibi factori deseruiēs excandescit in tormentū aduersus iniustos. Quintū accusans pctōreꝫ stꝫ miserabiles ɔsone q̄ iniuriā passe sunt. Nā ille eos tūc accusabūt q̄ ipis iniuriā fecerūt. Tunc em̄ verificabit̄ verbū ɔphete in psalmo sic dicētis. Cognoui quia faciet dn̄s iudiciū inopis ꝛ vindictā paupis. nā ipe (q̄ intuet̄ abyssos. q̄ ambulat sup pennas ventoꝝ. terribilis in cōsilijs sup filios hoīm) tunc iudicabit causas paupeꝝ qn̄ stabunt in magna constantia aduersus eos q̄ se angustiauerūt. Tunc vindicabit oīa pater orphanoꝝ ꝛ iudex viduaꝝ. Patientia vero paupeꝝ nō peribit in finē. Accusabūt etiā subditi suos impios ꝛ negligentes ꝑlatos. Bern̄. sup Can̄. O terribil' deus sup filios hoīm. frustra incipient dicere tunc miseri montib. cadite sup nos. ꝛ collib cooperite nos. Venient an̄ tribunal xpi ꝛ audiet̄ populoꝝ grauis querela. accusatio dira quoruꝫ vixere stipendijs nec diluere peccata quibus facti sunt duces ceci. ꝛ mediatores fraudulenti Sextū

accusans peccatorē est peccatum Hieremie.ij. Arguet te malicia tua ⁊ auersio tua increpabit te. Vñ peccata erunt ligata ad collum peccatoris Ozee.iiij. Colligata est iniquitas effraim. absconditum est peccatum eius. Treno.primo conuolute sunt ⁊ imposite collo meo .s. iniquitates mee. Et ideo sicut furtum ligatum ad collum furis accusat eum. sic tunc peccata accusabunt miserum peccatorem. Prouerb.v. Iniquitates sue capient impiū i funibus peccatoꝝ suoꝝ quibus constringitur. Hinc est ꝙ per prophetā dicitur. Funes peccatoꝝ circunplexi sunt me quibus inq̄ funib⁹ mali per dyabolum trahentur ad infernum. tūc em̄ cadent in retiaculo eius peccatores ⁊ captio (quā abscondit) apprehēdet eos. ¶ Legitur de ericio ꝙ intrans ortum onerat se pomis figens ea in aculeis. Cum autē venerit ortulanus. tunc ericius volēs fugere impeditur ab onere. ⁊ sic cum pomis comprehētur ⁊ arrestat̄. Sic etiā accidit peccatori diuersis peccatis onerato in die iudicij comprehēditur ⁊ accusabitur ab eisdem. Psalmista. Cognoscetur dominus iudicia faciens in operibus manuū suarum comprehensus est peccator De quo Crisosto. sup Mattheū dicit. Ipe cogitationes ⁊ specialiter opera stabunt ante oculos nostros accusantes nos ante deum. dicēte apostolo. Cogitationib⁹ inuicē accusantibus. Bernar. Tunc opera nostra simul loquentia dicent ad peccatorem Tu nos egisti. opera tua sumus non te deseremus. tecū erimus. tecū ad iudiciū pgemus Nam vt dicit̄ Ezechie.xviij. sicut iusticia iusti erit sup eum. sic impietas impij erit super eum. Hinc est ꝙ Psalmista dicit. Audite hec omnes gentes. auribus percipite qui habitatis orbē: Cur timebo in die mala. id est in die iudicij. que non solum mala. imo pessima est cuilibet peccatori. Ad qd̄ respondit sibi ipsi dicens. Igit̄ nunc timebo. quia iniquitas calcanei mei circundabit me. Septimū ⁊ vltimum accusans peccatorē sunt tormēta siue instrumenta passionis ihesu xp̄i. imo verius ipemet xp̄s. Unde Hieronymus. Crux xp̄i contra te pugnabit. ⁊ christus per vulnera sua contra te allegabit. cicatrices contra te loquentur. ⁊ claui de te conquerentur. Hinc Augustinus in tractatu de simbolo sic dicit. Fortassis dominus in corpore suo cicatrices obseruabit. vt in iudicio peccatoribus exprobraret. ⁊ conuincens eos dicat. Ecce hominem quem crucifixistis. ecce deum ⁊ hominē in quem vos infelices credere noluistis. videte vulnera que infixistis. agnoscite latus quod pupugist̄. quod propter vos apertum est et intrare noluistis. Tunc etiam ipe xp̄us accusans peccatores dicet illud quod Naū.iiij. habetur scriptū. Reuelabo pudēda tua. ⁊ ostendā gentibus nuditatem tuam ⁊ regnis tuis ignominiā tuam. Ozee.ij. Reuelabo iusticiā eius in oculis mandatoꝝ eius. et vir non eruet eum de manu mea. O q̄ꝫ tristes ⁊ desolati erūt in hoc die miseri peccatores. Tunc enim scribitur Apocalip.i. videbit eū oīs ocul⁹ et qui eum pupugerunt. ⁊ plangent sup eum omnes tribus terre. Tūc peccator videbit ⁊ irascetur. dentib⁹ suis fremet ⁊ tabescet

¶ Q̄r iudicium timendum est propter reddendam rationem

Memoria mortis

Liud (qđ iudiciū reddit timorosum) est strictissima villicatōis
nostre rō de oibus singulariter faciēda. Lu. xvi. Redde rōem vil
licationis tue. Jam eñ nō poteritis amplius villicare. Charissime si
esses rōem redditurus mille florenoꝝ coram dño tꝑali iusto prudēti et
seuero. multū deberes sollicitare ꝓ bona ꝯputatōe faciēda. Sis ḡ mul
tomagis sollicitans ⁊ vigilās ꝓ reddenda rōne de cōmissis bonis co-
ram deo ⁊ angelis ⁊ oībus sanctis. q̇bus tunc p̄ntibus ⁊ astantibus
te necessario oportebit cōputare. non solum de maiorib. verumetiam
de minimis vsq3 ad vltimū quadrantē. Uñ Jsa. iij. Dñs ad iudiciū ve-
niet cum seniorib populi sui ⁊ p̄ncipib eius. Et zacharie. xiiij. Ueniet
dñs deus meus omnesq3 sancti eius cum eo. videlicet ad iudiciū gene
rale. quod erat in publico coram omnib hominib. ⁊ non in occulto. et
ideo tanto magis est timendū. Uñ Sophonie. iij. Mane iudiciū suū
dabit in lucem. ⁊ nō abscondet. Erit ergo ratio multimoda de cunctis
tūc reddenda. Primo videlicet de anima a deo nobis data ⁊ cōmis-
sa. Si eñ rex filiā sibi dilectissimā (quā in regno disposuit) facere regi
nam. alicui cōmisisset subditoꝝ suoꝝ ⁊ ille eam male custodisset. q̇s du
bitat quin rex exigeret rōem de custodia filie sue taliter neglecte. Quid
ergo faciet rex celoꝝ de illo cui filiam suā. id est aīam specialiter sibi dile
ctam tradidit in custodiā. quā intendit ad dignitatē regiā3 sublimare
in celis. si eam male custodiunt. nonne magnā inde exigit rōem. Jdeo
dr Deutronomij. iiij. Custodi temetip̄m ⁊ aīam tuam sollicite. Na3 si-
cut dt Augustinus. Maius est damnū in amissione vnius aīe q3 mil-
le corpoꝝ. Uñ Berñ. in libro meditationū suaꝝ. Totus iste mundus
ad vnius anime p̄cium estimari non pōt. Et iō dt ibidē. Cur carnem
tuam p̄ciosis rebus impiguas ⁊ adornas. quā post paucos dies ver-
mes comesturi sunt in sepulchro. Et aīam tuam bonis operibꝰ nō de-
coras. que deo ⁊ angelis eius in iudicio est p̄ntanda. Cur ergo aīa3 vi
lipendis. ⁊ ei carnem anteponis. Dominā ancillari. ⁊ ancillā dominari
magna abusio est. Jdem in libro de cōtemptu mūdi. Hodie filii homi
nū curā anime negligūt. curā aūt carnis desiderio ꝑficiunt. neq3 eñ pec
care metuūt sed puniri. Tu ergo charissime noli minus dignū plus di
ligere magis digno. noli corpus diligere ⁊ aīam negligere. noli ancilla3
extollere ⁊ dñam ꝑmittere ancillari. Uñ Crisostomꝰ in libro de repa-
ratione lapsi. Si animā negligamus nec corpus saluare poterimꝰ. Nō
eñ aīa pro corpore. sed corpus ꝓ anima factu3 est. Qui ergo quod p̄
mu3 est) negligit. ⁊ scđm qđ inferius est extollit ⁊ custodit. vtrūq3 cor-
rumpit. Qui vero ordinē seruat ⁊ quod primū est colit ⁊ custodit. ⁊ se
cundū neglexerit ꝑ primi salutē saluabit ⁊ scđm. Si ergo volueris ani
mam tuam saluare ⁊ bonam inde dño reddere rationē. ip̄am instrue sci
entijs ⁊ virtutibus diuinis. Uñ dt Plato in Thimotheo. Ad h̄ ani-
ma est adiuncta corpori vt fenoretur scientias ⁊ virtutes. si cum mag-
no fenore venerit benigne recipietur a suo creatore. sin autē relegabitur
ad inferna. Secundo reddenda erit ratio de corpore nostro. Jpsum si
quidem est castrū a deo nobis traditā ⁊ cōmissum. Bernardus. Bo-
num castrū custodit qui corpus suum custodit. Exigetur ergo ratō de

de custodia huius castri. videlicet si inimici dñi. i. carnis voluptatis et vicia aliqñ sunt recepti. ⁊ familiares eius ⁊ amici. i. ꝟtutes ⁊ bona opa abinde turpiter sunt effugati. Si diabolus ibi fuerit recept⁹. ⁊ christus verus dñs ꝯfuso modo sit exclusus. Qđ si fecerimus magna erit suspitio de nota ꝓditōnis nostre ⁊ infidelitatis. ⁊ stabimus ad reddendum exinde rōnem. Item corpus nostrū est iumētuꝫ a deo nobis cōcessum vt ipo vtamur pro anime nostre cōmodo ⁊ vtilitate. de quo debemus reddere rōem quo ad tria. Vnđ ecc. xxxiij. Cibaria ꝟga ⁊ onus azino panis disciplina seruo. Tam azinus ꝙ seru⁹ designat nostꝝ corp⁹ cui debeꝛ panis ad sustentationem nature. ꝟga discipline ad repssionē lasciuie. ⁊ onus boni operis ad profectum pñie. Exiget igitur dñs primo de hoc suo iumēto si illi pabuluꝫ discrete ministrauerimus nō nimis laute ipm corpus nutriendo. Nam q̇ seruū suum delicate nutrit. postea illum sentiet cōmacem. vt habeꝛ puer. xxix. Etiam nō nimis modicuꝫ de necessarijs ipi corꝑi tribuendo qđ si fecerimus reputabimus propoꝛū corꝑm peremptores. Cōtra qđ loquiꝛ sic bernardus in epl'a ad fratres de mōte dei Sunt ⁊ alia corpoꝝ exercitia. in quibus necesse est laborare. sicut vigilie ieiunia ⁊ hmōi. q̄ spūalia nō impediūt sꝫ adiuuant si cū rōne ⁊ discretione fiant. q̄ si ex indiscretōis vitio sic aganꝛ vt vł deficiente spū vel languente corꝑe spūalia impediant. qui sic est. corꝑi suo abstulit boni operis effectuꝫ. spūi affectum. proximo exēpluꝫ. ⁊ honorē deo. sacrilegus est ⁊ horuꝫ oīm in deum reus. Et ergo Grego. xxx. moralium sic ait. ꝑ abstinentiam carnis vitia extinguenda sunt. non caro. sꝫ necesse est vt artem cōtinentie quisqꝫ teneat. qui non carnē sed vicia occidat. Sepe eñ dum in illa hostem insequimur. etiam ciuem quē diligimus trucidamus. Secundo exiget si ꝟga discipline illud correxerimus a rebellione ⁊ lasciuijs illud cohibendo. Vnde Ber. suꝑ can. Iugo discipline insolentia morum est domāda. Item đr idem in epl'a. Oꝙ ꝯpositum reddit oēm corꝑis statum necnō ⁊ mentis habitum disciplina. ceruicem submittit. ⁊ ponit suꝑcilia. ꝯponit vultum ligat oculos cachinnos prohibet moderat linguā. frenat gulam. sedat iraꝫ ⁊ format incessum. Tercio exigit dñs si ipm corpus laborare fecerimus in oꝑib⁹ penitētie ⁊ ꝟtutum. Vnde augustinus in li. de baptis. paruuloꝝ. Propterea de paradiso emissus est adam ⁊ contra edon habitauit. vt significaret ꝙ in laborib⁹ (qui sunt delicijs ꝯtrarij) erudienda est caro peccati. Vnde corpus nostꝝ reputandum est aīal laboriosum ad opa pñie facienda nobis a deo cōmodatum. Noli ergo illud tenere ociosum cuꝫ ignoras ꝙdiu penes te manebit cum imꝑfecto oꝑe pñie ab illo q̇ ꝯcesserat forsitam improuise repetatur Et ergo đr chrisosto. Si mutuo accepis equū aut bouem instāter oparis. ⁊ dicis forte cras a me tolletur quare hoc etiam non facis equo corꝑi scꝫ tuo. Si ergo iumētū tuum a christo tibi cōcessum discrete nutrias vt sustenteꝛ natura ⁊ domenꝛ vicia. Sic ꝟga disciplīe corrigas corp⁹ vt maneat ī obediētia ⁊ fulgeat castimonia. sic ad laborem instruas vt profugentur ocia ⁊ faciat digna penitētie opera. tunc finaliter possis domino bonā ⁊ valētē exinde reddere rōnem. ¶ Tercio reddūenda est ratio de proximis. ⁊ ꝑmo patri de fi-

lib. hoc habet' i. Regū. iij. vbi legit' q̄ heli punitus ē pro suis filijs eo q̄
nouerat illos indigne agere ⁊ nō corripuit eos delinquētes Et ergo dr
Prouer. xxix. Erudi filium tuuz. vñ q̄daz. Si tibi sit natus peccantez
corrige natum. Nam ve suū luere possis de iure reatuz Itez prelatis de
suis subditis dr Ezechiel. xxxiij. Fili hoīs speculatorē dedi te domui
israel. audies ğ ex ore meo ⁊ meū ꝟmonē annūciabis eis ex me. Si me
dicente ad impium Impia morte morieris. ⁊ locut⁹ nō fueris vt se cu-
stodiat impius a via sua ⁊ ipse in iniquitate sua moritur. sanguinē eius
de manu tua requiram. Item eiusdem. xxxiiij. Ecce ego ipse sup pasto-
res ⁊ reqram gregem meum de manu eoꝝ. Item dñs siue pncips ter
renus rationem reddet de suo inferiori atq̄ subiecto. Hoc ptz numeri
xxv. vbi legit' q̄ pncipes a dño iuste sunt suspēsi in patibulis ꝓpter pec
catuz populi. qr fornicatus fuit populus cū filiabus moab. que voca-
bant eos ad sacrificia sua ⁊c. vt ibidez legit' Tales ergo sunt pncipes
⁊ plati de quibus scribit' Hieremie xxv. Vlulate pastores ⁊ clamate.
aspergite vos cinere optimates gregis. qr cōpleti sunt dies vestri vt i
terficiami ⁊ cadetis quasi vasa pciosa. Videant ergo plati eccie ⁊ pnci
pes vniuerse terre. q̄ alijs psunt ⁊ iperant. qualiter cōmissum sibi gregē
ꝟbo pariter ⁊ exemplo instruūt regūt defendūt. Prelati namq̄ debēt
populum docere ⁊ a lupinis hereticoꝝ insultibus vulpinisq̄ fraudib⁹
sagaciter defensare. Pricipes vero terre debent pctōres corrigere sibi
subditis iusticiaz ⁊ iudiciū facere. pupillos ⁊ viduas miserabilesq̄ pso
nas diligenter ꝓtegere. nec quēcunq̄ iniustis actionibus seu molestijs
aggrauare. Sciant em fore scriptuz sapientie sexto. q̄ iudiciuz durissi-
muz in his qui psunt fiet. exiguo em cōcedit' misericordia. potētes autē
potent' tormēta patient'. Ad vos oēs ğ platos eccl'ie ⁊ pncipes vniuer
se terre sunt hi ꝟmones mei vt discatis sapientiam ⁊ non excedatis. ac
subditos sic instruite diligite ⁊ defensate vt durissimū hoc iudiciū. vbi
fortioribus fortior ⁊ maioribus maior instat cruciatio. secure in die no
uissimo valeatis expectare. Quarto reddenda erit ratio de omnibus
opib⁹ ⁊ ꝯmissis. vñ Athanasius in simbalis sic dicit. q̄ ad aduentum
xpi oēs hoīes resurgere habent cū corpib⁹ suis. ⁊ reddituri sunt de fa-
ctis ꝓprijs rōem. et hoc est q̄ apl's innuit. ij. ad chorintheos. v. vbi dic.
Oēs nos manifestari oportet añ tribunal xpi. vt referat vnusquisq̄
ꝓpa corpis prout gessit. siue bonum siue maluz. vñ ecc. vlti. Cuncta q̄
fecisti adducet dñs i iudiciū ⁊ nō soluz magna ⁊ grauia pctā. sz etiā q̄
in oculis nostris vident' modica ⁊ q̄si nulla. Vñ paruū q̄d videt' pass⁹
hoīs. sz de eo erit ratio reddenda. Iob. xiij. Obseruasti omnes semitas
meas. ⁊ vestigia pedū meoꝝ ꝯsiderasti Et subdit i cap'lo sequēti Tu
quidem gressus meos dinumerasti. Item xxxiiij. Oculi eius super vi-
as hominum. et omnes gressus eius ꝯsiderat scz ad retribuendum q̄d
in illis ꝑpetrauit. Exemplū de angelo numerante passus heremite. de
quo legitur in vitaspatrū. Minus est ꝟbuz ociosum. Et tñ sic scribit'
matth. xij. de oī ꝟbo ocioso q̄d locuti fuerint hoīes reddent de eo rōez
in die iudicij. vñ sapien. i. Qui loquit' iniqua nō poterit latere. nec pteri
it illū correctōis iudiciū. Minimū videt' cogitatio vana. ⁊ tñ dr Sapi

entie i. In cogitationib⁊ impij interrogatio erit. Et eiusdē vi Ipe co-
gitationes nostros scrutabit᷑. vñ Ysaie vlt᷑. Ego āt ad vos veniā et
cōgregē eos cū gentib⁊ videlʒ ad iudicandū ꝓut gentes iudicabo De
quo habet᷑ iohel᷑.iij. In diebus illis ꝯgregabo omnes gentes.⁊ reducā
eas in valle iosaphat ⁊ discepabo cū eis ibi sup̱ populo meo ⁊ heredita
te mea israel. Oia ergo opa cogitatōes ⁊ ꝟba strictissima iudicabunt᷑.
Naʒ vt dt Grego.sup̱ illud Matth.iiij. Oēs capilli vrī numerati sūt
Sic deus oēs vias nostras considerat ⁊ gressus dinumerat vt nec mi
nime cogitatōes aut ꝟba minutissima (q̄ apud nos valauerūt) in eiꝰ iu
dicio maneant indiscussa. Tunc eñ vniuersa opa nostra tanq̄ȝ in fron-
tib⁊ nostris essent scripta erunt oibus manifesta. Nā vt scribit᷑ Ecc.xi.
In fine hominis denudatio illius operum. Quinto erit reddenda rō
non solū de malis cōmissis. vñ matth.xxv. Tūc dicet rex his quia sini
stris eius erunt. Discedite a me maledicti in ignē eternū. qui ꝑparatus
est diabolo ⁊ angelis eius. Esuriui ⁊ nō dedistis mihi māducare.⁊c̄.
Et fuit vna de causis quare diues epulo non inuenit aque refrigeratio
nem. quia pauper lazarus de micis eius mense nihil potuit obtinere.
Item nō solum de cōmissis ⁊ omissis reddetur ratio sed etiam de tem-
pore perdito in quo mala facta sunt.⁊ bona neglecta. Unde ecclesiasti.
xvij. Numerum dierum et tempus dedit illis dominus. vt ipsis salu-
briter ad eius honorem ⁊ ꝓpriam salutem vtantur. Quod multi tñ vi-
lipendūt ⁊ tempus inutiliter cōsumunt. De qb⁊ ber. ad scholarē conq̄
rit᷑ sic dicēs. Nihil ꝑciosius tpe. sʒ heu hodie nihil vilius reputat᷑. Trāsie
rūt dies salutis.⁊ nemo recogitat. nemo sibi perire diē ⁊ nunq̄ȝ reditarā
causatur. Sʒ sicut nō peribit capillus de capite. ita nec momentum de
tempore videlicet de quo ratio non exiget᷑ O quantuʒ hoc timebat be
atus Ancelmꝰ in meditatōib⁊ suis ita dicens. O lignū aridum eternis
ignibus dignum. quid eñ rñdebis in illa die cum exigetur a te vsq̄ȝ ad
ictum oculi omne tempus viuendi tibi impensum qualiter fuerit a te ex
pensuʒ et ideo dt sapiēs ecc̄.iiij. Fili cōserua tēpus. Sexto ⁊ vltimo
reddēda erit rō de oib⁊ donis a dño deo ꝑceptis Ipe eñ dñs nihil dat
de quo nō velit habere rōem Uñ potius videt᷑ cōmodare q̄ȝ simplr̄ da
re. Ipe eñ requiret rōem de omni dato. siue sit spūale vt sunt bona aīe
naturalia acquisita ⁊ infusa. siue corꝑalia vt sunt fortitudo agilitas et
pulchritudo Siue temporalia vt sunt diuitie ptātes et honores. De
his oibus patet exemplariter ⁊ ꝑabolice. Math.xx. de q̄nq̄ȝ talentis.
Et luce.xix. de nobibili q̄ tradidit seruis suis diuitias. De quib⁊ oib⁊
oportuit rō reddi ⁊ cōputatio fieri spūalis Et ergo sicut scribitur Job
xix. Scito esse iudicium scʒ breuiter faciendum. in quo de oib⁊ et singu
lis superius iam positis ratō strictissima exiget᷑. Quare dicebat Job.
xxxi. Quid faciam cum surrexerit ad iudicandū dominus. et cū q̄sierit
quid respondebo illi. O q̄ȝ velociter veniet q̄rens et int᷑rogās de oibus
opib⁊ nrīs. Nā iuxta ē dies ꝑditōis et adesse festināt tpa. scʒ qñ iudica
bit dñs populū suuʒ. Quia vt dr̄ Abdie primo. Iuxta est dies domini
sup̱ oēs gentes. Ipse nāq̄ȝ dicit in apocalipsi.iij.. Ecce venio cito Et er
go dicitur in euange. Marci.xiij. Uigilate nescitis enim qñ dñs veni-

et. an media nocte an gallicantu. an mane. ne cũ venerit repente inueni/at vos dormiẽtes Quod autem vobis dico omnibus dico. Uigilate. Nam si nõ vigilaris veniã ad te tanq̃ fur. ⁊ nescies q̃ hora veniaʒ ad Item apo. vltimo Ecce venio cito ⁊ merces mea mecũ est. reddere vnicuiq̃ ſm opa sua Et ergo charissime cũ de tot ⁊ tãtis oportebit te tã cito ⁊ quasi iprouise ⁊ subito rõem reddere sp vigilia. diligenter te exa/mina. ꝯsciam quoq̃ tuã funditus expurga. vt cum dñs ad iudicandũ venerit possis eidem ꝯueniẽter rñdere. Et hoc est quod suadet tibi. ec/clesia. xviij. ibi dicit. Ante iudiciuʒ temetipm interroga ⁊ in conspectu dei inuenies propitiationem.

Q iudicium timendum sit pro/pter sententie ⁊ prolationem

Rimũ qđ finale iudiciuʒ reddit formidabile ⁊ pauescendũ est horribilis snie expectatio que a iudice tũc crudeliter est ferenda Necaũt sententia est terribilis specialiter ꝑpter tria. Primuʒ est incertitudo snie siue dubitatio Nulli ei ꝯstat an ꝓ se vel ꝯtra se ferat Nam vt đr ecc. ix. Sũt iusti atq̃ sapiẽtes. ⁊ opa eoꝝ in manu dei sunt. ⁊ tñ nescit homo vtruʒ odio an amore dignus sit. sʒ oia in futurũ seruã tur incerta. Unde legitur in vitaspatꝝ. ꝙ cum abbas agaton moritu/rus per tres dies staret immobilis aptis oculis. ⁊ fratres eum pulsa/rent dicentes. Abba vbi es. Respondit in ꝯspectu oĩm iudicis assisto Et dixerũt frẽs. Tu times. Dixit Intima ꝟtute qua potui mandata dei custodiui. sʒ homo suʒ ⁊ nescio vtꝝ opa mea accepta sunt coraʒ deo qꝛ alter sunt dei iudicia ⁊ alter hoĩm. et ideo nec ꝯfido nisi venero ante deũ. Dicit em̃ Gregori⁹. Sepe iusticia mea ad examẽ diuine iusticie in ducta iniusticia est. ⁊ plerũq̃ sordet in conspectu iudicis. qđ intẽtõe ful get opantis. Uñ prouerb. xiiij. Est via que videt hoĩbꝫ recta ⁊ nouis sima eius ducunt ad interitum. Et quia iste sanct⁹ pater. Agaton hec cordialiter aduertebat. ideo quãuis in mandatis dei custodiendis dili gentissimus fuit. futurum tamen iudicium valde timuit ⁊ expauit.

¶ Item legitur adhuc in vitaspatrũ. ꝙ q̃dam senex dixit Tres res ti meo. Unam scʒ qñ aĩa mea egressura est de corpe. Alia qñ occursura ẽ de ipsi deo. Tercia vero qñ finaleʒ sniaʒ ĩ die nouissimo expectauerit au ditura. ecce qualiter multi scõꝝ patrũ hoc iudiciũ timuerũt. ꝑpter incer titudinẽ snie tũc ferende. Et ꝟo merito valde timẽduʒ ẽ. vñ Matth. vij. ⁊ sunt ꝟba saluatoris. Multi dicent mihi domine dñe. nõ ne in no mine tuo ꝓphetauimus ⁊ demonia eiciemus. ⁊ ꝟtutes multas fecim⁹ Et tunc cõfitebor illis dicens Discedite a me quia nunq̃ noui vos Si prophete ⁊ fugantes demones ⁊ miracula in dei noĩe facientes. tunc re pellent. quis taʒ sancte hic posset viuere ꝙ in hoc iudicio nõ habeat tre mere ⁊ pauere Nullus verissime cum non sit mundus a sorde sup terrã etiam nec infans vnius diei. Hinc est quod scribit Isaie. lxiiij. Facti su mus omnes nos vt immundus quasi pannus menstruate vniuerse iu

sticie nostre. Igitur de oībus opibꝫ nr̄is in h̄ iudicio ꝓducendis quātū
cunqꝫ etiam videanť bona sine iusta. debemus merito formidare Vnd̄
Job ix. Verebar oīa opa mea. sic btūs Paulus vas electiōis. Quis de
nullo pctō sibi conscius fuerit. Dicit em̄ actꝫ. xxiij. Ego oī bono cōuer
satus suꝫ apud deū vsqꝫ in hodiernū diem. Tamē sicut scribiť ecc̄. v. de
ꝓpiciatu peccatoꝝ noli esse sine metu. Vn̄ pmo ad Corin. iiij. q̄si pauē
do dt. Nihil mihi conscius suꝫ sed in hoc iustificatꝰ nō suꝫ. Hinc Gre
gorius ait Justi āt viri om̄e (qd̄ agūt) metuūt duꝫ caute cōsiderant an̄
q̄ntū iudicem stabunt Oēs em̄ stabimus ante tribunal xpi. vt scribit
Aplos ad Rhoma. xiiij. Et ergo ego miserrimus q̄d dicā vel q̄d faciā
dum nil boni ꝓferā an̄ tautū iudicē. Scd̄m est illius sententie dura et
lamentabilis immo intolerabilis prolatio. Unde Math. xxv. Cū ve-
nerit filius hois in maiestate sua ⁊ oīs angeli cū eo. tūc sedebit sup sedē
maiestatis sue Et cogregabuntur an̄ eū omis gentes. ⁊ sepabit eos ab
inuicē sicut pastor segregat oues ab hedis Et statuet quidē oues a de-
xtris. hedos aūt a sinistris. Tūc dicet rex his q̄ a dextris eius erūt Ve
nite bn̄dicti patris mei possidere paratum vobis regnū a cōstitutione
mūdi. Esuriui ⁊ dedistis mihi manducare. sitiui ⁊ dedistis mihi bibere
⁊ cetera q̄ sequunť. Tūc dicet ⁊ his q̄ a sinistris erunt. Discedite a me
maledicti iu ignē eternū q̄ paratus est diabolo ⁊ angelis eius. vn̄ q̄daꝫ
Judicis in lite breuis est vox ite venite. Diceť reprobis ite. venite bo
nis. O gratiosum ⁊ dulce xpi alloqum. cum dixerit. Venite. O duruꝫ
⁊ amaꝝ imo intolerabile vbū cū ꝓnūciauerit. Discedite a me maledci
in ignē eternū. siue ite. Vere vere. Aspera vox ite. vox est bn̄dicta veni
te. vn̄ btūs Bern̄. ait O q̄ꝫ graue ⁊ amaꝝ a sinistrꝫ erit ite. cū a dextrꝫ
vox vinite dicet rex largitor vite. Iste est gladius ab vtraqꝫ pte acutꝰ
exiens de ore filij hois vt habeť Apocal. pmo ⁊ etiā xix. Certe tūc pcu
tiet terrā vga oris sui ⁊ spū labioꝝ suoꝝ interficiet impiū. vt habeť Isa
xi. O q̄ꝫ terribile ē illā vocē tūc audire. vn̄ Augꝰ sup Joānē Iudei se ce
ciderūt ad vocē vnā morituri xpi. quid faciēt sub voce iudicaturi. Ipe
siquidem rugiet tanqꝫ leo. Amos iij. Leo rugiet quis nō timebit. Iteꝫ
Isa. v. Rugitus eius vt leonis. Itē Hiermie. xxv. Dn̄s de excelso ru-
giet ⁊ de habitaculo suo dabit vocē suā Perueniet qꝫ sonus eius ad ex
tremū terre. qr iudicium domino cū gētibꝫ. Certe tunc vox dn̄i confrin
gentis cedros. nā tunc dn̄s confringet cedros libani. hoc est supbos et
elatos eius speciales inimicos Qui mox vt honorificati fuerint ⁊ tam
q̄ꝫ cedri exaltati queādmodum fumus deficient. cum in hoc iudicio hu
miliati fuerint a domino. ⁊ quasi penitꝰ ad nihilū redacti Hec etiā vox
dn̄i erit sicut tonitruum verberans terram. Ideo Job vicesimosexto
tremens dicebat. Quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri
Unde Psalmista. Intonuit de celo dominus ⁊ altissimus dedidit vo-
cem suam ¶ Item Job tricesimoseptimo. Tonabit dominus voce
sua mirabiliter qui facit magna ⁊ mirabilia. Hinc Ancelmus in medi
tationibus suis dicit. Quid dormitas anima tepida ⁊ euomi digna.
Qui non expergiscitur. qui non, tremit ad tantum tonitruum. non
dormit. sed mortuus est. ¶ Item verbum domini erit ad modum

chorufcantis. Unde zacharie nono. Exibit vt fulgur iaculum eius et
dominus in tuba canet. Certe sicut dicitur Isaie vicesimo capitulo In
die illa clanget tuba magna. Hic dicit Chrisostomus super Matthei
decimoquarto. Uirtutes celorum mouebuntur. Uere vox magna.
vox tube terribilis cui omnia obediunt elementa. Que petras scindit.
inferos aperit. portas ereas frangit. vincula mortuorum disrumpit. ⁊ de
profundis abyssi liberatas animas corporibus suis reddit. et ad iudici/
um ire compellit. Nec omnia citius consumentur in opere. q̄ aliqua
sagitta transit in aere. Dicente Apostolo prima ad Corintheos deci/
moquito. In momēto. in ictu oculi in nouissima tuba De hac etiam tu
ba dicit btūs Hieronymus super Mattheum. Quotiens diem illuz
considero. toto corde contremisco Siue etiam comedo. siue bibo. siue a
liquid aliud facio Semper videtur illa horribilis tuba sonare in aurib⁹
meis Surgite vos mortui ⁊ venite ad iudiciuz. Hunc diē frequenter
debet cogitare q̄libet tribulatus. seu onere penitētie aggrauatus. ⁊ ma
gnum inde suscipiet in anima subleuamen. Unde dicit beatus Greg.
in omelia. Diez illum fratres charissimi an te oculos vestros ponite. ⁊
quicquid modo graue cernitur in eius comparatione leuiatur ¶ Debe
mus etiā hanc diem expauescere et timere Nā hec est dies ire. dies ma/
gna et amara valde. Uñ Sophonie primo Vox domini dicit amara
tribulabitur ibi fortis. dies ire dies illa dies tribulatōis ⁊ angustie. di/
es calamitatis ⁊ miserie. dies tenebrarum. dies tube ⁊ clangoris
¶ Itez Isa. iiij. Sol conuertet in tenebris ⁊ luna in sanguinem. anteq̄
veniet dies domini māgnus et horribilis. O quātum metuebat bea/
tus Bern. hunc diem quando dixit. Cum recordor moriturus. terret
terror me venturus. Quem expecto non securus. terret dies me terro
ris. dies ire et furoris. dies luctus ⁊ meroris. dies vltrix pctōris. De
hoc etiam die ait sic idem in sermone. Audi stabunt ante tribunal chri
sti. vt audiant vocem iudicij qui obturauerunt aurem suam ad vocem
consilij. Quid enim loquitur deus Agite igitur penitentiam. Multi
tamen dissimulant multi ꝯtinent aures suas ⁊ dicunt. Durus est hic
sermo. Non sic impij non sic. tunc intonet durus sermo. verbum asper
cum pronunciatum fuerit. Ite maledicti in ignez eternum Quid ergo
dicent in die illa terribili miseri peccatores perpetue cōdemnati. cuz vi
derint sanctos ad regnum vocari. atq̄ semetipsos ad mortis supplicia
eternaliter destinari. Certe sicut dicitur Sapientie quinto. Gementes
pre angustia spiritus dicent intra se penitentiaz agentes Hi sunt quos
aliquando habuimus in derisum ⁊ in similitudinem improperij. Nos
insensati vitam illorum estimauimus insaniam. ⁊ finem illorum siue ho
nore. Quomodo ergo deputati sunt inter filios dei et inter sanctos
sors illorum est. Non errauimus a via veritatis ⁊ lumen iusticie non
illuxit nobis. et sol intelligentie non est ortus nobis. Lassati sumus in
via inquitatis ⁊ perditionis. et ambulauimus vias difficiles. viam au
tem domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia. aut qui diui
tiarum iactantia contulit nobis. Transierunt omnia illa tanquaz na/

nis. que pertransit fluctuantem aquam. cuius cum preterit non est vestigium inuenire. Certe hec confessio et penitentia tunc erit nimis tarda. Penitebunt quidem ad penam. sed non conuertentur ad veniam. Nam tunc non erit amplius locus misericordie ꝛ venie. sed equitatis et iusticie. cum pronunciatur a tremendo iudice Ite et venite. O quantum hec sententia est ab omnibus metuenda.

¶ Unde legitur ꝙ quidam sanctus cum spiritus fornicationis ipsum grauiter temptaret exorauit dominum. vt temptator ei visibiliter appareret. quod et factum est. Tunc sanctus ille ait. Quid tibi prodest ꝙ me sic temptas. est enim summa fatuitas. Nosti namqꝫ ꝙ cum aliquem in peccatum precipitas. peccatum tuum aggrauas. et ex consequenti sic penam tuam augmentas. Respondens demon ait. Scio inquit verum esse quod loqueris. Scio enim ꝙ quanto plures peccare fecero tanto diem iudicij amplius retardabo. Illam autem diem super omnia formido. in qua duram illam sententiam me auditurum expecto. Ite maledicti in ignem eternum. qui paratus est diabolo et angelis eius. Et vt fulminationem illius sententie saltem ad tempus valeam retardare. ideo nitor homines tam grauiter temptare. O deus eterne quantum tunc demones et miseri peccatores timebunt et a vocē tonitrui tui formidabunt. Et ergo si volueris hanc vocem non timere ꝛ in illa die magna et horribili securus esse. semina. nunc opera pietatis iusticie et misericordie. O ꝙ felix fuerit et multum beatus. qui nunc intellit super egeuum ꝛ pauperem. in illa die liberabit eū dominus. Unde Prouerbiorum vndecimo. Benefacit anime sue vir misericors. facit etiam dignos fructus. Nam qui nunc seminant in lachrymis ꝛ dolore tunc venientes venient. portantes manipulos suos cum magna exultatione. Sed multi sunt qui nunc seminant spinas ꝛ zizania. putantes se nunc triticum messuros. non sic impij non sic. Que enim seminauerit homo. hec ꝛ metet. dicit Apostolus ad Galatas. sexto. Et ergo dicit dominus Osee decimo. Arastis impietatem. iniquitatē messuistis. Unde qui seminauerit peccatum ꝛ actus nequicie. metet gehēnalem penam. Qui vero virtutes ꝛ opera penitentie. colliget gloriam sempiternam. Nam qui bona egerunt ibunt in vitam eternam. qui vero mala in ignem eternum. Opera enim illorum sequuntur illos Apocal. decimoquarto. nam opera tunc saluabunt. ꝛ opera condemnabunt Hinc est quod dicitur Joh. quīto. Ueniet hora in qua omnes (qui in monumentis sunt) audient vocem domini. et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite. qui vero mala in resurrectionē iudicij. vnde Apocal. ij. dicit iudex affuturus Ego sum scrutans renes ꝛ corda et dabo vnicuiqꝫ s̄m opera sua Nam vt dicit abdie primo. Sicut fecisti fiet tibi. Et ergo scribitur hieremie. l. caplo. Et sunt verba iudicis ad angelos malos de peccatore condemnato sic dicentis. Reddite ei secundum opus suum malum ꝛ bonum. iuxta omnia que fecit facite illi. Et ergo si volueris ante christum autumnum bonum habere et multis fructibus abundare. semina nunc largiter in hoc vere huius

presentis vite. nã q̇ parce seminat parce ꝛ metet. vt habet̃ scđo ad cho
rinthios. x. Sic etiaꝫ qui seminat in maledictionibꝫ ꝛ peccatis. ꝛ i eiſdẽ
metet. Nam vt dꝛ ꝓuerbio communi Quod sibi quisquis serit p̄sentꝫ
tempore vite Hoc sibi messis erit. cum dicitur ite venite. Tercium ve
ro propter (q̄ sententĩa iudicis ẽ terribilis ꝛ desolata) ẽ qꝛ oĩ dolore ple
na damnatoꝝ a deo ꝛ angelis. ꝛ ab omnibus sanctis separatio eterna.
cum ps sinistra a demonibus rapietur. In instanti enim ꝛ sine mora il-
la horribili sñia ab ore christi ꝓmulgata erunt parati demones crude-
lissimi. rapiẽtes miseroꝝ aĩas. ducẽtes eas velociter ad suppliciũ sempi
ternum. Hoc etiam ptꝫ figuratiue Hester. vij. de ministris assueri regꝫ
qui erãt auidissimi ad suspẽdendũ amon Unde dꝛ ibideꝫ. necnõ ꝟbum
de ore regis exibat et operuerũt faciem eius mĩstri regis. Sic diaboli
statim in illo die erunt paratissimi ad recipiendum statim aĩas pctõꝝ
Et hoc est qđ dꝛ in lamentatõibꝫ Hiere. i. ca. Oẽs ꝑsecutores ei⁹ ap-
prehẽderũt eam. vñ Chrisosto. in libro de repatõne lapsi. Cogita seuos
illos ꝛ horrẽdos penaꝝ ministros. q̇ pctõres p̄cipitãt ad supplicia sem
piterna. Item Hugo de scõ victore Tortores horribiles (qui nunq̄
miserent̃) erũt parati vt data sentẽtia. dãnatos rapiãt ad tormẽta sem
piterna. Tunc miserendus miser lamẽtando dicet. Susceperũt me si-
cut leo paratus ad predam. ꝛ sicut catulus leonis habitans in abditis
O dolor ineffabilis. o pena indicibilis talis amarissime ꝑsecutõis. vñ
Bern. in meditatõibꝫ suis sic ait Quis putas meror erit. quis luctus
que tristicia. qñ separabunt̃ mali a ꝯsortio iustoꝝ ꝛ a visione dei. ꝛ tradi
ti in ptãtem demonũ. ibunt cum illis in igneꝫ eternũ. Ibiq̄ erunt sine fi
ne in luctu et gemitu Procul elongati a btã patria paradisi. ꝛ in gehen
na nunq̄ lucẽ habituri iuxta quãtitatẽ culpe penam sustinẽtes. tũc illi
miseri pctõres de oĩ temptatione desperantes vsq̄ in eternũ non vide-
bunt lumẽ. nam introibunt in inferiora terre. tradent̃ in manus gladij
ptes vulpium erunt. hoc est ipoꝝ demonum qui sunt fraudulenti ꝛ ne
quissimi ad nocendum oĩbꝫ. De hac sepationis peoa sic dicit Chriso-
stomus in libro de repatione lapsi. nõnulli imperitoꝝ putãt sibi satis eẽ
ꝛ optabile videri si tãtũmodo careant gehenna. Ego aũt multo graui
ores q̄ gehennã dico esse cruciatus. remoueri ꝛ abijci ab illa gloria nec
puto ita acerba eẽ gehenne supplicia. Ut sunt illa de q̇b⁹ audi q̇d dicit
beatus petrus. Torquet̃ is qui arcet̃ a conspcũ xp̄i hoc crede mihi pe-
nis omnibus grauius. Et hoc soluꝫ est qđ supat ipaꝫ gehennã Unde
idem sup illud Matthei. xvi. Excidet̃ ꝛ in ignẽ mittet̃. Intolerabilis
res est gehẽna et supplicium horribile Tamẽ si mille quis gehẽnas po
nat. nil tale est durum quale ab honore illius glorie ꝓpelli ꝛ exosum esse
a christo. Nam scđm Aug⁹. Reprobi mallent omne tormentum susti-
nere q̄ videre faciẽ iudicis irati. vñ Johel. ij. A facie ei⁹ ꝯtremuit terra
moti sunt celi ꝛ stelle retraxerũt splendorẽ suũ. a facie eius trepidabunt
populi. Certe domine tunc peccatores infirmabuntur ꝛ peribunt a fa-
cie tua. Et hoc pre dolore nimio. cum eam viderint auersam ꝛ quo ad
ipsos terribiliter commotam et crudelissime dicentem illud. Hiermie
xviij. Dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.

Occasio salutis

O qualis seperatio O q̄ȝ grauis ⁊ amara tūc diuisio cuiuslibet pecca-
toris a facie dn̄i taliter indignātis. ⁊ horribiliter dicentis. Amē dico
vobis nescio vos. Vn̄ q̄daȝ· Caroꝝ tristis discessus tristior istis. Cor
poris ⁊ aīe. tristissimus a deitate. Charissimi ꝓpter hec oīa supradi-
cta ⁊ q̄si infinita alia (que breuitatis causa omittunť.) expergiscimini
et leuate capita vestra. ac omni timore ⁊ tremore diem illum precauete
Nam sicut dr̄ Sophonie p̄mo. Iuxta est dies dn̄i magnus valde et ve
lox nimis. Et ergo dr̄ Ysaie. xiij. Vigilate. q2 ꝓpe est dies dn̄i. vigilate
itaq3 q2 nescitis diem neq3 horam. vt scribiť Matthei. xxv. Vn̄ p̄ma
ad Thessalo. vltimo. Fratres itaq3 diligēter scitis q2 dies dn̄i sicut fur
ita in nocte veniet. Cum em̄ dixerit pax ⁊ securitas tūc repentinus eis
supueniet interitus. ⁊ sicut dolor in vtero habentis ⁊ nō effugiēt. Vos
aūt fratres iam nō estis in tenebris. vt vos dies illa tanq̄ȝ fur compre
hendat. Vos em̄ filij lucis estis ⁊ filij diei Igiť nō dormiamus sicut ce
teri. sed vigilem⁹ ⁊ sobrij simus. Nec vbi supra. Itē Luce. xxi. Attē-
dite vobis ne forte grauenť corda vestra in crapula ⁊ ebrietate. ⁊ curis
hui⁹ vite. ⁊ veniat sup̱ vos repētina dies illa tanq̄ȝ laque⁹ aliq̄s sup̱ue
niet in oēs q̄ sedent sup̱ faciem vniuerse terre. Vigilate itaq3 fratres
omni tp̱e orātes vt digni habeamini oīa ista fugere que ventura st̄.
⁊ stare an̄ filium hoīs. Nec oīa ibidē. Nā in veritate ibi erit amor
et tremor ⁊ intolerabilis dolor. Vn̄ Iohel. ij. Magnus est dies dn̄i ⁊
terribilis valde. quis sustinebit eum. Et Ysaie scd̄o ca. Et introibūt
in speluncas petraꝝ a facie formidinis dn̄i ⁊ voragine terre. ⁊ gl'ia ma-
iestatis eius cum surrexerit ꝑcutere terram. Tūc em̄ in fremitu concul
cabit terram ⁊ in furore obstupefaciet gentes. Sicut scribiť Abacuck
tercio. Et ideo dr̄ Ysaie. x. Quid facietis in die visitatōis ⁊ calami-
tatis de longe veniētis. ad cuius fugietis auxiliū. Certe peccatori tunc
nullū erit refugium. nullū solamen seu adiutoriū. Vn̄ Anselmus in li.
de silitudinibus A dextris erunt peccata accusantia. a sinistris infini-
ta demonia. Subtus horridū cahos inferni. desup̱ p̄ntia iudicis irati.
Foris mūdus ardens. intus cōscientia vrens. vix iustus saluabiť. Pec
cator aūt sic dep̄hensus quo fugiet. latere tunc erit impossibile. ⁊ appare
re intolerabile. Item est dicta sententia eo magis formidabilis ⁊ timē
da. q2 non solum corpus dijudicat. sed etiā ip̄am aīam cōdemnat. Vn̄
legiť in exēplo. Duo fratres (quoꝝ vnus erat fatuus ⁊ alter sapiens)
ibant pariter eadē via. Cum aūt venissent ad biuiuȝ vbi erant due vie
vna delectabilis ⁊ pulchra. reliqua vero inabilis ⁊ aspera. Fatuus vi-
dens viam delectabilem. dixit sapienti. Eamus ꝑ hanc viam. Sapi-
ens rn̄dit. Frater ⁊ si via ista delectabilis est. tn̄ ad malū hospicium in
fine deducit. Vn̄ consulo ꝑ aliam viam trāseamus. nā q̄ȝuis ipsa sit as-
pera ⁊ inabilis. tn̄ ducit finaliter ad hospicium laudabile pulchrum ni
mis. magne honestatis ⁊ quietis. Rn̄dit fatuus frater. Magis volo
oculis meis credere q̄ȝ tibi de his que tu nō vides. Et sic se posuit ille
fatuus in via delectabili ⁊ amena. Quod sapiens vidēs noluit eum re
linquere ip̄m sequebatur. Pergentes aūt pariter inciderūt statim in la
trones. qui eos ab inuicē separātes posuerunt in carceribus diuersis.

Occasio salutis

Factum est aūt vt rex illius terre p̄ciperet q̄daz die oīes incarceratos
ad se adduci. vt ip̄os iudicaret ad mortem. Uenientes aūt isti duo fra
tres inter ceteros cū se mutuo viderēt. sapiens sic regi dixit. O dn̄e mi
rex ꝛ iudex. valde cōqueror vobis de isto fratre meo. Nā cum essemus
pariter in via. ꝛ ip̄e sit fatuus ego vero sapiēs sum reputat᷒. Ip̄e enim
mihi nolebat credere vt iuissemus ꝑ quandā viā bonā quaz sibi demō
straui. sed me fecit secū ire ꝑ quandā viam malā. vbi cecidim᷒ inter la-
trones. vnde reus est mortis mee. Ad hec fatuus dixit. Dn̄e mi rex
Ego aduersus fratrē meū maiorem habeo causam cōquerendi. Nam
cū ipse sapiens sit non dubuisset tam faciliter me secut᷒ fuisse per viam
quā sciuit fore malā. quod si non fecisset redijssem vtiqꝫ ꝛ secutus eum
fuissem. ꝛ p̄sens periculum nullatenus incurrissem. vnde vere reus est
mortis mee. His verbis ex vtraqꝫ ꝑte auditis rex talē protulit sentē-
tiam dicens. Tu fatue noluisti sapienti credere. ꝛ tu sapiens secutus es
fatuū. igit̄ vos ambo debetis morte condemnari

¶ Sic ergo erit fratres charissimi in die iudicij. ꝛ in cōsummatione se
culi cum exibunt anime de latibulis suis. ꝛ corpora de sepulchris suis.
ad recipiendū iudicium de commissis omnibꝫ operibus suis ꝛ omissis
Nam corpus fatuum. quia noluit sequi consiliū anime sapientis. ꝛ spi-
ritus sapiens: qꝛ secutus est corpus fatuū. igit̄ condemnabunt̄ ambo
in iudicio extremo. Et hac de causa sententia iudicis dicit̄ gladius ex
vtraqꝫ parte acutus. vt habetur Apocalip. p̄mo. Nam ꝑcutiet tam.
quo ad corpus q̄ꝫ quo ad animā miserum peccatorem. Un̄ Matthei
decimo. Illum timete qui potest animam ꝛ corpus ꝑdere in gehennaz
Item dictam sententiam reddit multū formidabilem ꝛ timendā qua-
litas ip̄ius iudicis Est eīn ferenda a iudice circunspecto immo prudē-
tissimo qui non poterit falli. Nam oīa sibi cognita sunt et nota. Ipse
eīn nouit abscondita cordis scrutans corda ꝛ renes deus. Un̄ ad He
breos quarto. Omnia nuda ꝛ aperta sunt oculis eius. Deus eīn intue
tur cor. vt habetur p̄mo Regum desimosexto. Unde Eccli. vicesimo-
tercio. Oculi dn̄i multi plus lucidiores sunt sole. circunspiciētes om-
nes vias hominū. ꝛ profundum abissi ꝛ hominū corda intuentes in ab
sconditas partes. Et ergo dicit Boetius. Magna nobis indicta est
bene faciendi necessitas cum agamus oīa an̄ oculos iudicis cūcta cer
nentis. Item Hieremie tricesimoscd̄o. Oculi ei᷒ aperti sꝫ supꝫ oēs vi-
as filioꝝ Adam. ꝛ reddas vnicuiqꝫ ſm fructū adinuentionū eius. Iste
est iudex valde metuendus cui ꝑspicabile omne solidū ꝛ opertum om
ne secretū. cui obscura clarent. muta respondent. mens sine voce loqui-
tur ꝛ silentiū confitetur. Hec etiam sententia ferenda est a iudice nouis
simo. qui non poterit flecti. nam iudicabit orbem terrarum in iusticia et
populos in equitate. nullius etiam veretur potentiaz. nec alicuius acci
pit personam. nec aliquo numere tunc placatur. Unde Deutronomij
decimo capitulo. Deus magnus potens ꝛ terribilis qui personaz nō
accipit nec. munera. Certe tunc plus valebit pura conscientia q̄ꝫ marsu
bia plena. Tunc diuitibus nihil proderit diuitiaꝝ copia. sed soluz pie-
tatis ꝛ iusticie prosunt opera. Un̄ Ezechie. vij. Argentum eorum fo

ras eijcitur. ⁊ aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum ⁊ aurum
non valebit liberare in die furoris dñi. Tunc apparebit dolus seculi fal
sitas mundi. ac vilitas ⁊ indignitas omnium diuitiaꝝ. O ꝙ̃ dulce. ꝙ̃
iocundũ erit tunc odisse mundũ. ⁊ ꝙ̃ triste. ꝙ̃ amaꝝ habuisse mundũ
carũ. Nec sentẽtia ferenda est a iudice q̃ precibꝰ non corrũpitˀ neqꝫ ꝓciũ
mitigatˀ. Prouer. vi. Non acquiescet cuiusqꝫ precibꝰ. Et iõ vt dt Cri-
sosto. Ibi angeli pro hominibus non intercedent. Quia iustus iudex
tũc nõ faciet misericordiã sed reddet vnicuiqꝫ ſm merita vel demerita
equã ⁊ inflexibilem iusticiã. Vñ Ezechiel. vij. Scdm viaꝫ eoꝝ faciam
eis ⁊ ſm opera eoꝝ iudicabo eos. ⁊ scient quia ego dñs. Et ergo Job
ix. expauescens dicebat. Verebar omnia opera mea sciens qꝛ non par-
cis delinquenti. De his omnibus ait Bernardus in prosa. Iuste qui
dem iudicabit nec personã acceptabit nec prece corrumpetˀ. sic nec preci
bus flectetˀ. Et igitur labora diligenter illuc deferre iusticiam. vbi mise
ricordiam non poteris inuenire. Nam vt scribitˀ Prouerb. xi. Non ꝓ
derunt diuitie in die vltionis. sed iusticia liberabit tunc a morte. Cha-
rissime si scholares lectiones suas nescientes valde timẽt de examie ma
gistri. quia forsitan acriter corrigentˀ. Quantũ habent tunc timere mi-
seri peccatores de extrema auditione summi magistri ⁊ iudicis. qui nõ
studuerunt in libro iusticie ⁊ veritatis. Certe in hoc examine (qui nũc
malignãtur) exterminabuntˀ. Iniusti eñ punientur ⁊ semen impioꝝ pe
ribit. Econtra vero tunc in memoria eterna erunt iusti. ⁊ ab auditione
mala non timebunt. Et ideo dꝛ Ecci. viij. Ante iudicium para tibi iu-
sticiam. Nec autẽ sententia etiam feretur a iudicei crudeli et commo-
to qui non poterit placari. Nam dñs (qui nũc naturaliter mansuetus
est vt agnus) tunc apparebit quasi leo rugiens crudelis et commotus
Unde Osee. xiij. ⁊ possunt esse verba dñi vt auaris. gulosis. ⁊ supbis
in die iudicij sic dicentis. Iuxta desideria sua adimpleti sunt et saturati
et eleuauerunt cor suum ⁊ obliti sunt mei. Et ero eis quasi leena ⁊ sicut
pardus in via assiriorum. occurram eis quasi vrsa raptis catulis. ⁊ dis
rumpam interiora iecuris eorum ⁊ consumam eos quasi leo. Quid eñ
crudelius istis bestijs poterit inueniri. Item dicit dominus ad impiuꝫ
condemnandũ. illud Ezechie. vij. Finis venit super te ⁊ emittam furo
rem meum in te. ⁊ iudicabo te iuxta vias tuas ⁊ ponam contra te om-
nes abhominatõnes tuas. ⁊ non parcet oculus meus super te ⁊ abho-
minationes tue in medio tui erunt. Et scitis quia ego dominus. venit
tempus prope est dies occisionis. nunc de ꝓpinquo effundam iram me-
am super te. effundam furorem meum in te Certe domine sicut ignis
comburit siluam sicut flamma comburẽs montes. Ita tunc perseque-
ris illos in tempestate tua ⁊ in ira tua turbabis eos. Tunc eñ exardes
cet sicut ignis ira tua. ⁊ in furore obstupefacies gentes De quo dicitur
Esa. xxx. Ecce nomẽ dñi de longinquo veniet ardens furor eius ⁊ gra
uis ad portandũ labia eius repleta sunt indignatõe ⁊ lingua eius qua-
si ignis deuorãs ⁊ spũs eiꝰ q̃si torrẽs inundãs vsqꝫ ad mediũ colli. ad
ꝑdẽdas gẽtes ad nihilũ. Nũc furorẽ ꝓuidit iob in spũ cũ dixit. Quis
mihi tribuat vt in iferno ꝓtegis me ⁊ abscõdas me donec ꝑtranseat

furoꝛ tuus. Uere tanta erit tunc seueritas iudicis ꝙ nec ꝟbis poterit exp̄mi. nec mente cogitari. Om̄ia em̄ iudicia ab initio mūdi sup̄ humanum genus habita sunt tanq̄ƺ stille ⁊ scintille respectu furoꝛis dn̄i. q̄ndo hoc iudicium exercebit. Ecce q̄ƺ districtus veniet ad iudiciū. qui mitis resurrexit ⁊ ad celum ascēdit. Un̄ Gregoꝛ. in omelia sup̄ illud Johā. xx. Thomas vnus ex duodecim (q̇ dr̄ didimꝰ) sic ait Fratres vitā vestrā moresq̄ƺ cōponite. ⁊ is q̇ mitis resurrexit a moꝛtuis. q̄ƺ strictus in iudiciū veniet preuidete. Certe in die tremēdi examinis sui cum angelis et archangelis. cum thronis ⁊ dominationibus. cum p̄ncipatibus ⁊ potestatibus apparebit. celis ⁊ terris ardentibꝫ. cunctisq̄ƺ elemētis in obsequiū sui terroꝛē cōmotis. Nunc ergo tanti pauoꝛis iudicē an̄ oculos vestros ponite. hūc venturꝫ timete vt hunc venturꝫ non timidi sed securi videatis. Timēdus est ergo modo. ne tūc timeat. Terroꝛ eius ad vsum bone actionis nos exerceat. metus illius vitā nostrā a prauitatibꝫ compescat. Certe si aliquis vestrꝫ cum suo aduersario cām dicturꝰ in iudicio die crastina esset exhibendus totā foꝛtasse noctem insomnem duceret quod sibi dici posset. qd̄ obiectionibꝫ rn̄deret secum sollicita ⁊ estimāti mēte versaret. vt iudicē inueniret asperꝫ vehemēter metueret ⁊ ꝙ noxius appareret foꝛmidaret. Et q̇s ego. aut quod ego. Nimirꝫ non longe futurus post hoīem vermis. post vermē puluis. Si ergo tanta cura ꝓtimescit̄ iudiciū pulueris qua intentiōe cogitandū est. qua foꝛmidine ꝓuidendū est iudiciū tante maiestatis. Hec om̄ia idem, vbi sup̄. Sunt ⁊ q̄dam alia p̄dictam sentētiam grauātia. Primū videlicet q2 ibi non est ꝑtās resistēdi. Sapiētie. vi. Uirtuti brachij tui q̇s resistet. Et ysa. xiiij Quis resistet iudicio tuo. Uere nullus potest resistere. sed om̄es generaliter opoꝛtet cōparere. ac sententiā summi iudicis siue velint siue nolint coram angelis expectare. Ipe em̄ loq̄tur p̄ Esaiam. xlvij. ad pctōrem condemnandū in hec verba. Reuelabit̄ ignaminia tua. et videbit̄ obpꝛobriū tuū Uitionē capiam ⁊ nō resistet mihi hō Un̄ Iob. ix. Deꝰ cuius ire nemo resistere pōt. Nam si foꝛtitudo q̄ritur robustus est. Un̄ Hester. xiiij Dn̄e deus rex om̄ipotens inditōne tua cuncta sunt posita et nō est q̇ possit resistere voluntati tue. Tu em̄ fecisti celum ⁊ terrā. et quicq̇d celi ambitu cōtinetur dn̄s omniū tu es. nec est qui resistat maiestati tue. Iste est magnus dn̄s ⁊ foꝛtis ⁊ potens. cuiꝰ magnitudinis ⁊ potentie non est numerꝰ neq̄ƺ finis. Nullum etiā q̄ntumcūq̄ƺ magnum ipe timebit. Sap̄. vi. non timebit dn̄s magnitudinē cuiusquā. q̄m pusillum ⁊ magnū ipe fecit. Omnes em̄ subiecti erunt pedibus eius et timebunt ipm̄ in die illa vehemēter. Nam sicut dr̄ Ezechi. vij. In die iudicij ⁊ furoꝛis dn̄i rex lugebit. ⁊ p̄nceps induet̄ meroꝛe. Item Apoca. vi. Reges terre ⁊ p̄ncipes ⁊ tribuni ⁊ iudices diues ⁊ foꝛtes ⁊ oīs seruꝰ et liber abscondēt se in speluncis ⁊ in petris montiū. Et dicent montibꝰ. Cadite sup̄ nos ⁊ abscondite nos a facie sedētis sup̄ thronum. ⁊ ab ira agni. q̄m venit dies magnꝰ ire Et ibidē. xviij. Flebūt ⁊ plangāt reges terre q̇ in babilone foꝛnicati sunt. ⁊ in delicijs vixerunt cum viderit fumū incendij eius. longe stantes ꝓpter timoꝛē toꝛmentoꝝ. Certe tūc erit tribulatio magna q̄lis nō fuit ab initio mūdi vsq̄ƺ modo. vt dr̄ Mat.

xiiij. Secunduꝫ eſt qᵭ dictam ſententiam aggrauat qꝛ non eſt ibi locus
pctõꝛibus ſe abſcondendi ſeu occultãdi Nam vt dᵭ btũs Anſelmus.
Latere nunc erit ipoſſibile. ⁊ apparere intolerabile. vñ Job. xxxiiij. Nõ
ſunt tenbꝛe. et non eſt vmbꝛa motis ibi vt abſcondantur qui opanᷣ in
iquitatem. Item Ber. in ſmone Audi ſtabũt ante tribunal xpi. vt au
diant vocem iudicij qui obturauerunt aures ſuas ad vocem ꝯſilij Ut
ſuperius allegatum eſt. Chariſſime hunc diem time. hunc dñm ⁊ iudi
cem omnia iudicaturum coꝛdialiter expaueſce. vt eo diligentius poſſis
pctã diuitare. Nã vt dꝛ ecc̃. i. Timoꝛ dñi expellit peccatum. Et alibi.
In timoꝛe domini omnis homo declinat a malo Tercium eſt qᵭ dictã
ſentiam aggrauat. qꝛ non eſt ibi locus ad aliud appellandi. ner ſpaciuꝫ
appellandi. vñ pſal. Quo ibo a ſpũ tuo. ⁊ quo a facie tua fugiaꝫ. Si aſ-
cendero in celum tu illic es. ſi deſcendero ad infernuꝫ ades. Unde dicit
dñs de peccatoꝛe Annos. ix. fugient ⁊ non ſaluabitur ex eis qui fugerit
ſi deſcenderint vſqꝫ ad infernum. inde manus mea educet eos. Et ſi de
ſcenderint vſqꝫ ad celum inde traham eos. ⁊ abſconditi fuerint in verti
ce carmeli inde ſcrutans auferam eos et ſi celauerint ſe ab oculis me-
is in fundo maris. ibi mandabo ſerpenti ⁊ moꝛdebit eos. Et ſi abierint
tn captiuitatem coꝛaꝫ inimicis ſuis ibi mandabo gladio ⁊ occidet eos
⁊ ponam oculos meos ſuper eos in bono ⁊ in malo. Et ergo Job. x.
dominus omnia iudicaturus ſic dicit. Non eſt qui de manu mea poſſit
eruere Certa ſunt plana. video vbiqꝫ nos iueniet manus oipotẽtis. vñ
autoꝛ de curru anime Quid facies diues nuſqꝫ tutus bene viues Quo
te ꝯuertes quo curſum ꝑdite vertes. Quo ꝑtes curſum non tutꝰ es
hic neqꝫ ſurſum. Si mihi aſcendis celos vel ad infera tendis. Impat in
celis ferus eſt vel ad infera telis. Si mare queraᷣ rex iſte mari dominaᷣ
Nuſquaꝫ tutus eris ſꝫ vbiqꝫ reptus haberis Uere vere ita nullibi pa
tebit fuga vel in moꝛte nec in vita. O qꝫ bene aduertebat hoc beatus
Eleaſarus qui ſic inquiens dicebat Manus oipotentis neqꝫ viuus
neqꝫ defunctus effugiam. vt habeᷣ. ij. Machabioꝝ vi. Ex dictis igiᷣ
ptꝫ multipliciter qꝫ finale iudium erit omnibus metuendum. ⁊ hoc ꝑ-
pter accuſationem plurimoꝝ ibi ſuſtinendum. Et propter ratiõẽ vni
uerſoꝝ generaliter reddendam. Et ꝑpter diffinitiuã ſñiam tunc a iuſto
iudice hoꝛribiliter ꝓferendam. Nuius ergo memoꝛia preſeruat non
immerito quẽlibet a peccatis

Sequuntur exempla de ſecundo nouiſſimo.
De extremo iuditio

¶ Legitur in libꝛo de oꝛtu carthuſienſium qꝫ q̃dam doctoꝛ ꝑcipuꝰ. et
vlta vt videbatur ⁊ fama doctrina ⁊ ſapiã inter omnes doctoꝛes pari
ienſes excellenter honoratus ⁊ mirabiliter gratioſus graui et vltima ĩ
firmitate ꝑuentus non diu decũbẽs diem clauſit extremum. Cũqꝫ to-
ta die illa que defunctus eſt moꝛe pariſienſi in aula funere in feretro de-

c͠ubente fuissꝫ cantata officia defunctoꝝ. in crastino mane ꝯgregata ibi-
dem vniuersitate parisiensi tam scholariũ q̃ʒ doctoꝝ vt tam honorabili
viro solẽnis ꝛ venerabilis preberet̃ funeralis officij sepultura Cũ igit̃
reuerẽdi viri feretꝝ in (q̊ fun⁹ iacebat) eleuare vellẽt ad ecc̃iam defe-
renduꝫ subito cunctis studentibꝫ q̇ mortuus videbat̃ ꝛ erat eleuato ca-
pite recedire in feretro ac om̄ibus audientibus alta ꝛ terribili voce cla-
mauit. Justo dei iuditio accasatus sum. Et hoc dicto caput deposuit ꝛ
decubuit mortuus sicut prius. Qua voce cuncti attonit ꝛ territi deli-
berauerũt. ip̄m illo die nullo modo fore sepeliendũ. sꝫ vsqꝫ ad crastinuꝫ
reseruandũ Mane ergo sequẽti cũ multitudo magna ꝯuenissꝫ. dictuꝫ
qꝫ fun⁹ sicut p̊us vellent ad ecc̃iam deportare. defunctus sicut p̊us ele-
uato capite dolorasa et terribili voce intonuit. Justo dei iudicio iudica-
tus sum. Quam vocẽ multitudo audiens et intelligens stupuit plus
q̃ʒ prius Et cuꝫ alterutrũ interrogassent q̇d sibi vellẽt taꝫ insoliti et in-
expti defuncti clamores. adhuc determinauerũt ip̄m nisi in alio crastĩo
nullatenus tumulandũ. Tercia ꝑo die cũ ꝓpter ista ꝓdigia fere tota ci-
uitas ꝯuenisset. et funus cũctis p̄ꝑatis ad tumulũ vellẽt deportare de-
functus sicut p̊us iã tercio altissima et mestissima voce ꝑsonuit, Justo
die iudicio ꝯdemnt⁹ suꝫ. Qua horribili sñia audita q̃si oẽs imẽso fue-
runt timore et tremore ꝑcussi certi facti de ꝯdẽnatione tanti viri q̇ iter
alios videbat̃ honestate vite claritate fame dignitatꝫ excellẽtia. et mul-
tiplici scĩa et sapĩa p̄fulgere. Ea tẽpestate erat ibi magister Bruno do-
ctor famosus. natione teuthonic⁹ de Colonia nõ obscuris parẽtibꝫ na-
tus. ecc̃ie etiã remẽsis canonic⁹ et ibidẽ scholariũ mgr̃ q̇ supdcis voci-
bus salubrit̃ territus atꝫ ꝯpũctus allocutut⁹ est q̊sdaꝫ socios ibi p̄ñtes
infrascriptis vl' sillibꝫ ꝟbis. di. Eya charissime q̇d faciem⁹ Oẽs sil't pe-
rimus. nõ saluabimur nisi q̇ fugerit. Si in viridi hoc sit in arido q̇d fiet
Si hõ tãte dignitatis tãte litterature tãte scie (q̇ videbat̃ taꝫ honeste
vite. q̇ erat tãte celebris fame) sic indubitant̃ est dãnatus. q̇d nos mise-
ri homũculi faciemus. Si lugubri voce vnius homuncionis tã horri-
bili ac stupẽdo timore ac stupefacti sumus q̇d faciemus cũ rugitus leo-
nis cum extremi iudicij tuba in aures nr̃as ꝑcrepuerit cũ oẽs audieri-
mus. Surgite mortui venite ad iudiciũ. Quo in tali horribili iudicio
vbi colũne celi ꝯtremescẽt. et angeli terrebunt̃. et territi cogent̃ appare-
re. Fugiamus igit̃ a facie gladij p̄occupemus faciẽ dñi in ꝯfessiõe Ve-
nite adoremus ante deũ ploremus corã dño q̇ fecit nos Postq̃ʒ ei⁹ vo-
cẽ audiuim⁹ nõ obduremus corda nostra. sꝫ exeamus de medio baby-
lonis egrediamur pentapolim igne et sulphure iã succẽsaꝫ. et exẽplo bt̄i
pauli heremita, ꝛ bt̄i Anthonij arsenij euagrij ꝛ alioꝝ scõꝝ cũ btõ Joã-
ne bap. ãtra desti q̃ram⁹ i mõtibꝫ nos saluos faciam⁹ vt et̃ni iudicꝫ irã
ꝛ sñiam dãnatõis eterne euadam⁹ ꝛ ꝑuenire possim⁹ ad portũ ꝛ tran-
q̃llitatẽ salutis eterne His ꝛ sillibꝫ ꝟbis ꝛ sentẽtijs seip̄m ꝛ q̊sdã socios
alloq̃ns ꝛ exhortãs Deliberauerũt ip̄e ꝛ sex alij viri ꝓbi secũ abrenũcia-
re mũdo ꝛ oibꝫ põpis ei⁹ ꝛ ad ꝑfcãꝫ pñiam ꝑagẽdã heremi deserta cõ-
petẽtia q̃rere. ꝛ ibidẽ relictis oibꝫ diuitijs ꝛ honoribꝫ huius mũdi. acci-
pe singuli cruces suas ꝛ nudum xp̄m nudi ꝑ arctã viam sequi. ꝛ latã ac

spaciosam deserere q̄ amatores et sectatores mūdi pducit ad supplicia dānatorum. Et qz audierāt famā scitatis sci Hugonis epi gratianopolitani q̄ pus aliq tpe eiusdē mgri Brunonis in scholis soci⁹ crediderit extitisse spūsscō inspirante simul ad scm epm memoratū accedere decreuerunt et eiusdē ɔciliū et auxiliū inqrere. vt in eius diocesi (quā audierant multis deserti mōtib⁹ abundare) locū ɔgruū obtineret in quo suū scm ac salubre ꝓpositum possꝫ effectum mancipare. Septez igit sci viri infrascripti pfata de causa ad pdictū scm epm duce scō spū puenerūt. Et vt vtar oino ꝟbis scriptis in legēda vite sancti Hugonis episcopi memorati p summū pontificem. Innocētium qui eum canonizauit approbata et ɔfirmata adest magister Bruno vir religiosus scientiaqꝫ famosissimus honestatis et grauitatis ac totius maturitatis quasi quoddaz simulachrum. Habebat āt socios magistrꝫ Lauduinuz qui post euz extitit prior carthusie. et duos stephanos hi sancti rufi canonici fuerūt. sed desiderio vite solitarie eis sese coniunxerūt. Hugonem quo quē ɔgnominabant capellanum eo ꝙ solus ex ipsis sacerdotis officio fungeretur duos quoqꝫ laicos quos appellamus conuersos andream et garinum. Querebant aūt locum heremitice vite congruuz necdumqꝫ repperāt. hoc igit se simul et sue sancte conuersationis odore trahente venerunt. Quos episcopus non solum gratanter. sed et reueranter suscepit et tractauit et voti compotes fecit. Ipso namqꝫ consulente iuuante et communicante carthusie solitudinēm intrauerūt atqꝫ exstruxerunt. Anno domini Millesimo octogesimoquarto. episcopatus vero dicti sancti hugonis quarto. Viderat autē prefatus sanctus episcopus circa ideꝫ tēpus per somnium in eadem solitudine deum sue dignationi habitaculum construentem septem etiam stellas itineris sibi ducatum prestantes erant vero hi septem Quapropter non istorum tm̄. sꝫ et qui successerunt eis consilia libenter amplexus est. et vsqꝫ ad mortē carthusie habitatores consilijs sp et bñficijs fouit. licet vero et pmitus diuini amoris totus arderet incendijs non alter tñ ad disciplinę celestis exercitia eorum exemplis ac familiaritate inferbuit ꝙ si flāmanti q̄s faci plures alias circūponat ardentes. Erat aūt et cuꝫ eis non vt dominus aut episcopus. sed vt seruus et frater humilimus. et ad cunctorum quantum in ipso erat obsequia paratissimus. adeo vt vir venerabilis wilhelmus tunc prior sancti laurentij postea sancti theofridi abbas magistro brunoni etiam ipse religiasa deuotione non mediocriter alligatus beati hugonis cōtubernal (bini quippe tunc p singulas habitabant cellas) apud magistrum brunonem non leuiter conqrer ꝙ pene omnia ad hūilitatez spectantia intra cellulam sibi tanqꝫ patri paret officia et epus nō saltē secum vt socius sed potius conuersarer vt famulus Intātū aūt heremū deuotus incolebat et sedulus vt eum mgr bruno nō nunqꝫ exire cōpelleret dicens. Ite ad oues vestras eisqꝫ quod debetis exsoluite.

¶ Aliud.

¶ Refert doctor iacobus carthusienf in libro de pctis mētalib⁹ et criminalib⁹ Duo frēs religiosi honeste cōuersatōis se mutuo cordialiter dilexerunt. inter quos vnus mortuus alteri apparuit in orōne pcūbēti

Que viuꝰ videns in vili habitu ⁊ vultu mesto inquisiuit cur sic appareret. Rñdit defunctus tribus vicibꝫ dicēs. Nemo credit. nemo credit nemo credit. Quesiuit viuus q̄d esset qd nemo credit. Respōdit defunctus q̄ districte iudicat deus ⁊ q̄ seuere punit. His dictis disparuit ⁊ viuentē fratrem magno timore concussum dereliquit

¶ Aliud

¶ Quidā rex fuit magnus ⁊ gloriosus ⁊ factum est ꝓcedente illo in curru deaurato cum regali obsequio obuiasse illi duos viros attritis et sordidis idutos vestibus attenuatas macie ⁊ pallidos facies habētes vt ergo rex vidit illos desiliens cōfestim de curru ⁊ in terrā procidēs adorauit ⁊ surgens amplexus est eos affectuose osculās. Magnates vero illius ac ꝓceres de hoc indignati sunt arbitrātes eū fecisse idigna regali glīa nō tñ ausi fuerūt illū rephēdere. germano fri eiꝰ suggesserūt vt ei loquerer ne tāte excellētie diademati tātā inferat ꝯtumeliā. Qui cū fri ista diceret ⁊ eiꝰ hūilitatōez rephenderet. ei rex respōsuz dedit qd tñ ille nō intellexit. Consuetudo aūt erat illi regi qñ sniam mortis ꝯtra aliquē dictabat ꝑconē suz ꝑ añ ianuā illiꝰ cū tuba huic officio deputata mitteret. Cuius voce omnes ꝯgnoscebant eū mortis reū esse. Vespere igitur veniēter misit rex buccinā mortis tubicinare añ ianuā fratris sui Quā cū audissꝫ ille de salute desperās tota nocte sua disposuit ac summo diluculo nigris ⁊ lugubribus indutus vestibus cum vxore ⁊ filijs ꝑgit ad fores palacij flens ⁊ lugens. Quez rex ad se ingredi fecit ⁊ videns eum lugentē ait. O stulte ⁊ insipiens si tu sic timuisti ꝑconē germani fris tui aduersus quē te nihil deliquisse cognoscis. qūo mihi reprehensionem intulisti qr in hūilitate salutaui ⁊ ⁊ osculatus sum ꝑcones dñi mei sonorabili tuba mortem mihi significantes ⁊ terribilem dñi occursuz. cui multa ⁊ magna meipm peccasse ꝯscius suz. Ecce deniqꝫ tuā arguens insipientiā isto vsus suz mō Nūc ꝓo ⁊ illoꝝ q̄ te miserūt ad mei rephensionez stultiā arguere curabo ⁊ ita frēm instructū remisit domū ꝑcepit aūt fieri de lignis q̄ttuor arcellas ⁊ duas quidem vndiqꝫ auro cooptas ossaqꝫ mortuoꝝ potentia mittēs in eis aureis obserauit feris. Alias vero duas pice ⁊ bitumine liniens repleuit lapidibus ꝑciosis ⁊ inestiabilibꝫ margarit⁊ ⁊ oim vnguētoꝝ odoribus funiculisqꝫ cilicinis astrinxit. deinde accersiri fecit rephensores suos ⁊ ꝓceres ⁊ posuit ante eos quattuor ipsas arcellas vt estimarent q̄nto q̄de iste q̄nto vero ille precio sint cōdigne. Illi vero deauratas magni precij iudicauerūt. Expedit em̄ inqunt inter regalia diademata poni. q̄ vero illinite pice ⁊ bimint erant vili quodam ⁊ exili precio dignas dixerūt Rex āt dixit ad illos. Sciebam ⁊ ego talia vos dicturos. exterioribꝫ em̄ oculis exteriora cernitis. ⁊ tñ nō ita oporteret facere. sꝫ interioribꝫ oculis intrinsecꝰ reposita expedire siue honorē siue ꝯtumeliaz. Et mox ꝑcepit vt aperirētur arcelle deaurate ex q̄bꝫ reseratis dirꝰ fetor exalauit ⁊ fetidissimꝰ visus est aspectus. Ait rex. Iste typus est eoruz q̄ splēdidis q̄dē ⁊ glīosis induunt vestibus ⁊ potētia elati sunt sꝫ intrinsecus mortuis malignisqꝫ opibꝫ refecti sunt. Deinde picatas bituminatasqꝫ precipiēs dissolui et apiri ⁊ cūctos (q̄ aderāt) letificauit eoꝝ q̄ itꝰ erāt splēdore ⁊ odore Tūc

Tūc ait ad illos. Scit; q̄bus filia sᵗ; ista. Humilib; illis q̄ vilib; opti erāt vestimētis q̄ꝝ vos exteriorē attēdentes habitū ꝯtumeliā putatis meā añ faciē eoꝝ in terra adoratione. Ego ꝟo intellectualib; oc̄lis reuerentiā illoꝝ ꝛ decorē ꝯsiderās aiaꝝ glificatus q̄dē eoꝝ tactu oi corona et regali vniuersa purpura p̄ciosiores istos existiaui Illos igit̄ ꝯfundēs docuit ne errarēt in his q̄ foris apparēt ſ; interna attēderent

¶ Itē aliud ex libro Apum

¶ Magr̄ Symon de tornaco Parisi⁹ in theologia regebat. Et erat excellēs doctor ille suo tp̄e ſ; ꝯtra decentiā talis officij incōtinēs ꝛ supbus. Hic cū sup omēs doctores ciuitat; auditores haberet ꝛ in schola corā oib; de hūilitate altissime doctrine xp̄i q̄stionē disputatōne ꝑhibita termiaret in fine tandē ꝛ reprobū sensu; in execrāda ꝯtra xp̄m blasphemie ꝟba ꝓrupit. Tres sᵗ; inq̄t q̄ mōm sectis suis ꝛ dogmatib; subiugarūt. moyses xp̄s ꝛ machamet⁹ Moyses p̄mo iudaicū pp̄l'm infatuauit. Scd̄o xp̄s a suo noie xp̄ianos. Tercio gentilē pp̄l'm machometus Nec mora euersis oculis sc; ꝑ hūana voce horribilē. mugitū emisit et epilētia statim elisus in terrā die tercio eiusde; morbi mortē accepit plaga ergo insanabili ꝑcussit eū oipotens ꝛ omi scia vsq; ad p̄ma litteraꝝ elemēta p̄uauit. ſ; grauiori in aia cu; hac plaga ꝑcussus est. Tum vsq; in die mortis sue q̄si mutus cōꝑatus est iumētis insipiētib; ꝛ in luxurie feditate ꝑmāsit. Et vide summe ammiratōis miraculū Aleydē fornicariā ꝯcubinā suā noiare poterat et sciebat Boeciū vero de trinitate qui iuxta eum ad spectaculū ponebat̄. quē olim corde ten⁹ scierat post inditā plagā. nec noiare nouerat nec valebat. Nō trāsgrediaris ergo terminos ꝯstitutos ꝛ pium modū semꝑ habeas in scripturis.

¶ Aliud ex libro apum

¶ Juuenis q̄dā in theutonie ꝑtib; ex sanguine p̄ncipū plenissime generosus. sed morib; ꝛ vita degener episcopatu; male accepit. Qui rapinis ꝛ luxurijs verecūde p̄mo. ſ; inuerecūdissime postmodū operam dedit. Castigauit aūt eū dn̄s flagello m'ltiplici. ſ; cū abuteret̄ eo in superbiā dedit eū dn̄s in mortē reprobā. Qua in hora venerabil' Cōrard⁹ deo dign⁹ hildemēsis ep̄s ad matutinas in tēpeste noctis silētio surrexerat illisq; dict; recederet ad studiū facturus in die ꝟmonē. Nec mora rapt⁹ in sp̄u videre se visus est ep̄m q̄ndā velata facie ſ; infulis insignitū ad tribunal iudic; rapi Mox assunt truci vultu satellites ꝛ accusant ep̄m. vn⁹ in rapina. ali⁹ in cede hoim atq; alij in luxurijs lubricantem. Tūc iudex assessorib; suis ait. Accusate discutite librate iudiciu; ferte sn̄iam. nec mora assessores parāt iudici ferūt in cōi sn̄iam iudex approbat latā. Accedūt mīstri sup̄ fuliginē nigriores ꝛ ablata mitra de capite anulū casulā dalmaticā ac reliq̄ ep̄alia indumēta detracta. ad pedes iudicis deponūt. nudūq; relictū cū clamore rapiūt eiulantē ꝛ a facie iudicis trahūt ad tartara nihil secū p̄ter pctā portantē. Mox assessores iudicis surgūt ꝛ cū cantu sonoro subiūgunt. Dū tp̄s habem⁹ bonum ad oēs opemur. His visis in sp̄u dictus hildemēsis ep̄s in se reuersus cogitarecepit q̄lnā fuerit ille miserabilis p̄sul. Tum ecce q̄da; ad ostiū pulsans intromissus est cū lachrymis clamās tale; ep̄m in ꝓxima villa

venisse de vespe ꝛ sub eadē noctis hora subitanea morte subtractum.
Quo audito scūs p̄sul miserrimo illo defuncto condoluit ꝛ licet inani
ter ꝙtrum ad subuētionē ꝑ pietate tñ lachrymas amarissimas fudit

¶ Ex cesario

¶ Ante annos paucos rhome q̇dā cardinal' defunctus est noīe Jorda
nus. q̄ q̄ndā de ordine cisterciēsi assumpt⁹ est. sꝫ vita ordini in eo mīme
cōcordabat. Erat em̄ auar⁹ valde sic̨ a q̊dā abbate audiui. Habebat
aūt notariū q̄ndā noīe Pandolphū. Hunc cū ꝑ q̊daꝫ negocio nescio q̊
misisset interim expirauit. Eadē hora cū ille expleto negocio rediret ma
ne añ lucē caternā miserabilē in agro ꝯtemplat⁹ est. Sedebant hoīes
in iumētis in ore caudas hn̄tes ꝑsis dorsis capita illoꝝ. q̊s iordan⁹ car
dinal' cuculla indut⁹ nudis pedibꝫ seq̄baꝛ duobꝫ demonibꝫ cū ducētibꝫ
In q̊ꝝ aspectu dū notari⁹ nimis horreret clamauit cardinal' Pandol-
phe pandolphe. Subsistēre clerico ꝛ dicēte. Quis es. aut q̇d clamas.
Rn̄dit ille. Ego iordan⁹ dn̄s tuus ꝛ mortu⁹ sum. Dicēte illo Quo
ducimini. ille rn̄dit. Añ tribunal xp̄i. Et ille. Nostis q̇d de vobꝫ sit fu-
turꝝ. Nō noui inq̇t deus scit. sꝫ cū illic venero b. Petrus de cardinalatu
meo ꝑ me reddituru⁹ est rōem scūs vero bn̄dictus de cuculla ꝙ si illā in
de obtiere poterit saluabor. sin autē dānabor Sicq̨ ocul' e⁹ subtract⁹ ē
Sunt ibi tortores serpentibꝫ horridiores. deformes nigri. sed nō ad
verbera pigri. nunq̄ lassanꝛ. sꝫ semꝑ ad hec renouanꝛ.
Chrisostimus. ꝙ amaꝝ erit in iudicio separi a visione dei. Si mille
mihi gehennas ꝓponas non tñ reputo sicut ab illius glīose iocunditatꝫ
societate expelli ꝛ exosum fieri creatori
Jtem ad demetriadem ponamus ante oculos.

Auctoritates scōꝝ de iudicio extremo.

¶ Gregorius. Pensate fratres charissimi añ cōspectum tanti iudicis
quis in illo die terror erit qn̄ iam in pena remediū non erit. Que illa con
fusio cum reatu suo exigente continget in conuentu omniū hominū an-
gelorumq̨ erubescere. Quis eum pauor quē ꝛ tranquillum mens cor-
pore non valet etiam iratum videre. quem bn̄ sophonias describit di-
cens. Dies ire dies illa dies tribulationis ꝛ angustie. dies calamitatis
et miserie. dies tenebraꝝ ꝛ caliginis. dies nebule ꝛ turbinis. dies tube et
clangoris. Pensate fratres extremi diē iudicij suꝑ corda reproboꝝ q̄ as
peritate ꝓpheta vidit amarescere quē tot appellatōibꝫ nō valꝫ explicare
¶ Jtem Que mens erit hominis eterni iudicis p̄sentiā nō formidās.
Ibi eni tunc simul oīa peccata añ oculos redeunt; ibi cuncta (q̄ cū de
lectatōe acta sunt) cū pudore ad memoriā reuocanꝛ.
¶ Bernardus. Ve mihi misero cum venerit dies illa iudicij. et aperti
fuerunt libri in quibus omnes reatus mei ꝛ cogitationes domino pre-
sente recitabuntur.
¶ Hieronimus. Siue comedā siue bibā siue aliud q̇d faciā. semꝑ inso-
nare videꝛ auribꝫ meis illa terribil' tuba. surgite mortui venite ad iudi-
ciū. qꝛ q̄tiens diē illū cogito. toto corꝑe cōtremesco
¶ Chrisostomus. Dicit aūt xp̄s dānatis. Ego ꝓpter vos hō factus
sum. ꝓpter vos alligat⁹ ꝛ illusus sum ꝛ cesus sum ꝛ crucifixus. suꝫ. Ubi

tantaꝝ in iniuriaꝝ mea fructus. Ecce pciuꝫsanguinis mei quem de/di pro redemptiōe animaꝝ vestraꝝ. vbi est fuitus vestra quāpro pre/cio sanguinis mei dedistis. Ego sup gliam meā vos habui cū essez de⁹ apparēs hō. ꝛ viliorē me oībꝫ rebꝫ vestris fecistis. Nā rē vilissimā ter/re ampli⁹ dilexistis. ꝙ iusticiā meā ꝛ fidē

¶ Gregorius. O ꝙ anguste erunt vndiqꝫ vie reprobis. Superi⁹ erit iudex iratus. Inferius horrendum chaos. A dextris peccata accusan/tia. a sinistris infinita demonia ad infernū trahentia. Intus cōsciencia vrens. extra mūdus ardens. Miser petōr ꝙ ibit. ꝛ sic dephensus ꝙ fu/giet: latere eīm erit impossibile apparere intolerabile.

¶ Augustinus. Mallent reprobi omne tormentum sustinere inferni: ꝙ faciem irati iudicis cernere. Et dicent montibus ꝛ petris cadite su per nos ꝛ abscondite a facie sedentis sup thronū ꝛ ab ira agni.

¶ In diebus illis querēt homines mortē ꝛ nō inuenient eā ꝛ deſidera bunt mori. ꝛ fugiet mors ab eis.

¶ Bernardus. Quid tam pauendum quid tā plenū vehementissime sollicitudinis excogitari pt ꝙ iudicādusastare illi tā terrifico tribunali sub tā districto iudice expectare sententiā.

¶ Ancelmus. O lignum aridum ꝛ eternis ignibus dignum quid res/pondebis in illa die cum exigetur a te vsqꝫ ad ictum oculi omne temp⁹ viuendi tibi impensum qualiter fuerit a te expensum. Ve quot pecca/ta proruent tibi ex improuiso quasi ex insidijs que non vides et fortas/sis terribiliora his que vides. tunc quippe condemnabit quid fuerit in te inuentum. operis vel ocij vel sermonis vsqꝫ ad minimam cogitatio/nem. etiam ꝙ vixisti si non fuerit ad dei voluntatem directum. Pensa cuius sit fortitudinis ꝛ horroris tuū atqꝫ omniū contempsisse creatorē offendisse dn̄m maiestatis

¶ Ambrosius. O anima nunqꝫ excidat a memoria tua. Ite maledic/ti in ignem eternum. Venite benedicti accipite regnuꝫ. O quid potest lamentabilius ꝛ terribilius cogitari ꝙ ite maledicti in ignem eternum Et quid pōt delectabilius cogitari ꝙ venite benedicti pcipite regnum due voces quaꝝ nihil terribilius vna ꝛ nihil iocundius altera in ueniri potest

¶ Bernard⁹ in meditationibꝫ suis. Quis putas tunc meror erit. qs luctus. que tristicia cum sepabuntur impij a consortio iustoꝝ et a visio/ne dei ꝛ traditi in potestatem demonum ibunt cum ipsis in ignem eter num. ibiqꝫ semp erunt sine fine in luctu ꝛ gemitu. procul quippe a beata paradisi patria exulati cruciabunt in gehenna perpetua nunqꝫ lucē vi/suri. nunqꝫ refrigerium adepturi. Sed per milia milium annorum in in/ferno cruciandi nec inde vnqꝫ liberandi. vbi nec qui torquent aliqua n/do fatigantur. nec qui torquentur aliquando moriuntur. Nihil ibi a li/ud audietur nisi fletus ꝛ planctus gemitus ꝛ vlulatus merores et stri/dores dentium. Nihilqꝫ ibi videbitur nisi vermes et laruales facies. tortores atqꝫ teterrima monstra malignorum spirituum. Ardebūt qꝫ miseri in igne eterno in eternum ꝛ vltra. In carne cruciabūtur p ignem In spiritu p consciētie vermem. Ibi erit dolor intolerabil'. fetor incōpa

rabilis. timor horribilis. mors corpis ꝛ aĩe sine spe venie ꝛ misericor die Sicut tñ moriunt̃ vt semꝑ viuant ꝛ sic viuent vt semꝑ moriant̃. Ita aĩa peccatoris in inferno cruciabit̃ sine fine ꝓ peccatis et anima iusti pro bonis meritis in paradiso collocabitur. Nunc autem alterũ e duobus eligamus aut semꝑ cruciari cum impijs. aut ꝑpetualiter letari cuꝫ sanctis. bonum siquidem. ꝛ malum mors ꝛ vita ante nos sunt posita vt ad que voluerimus manum extendamus. Si tormenta nos terrẽt. saltem premia inuitent.

Finiunt exempla de extremo iudicio secundo nouissimorum

Sequitur Tercium nouissimoꝝ

Incipit Tercium nouissimoꝝ de inferno

Erciũ nouissimoꝝ cuiꝰ salubris recordatio a pctĩs ꝓhibet est infernus seu gehenna. Vñ narrat athanasius de sctõ anthonio heremita. Qꝫ cum dyabolus euꝫ temptaret de aliq̃ peccato ip̃e penas eterni incendij pctõ debitas rememorãs eidem apponebat. Et sic tandem vicit dyabolum ꝛ liberabat̃ a tẽptationibus ꝑmanens immunis a pctõ. Circa quã materiã inter cetera sūt tria specialiter consideranda. Primum est diuersimoda nominatio penaliũ locoꝝ. Secundũ est multimoda afflictio sodalium infernoꝝ. Tercium est varia conditio infernaliũ tormentoꝝ quoꝝ memoria valde preseruat hominem ne cadat in peccata

Qꝫ multimoda est nominatio infernalium locorum

Ex superius positis primum principaliter declarandum est diuersimoda nominatio penalium locorum. Igitur sciendum est ꝙ infernus est locus igneus ab infero, sic dictus: Nam anime reorum ibi inferuntur ad eternaliter puniendum. Unde Job septimo Qui descenderet ad infernum non ascendet. nec reuertetur vltra in domum suam. et sic infernus appellatur gehenna ignis Unde beatus Gregorius dicit in quarto dialogoꝝ. Unus q̃dem gehẽne ignis credendꝰ est sed nõ vno mõ oẽs cruciat pctõres. Unusquisq̃ eñi q̃ntuꝫ exigit culpa tñ illic recipiet de pena. Itẽ Isido. li. primo de summo bono. Ignis gehenne ꝛ lucebit miseris ad augmentũ pene vt videant vnde doleant. ꝛ nõ lucebit ad cõsolationẽ ne videant vñ gaudeant. Itẽ ibideꝫ In gehenna duplex est damnatoꝝ pena quoꝝ eñi menteꝫ affligit tristi-

cia.⁊ corpus cōburit flāma. Ignis iste gehēnalis ineffabiliter cruciat
pctōres. De qbus sic dr in ps. Cadēt sup eos carbones. in ignē deijci
es eos. in miserijs nō subsistēt Itē dn̄s in ira sua cōturbabit eos et de-
uorabit eos ignis. Quapropt̄ scribit̄ Isa. ix. Igni erit cibus. Itē Hie
re. xv. Dicit dn̄s ad dānatos. Ignis succēsus in furore meo super vos
ardebit. Iste ignis taliter inflāmatus est ⁊ ab ira iudicis succensus ꝙ
nouo incēdio nō indigebit ammodo. ⁊ vsqꝫ in sempiternū. Hinc est ꝙ
dr Job. xx. Deuorabit eos ignis qui nō succendet̄. O ꝗ̄ dure vindica
bit se tūc dn̄s de miseris pctōribus ꝯdemnatis. Vn̄ Ecci. vij. Vin-
dicta carnis impij ignis ⁊ vermis. Differt aūt ille ignis infernalis ab
isto igne naturali precipue in tribus. Primo in acerbitate. Est em̄ acer
bior qsi in infinitū: Vn̄ dixit scūs Sebastianꝰ cui angelꝰ ad aurem sta
bat. ꝙ iste ignis sensibil̄ ita se haberet ad ignē gehennalē sicut ignis in
pariete depictꝰ ad istū sensibilē. Scdo in duratione. Nā iste ignis pōt
extingui. ille vero nō. Vn̄ Isa. vltimo. Ignis eoꝝ nō extinguet̄. Item
Matth. iij. Paleas aūt cōburet igni inextinguibili. Paleas. i. peccato
res. Tercio in ꝯsumptōe. nā iste ignis pt oīa ꝯsumere. Naz ſm phm
Omīa ꝯsumit materia ignis. ille vero nō pt ꝯsumere. nec corpa nec spi-
ritus qͦs vrit. Vn̄ de pctōre cōstituto in inferno dr Job. xx. Luet om-
nia q̄ fecit. tn̄ non cōsumet̄. Hinc est ꝙ dt Crisos. in li. de repatione la-
psi. Ignis iste (q̇ in pn̄ti vita ē) ꝯsumit cuncta q̄ recipit Ille vero qͦs
suscibit sp cruciat. ⁊ pene sue sp integros reseruat. ꝓpterea ⁊ inextingui-
bilis dr. non solū qꝛ ipse nō extinguet̄. sꝫ qꝛ nec eos qͦs suscipit perimit ⁊
extinguit. Scriptura em̄ dt. Quia pctōres induent in corruptionem.
sed nō ad honorē vite. sed ad diuturnitatē supplicij ꝓfuturā. Huiꝰ aūt
pene ⁊ ignis illius potentie. nulla vox exponere ⁊ nullus sermo poterit
explicare. Ibi q̇d agemus: q̇d rn̄debimus. Nihil erit ibi nisi stridor dē-
tium nisi vlulatꝰ ⁊ fletus ⁊ seua pn̄a cessantibꝫ vndiqꝫ auxilijs ⁊ vndi
qꝫ inualescentibꝫ penis. Et ignis ille sicut nō hꝫ naturā ꝯsumendi. sic
nec illuminādi. sed est ignis obscurꝰ ⁊ flāma tenebrosa. Tercio infernꝰ
dr locus inq̇etus Vn̄ in reꝝ natura q̇dā locus sp est quietꝰ. vt superior
ps mūdi. Quidā qn̄qꝫ q̇etus ⁊ qn̄qꝫ turbatus. vt ps eiꝰ media. Sic
ꝓbabile est terciā ptem scꝫ inferiorē semp esse turbatū. ⁊ iō dr tartarus
Nam ſm papiam. Tartarus dr turbatus. Prouenit aūt inquies siue
turbatio ibi specialter ex tribꝫ. Primo ex penaꝝ varietate. sicut tp̄s dr
esse turbatū qn̄ mixtam est cum pluuia grandine niue ⁊ hmōi q̄ dicun
tur esse in inferno. Vn̄ ps. Pluit sup pctōres laqueos ignis sulphur et
spūs pcellaꝝ ps calicis coꝝ. Scdo ex ministroꝝ vexatōne. Hieremie
xvi. Seruietis dijs alienis q̄ nō dabūt vobis req̇em die ac nocte. Ter
cio ex mutuo clamore. Isa. xlv. Vos clamabitis pre dolore ⁊ p̄ contri-
tione spūs vlulabitis. Certe tūc cuilibet vlulanti et sic clamāti rn̄debit
dn̄s Hiere. xxx. Quid clamas sup cōtritōne tua insanabilis est dolor
tuus ꝓpter multitudinē iniq̇tatis tue. ꝓpter dura pctā feci hec tibi Ter
cio dr infernus locꝰ intēperatissimus. Vn̄ dr auernꝰ quasi sine vere id
est sine temperātia. nā pene nō sunt ibi in aliq̇ temperate. sed in summo
gradu ⁊ excessu maximo. Sunt em̄ ibi tenebre vltra modum excessiue

ꝓpter qḋ Matthei.xxij.dicunt tenebre exteriores. Exinde patz Exo-
di.x.caplo de tenebris palpabilibꝫ q̄ fuerūt in egypto q̄ntomagis erūt
ibi grauiores. Vn̄ Iob.xx. Omnes tenebre abscō dite st̄ in oculis eiꝰ.
Tunc pctōr dicet illud p̄s. Posuerūt me in lacu inferiori in tenebris et
in vmbra mortis. Itē Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi
et anxiatus est sup me sp̄us meus. Silr ⁊ illud lamentatōis Hieremie
iij. In tenebris collocauit me q̄si mortuos sempiternos. Itē est ibi sum
mus calor. ꝓpter qḋ dr Iob.xxiiij. Calor nimius. Et rō illius est. quia
nō exaltatur. sed inclusus est sicut calor in fornace. Vn̄ p̄s. Pones eos
vt clibanū ignis in tpe vultus tui. dn̄s in ira sua cōturbabit eos et de-
uorabit eos ignis. Ibi est summū frigus. ꝓpter quod Iob.xxiiij. Aque
illi dicunt aque niuium que pre ceteris aquaꝝ substantijs st̄ frigidio-
res. ⁊ hmōi signū ⁊ stridor dentiū est signum magni frigoris ⁊ algoris
Vn̄ fulgentius in epla. Duo sunt p̄ncipalia in inferno tormenta. s. fri
gus intolerabile. ⁊ calor ignis inextinguibilis. Et iō scribit Mat.xxij
ꝙ erit ibi fletus ⁊ stirdor dentiū. Fletꝰ nāq3 in liq̄factōe oculoꝝ de calo
re nascit. stridor vero dentium ex frigore causat. Vn̄ Iob.xxiiij. Ad ni
miū calorem trāseat ab aquis niuiū. Vn̄ in libro metrico de vita et ge-
stis alexādri. Attritus glacie niuiū de frigore trāsit ad penas. o sup-
plicium miserabile sp ⁊ nunq̄ morit quē carcer torquet auerni. Quar-
to dr infernus locus desolatissimus. Hinc est ꝙ s̄m papiā achreon vo
cat. ab a qḋ est sine ⁊ cheronta gaudiū quasi sine gaudio. ⁊ hoc quo ad
carentiā oīs boni Vn̄ ꝯmentator auerrois. ij. Poetrie. In inferno cō
tinuo est tristicia ⁊ meror sine cōsolatōne. Non em̄ h̄nt damnati retro
aliquā cōsolationē a mundo q2 non valent eis suffragia. nec desuper de
celo naz ex hoc nō fluit sup eos aliqua misericordia. nec sperāt grām de
futuro. Sic em̄ nulla erit eis redemptōis venia ⁊ sic erunt tristissimi in
desolatione sempiterna. Et ergo Sapiētie. iiij. dr ꝙ vsq3 ad supmū de-
solabunt. Vn̄ Trenoꝝ p̄mo dt aīa dānata. Posuit me desolataz tota
die merore ꝯfectā. Itē ysa.xxxiiij. Pctōr desolabit in scla sclorū. Heu
dolor o pena vach desolatio plena. Qi tormtosup h hō corde memēto

Quod multimoda est aflictio sodalium infernorum

Ordine debito nunc seq̄tur exponendū ꝙ multimoda est afflictio
sodaliū infernoꝝ. Tales em̄ sodales scz dyaboli sunt aspectu hor
ribiles. effectu crudeles ac tortores infatigabiles. Primo ḡ dico ꝙ dia
boli siue demones sunt aspectu multū horribiles. ⁊ ꝓpterea formis hor
ribilibus depingunt in ecclesijs. Vn̄ legitur ꝙ q̄dam religiosus de no-
cte in dormitorio iacens cepit terribiliter clamare. Et cū venissent ad
eum alij fratres videbāt eum fixis oculis ad parietem immobilr respi
cientē nec ad aliq̄d rn̄dentē. sed mirabili horrore concussum ⁊ timore.
Mane aūt a priore interrogatus q̄d in nocte habuisset. rn̄dit se diabo-
lum vidisse. Req̄situs cuius esset forme rn̄dit. Hanc faciliter non pos-

Occasio salutis

sim describere. sed hoc inquit dico. Si esset ex vna parte furnus ardēs et figura eius ex alia parte. magis eligerem intrare furnū q̄ꝫ videre illā horribilissimā demonis figuram. Hoc est qđ beatus Bernardus sup Psal. Qui habitat sic dicit. Quid putatis fratres. si alicui vnus ex tam multis pncipibus tenebrarum in medium nostrū irrueret in tota fe ritate sua ac tenebrosi corporis enormitate apparere liceret quis illū pos sit vel corporis sensu sustinere vel cordis. Et iō sicut in vitaspatrum legi tur ꝙ q̄dā senex dixit. Credo ꝙ si aliqͣs videret demones in ea forma qua dānati eos sunt visuri. non posset viuere. sed statim moreref. Vn̄ dt beatus Gregorius de crisorio ꝙ cum infirmaret᷑ et videret multitudi neꝫ demonū sibi astantiū. cepit altius clamare. inducias vsqꝫ mane Et cū hoc dicens verteret se huc atqꝫ illuc ne videret eos. pre nimio timore vehemētissime cōturbatus statim moriebaf. Conturbati em̄ sunt qui videbant eos et timuit omnis homo. Ecce q̄ꝫ horribiles erant in afflic tu qui taliter occidunt cum solo aspectu. Vn̄ Job. xx. Vadent et veni ent sup eos horribiles. Et hoc est qđ innuit Bern̄. vbi dt. O aīa mea quis erit tibi pauor dimissis om̄ibus. quorum tibi pn̄tia tam iocunda. tā gratus aspectus. cohabitatio tam familiaris. sola pauens ignotam in gredieris regionem. cum tibi cateruatim deterrentia illa monstra dete rima occurrent. O q̄nta erit demonū horribilitas in formis aīmaliuꝫ crudelissimorum apparentiū. Vn̄ Sap. xi. Pro eo ꝙ errantes colebāt mu tos serpentes et bestias supuacuas. immisisti eis multitudinē multoruꝫ animaliū in vindictā. vt scirent ꝙ per que peccat quis. p hec et punietur Non em̄ impossibile erat de om̄ipotenti manu tua q̄ creauit orbē terra rum ex materia inuisa immittere illis multitudinē vrsorum. aut audaces leones vel noui generis bestias ira plenas. aut vaporem igneum spiran tes. aut odorem fumi proferentes. aut horrendas ab oculis scintillas emittentes. quorum non solum lesura poterat illos exterminare. sed et as pectus p timorem occidere. Hec ibidem. Unde Job. xvi. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Item eiusdē vltimo. Sternutatō eius splendor ignis. et oculi eius vt palpebre diluculi. de eius lampades procedunt tede ignis succense. de naribus eius procedit fumus sicut ol le succense atqꝫ feruentis. Unde poeta refert. Sunt ibi serpētes flam mas ex ore vomentes. De flatu quorum pereunt anime miserorum. Secū do in effectu sunt crudeles. Unde Job. xvi. Collegit furorem suum in me et cōminans mihi infremuit contra me dentibus suis. Unde Psal mista. Aperuerunt sup meos suum sicut leo rapiens et rugiens. Item temptauerunt me subsannauerunt me subsannatione frenduerunt su per me dentibus suis. Unde Ecclesi. xxi. Dentes illius dentes leonis interficientis animas hominū. Hinc dicif primo Petri. v. ꝙ dyabolus tanq̄ꝫ leo rugiens circuit querens quē deuoret. In die em̄ nouissimo in uitabuntur dyaboli ad deuorandum peccatores. Isa. lvi. Omnes be stie agri et vniuerse bestie silue venite ad deuorandum peccatores. Iteꝫ Hiere. xij. Venite cōgregamini om̄es bestie terre properate ad deuorā dum. De isto refert exemplū beatus Grego. in libro dialogorum. Unde dt ꝙ erat q̄dam dorus noīe nō re sed tm̄ nomine monachus cui nimiū

graue erat si quis ꝓ salute sua ei aliq̄d loq̄retur. Nō soluȝ aūt bona nō
faceret. sed etiā nō poterat audire. Hic cū extremū ageret spm̄ ꝯuene-
runt fratres. vt egressum illiꝰ aīe orando ꝓtegerent. Tunc repēte ce-
pit eisdē fratrib; ibidē exn̄tibus acclamare nec nō magnis vocib; ora-
tiones eoꝝ interrūpe ita dicēs. Recedite recedite. ego datus suȝ dra-
coni ad deuorandū. q̄ ꝓpter vestraȝ presentiā me nō pōt deuorare. Ca-
put meū iam ore suo absorbuit date locū ne ampliꝰ me cruciet. sed faci
at qđ futuꝝ est. Si ad deuorandū ipi datus sum q̄re ꝓpter vos moras
patior. Tūc fratres ceperūt ei dicere. Quid est qđ loq̄ris. Signū san-
cte crucis tibi imp̄me. Rn̄dit ille cū magnis clamorib; dicēs Uolo me
signare. sed nō possuȝ. q꞉ squamis huiꝰ draconis stimulor ⁊ p̄mor. Cū
q; fratres hec audissent ꝓstrati in terrā cū lachrymis ceperūt ꝓ redem-
ptione illius exorare. Et ecce cepit eger subito cū magnis vocibꝰ cla-
mare dicēs. Gratias ago deo. ecce draco q̄ me ad deuorandū acceperat
orōnibus vestris expulsus est. ⁊ oīno recessit. Itē in q̄rto libro dialogo
rum refert idē Grego. aliud exemplū. Ait eīn ꝙ in ptibus yconie in q̄-
dam monasterio tongalaton noīe dr̄ accidisse ꝙ q̄dā fuit monachꝰ san
ctus reputatꝰ in ꝯspectu hoīm q̄lis nō fuerat inuētus apud deū. Naȝ
cū fratres euȝ estimabāt ieiunare. latāter cōsueuerat comedere. Hic in
agone ꝯstitutus fecit ad se fratres generaliter ꝯuocari. q̄bus ipe dixit
Ecce nūc ad deuorandū traditꝰ sum draconi. q̄ cauda sua genua mea
pedesq; meos fortiter colligauit caput vero suū in os meū mittēs spm̄
meū ebibēns extraxit. q̄bus dictis expirauit. Et sicut videt̄ sunt ver-
ba ꝯdemnati pctōris q̄ scribunt̄ Hiere. li. Comedit me. absorbuit me
sicut draco. Iste est draco magnꝰ ⁊ rufus hn̄s septē capita ⁊ decez cor-
nua in capite suo de q̄ Apocal. xij. Factū est p̄liū magnū in celo. Mi-
chael ⁊ angeli eius p̄liabant̄ cū dracone ⁊ draco pugnauit ⁊ angeli eius
et nō p̄ualuerunt. neq; locus eoꝝ inuētus est ampliꝰ in celo. Et ꝓiectꝰ
est draco ille magnꝰ serpēs antiquꝰ q̄ vocat̄ dyabolus et sathanas. q̄
seducit vniuersum orbē. Et dr̄ ibidem. Ue terre ⁊ mari. q꞉ descēdit ad
vos dyabolꝰ. Dyabolꝰ eīn zelo sis ⁊ nimis bonis inuidet q̄ conat̄ locū
eius possidere in celo de q̄ ipe miserabilr̄ ꝓiectus est in penas. Et quā
tū magis appropinq̄t dies vltima. tāto ardentiꝰ temptat ⁊ feruet inui
dia. O q̄nta erit demonū austeritas ⁊ malicia de q̄bus Bern̄. in prosa
O q̄ impij tortores. tūc torq̄bunt pctōres ⁊ terribiles vltores vindi-
cabūt malos mores. Hoꝝ aūt crudelitas ⁊ malicia diuersimode cōfor
tat̄. p̄mo q꞉ plures sunt ⁊ multi. Un̄ Psal. Multiplicati st̄ qui tribu
lant me. multi insurgūt aduersum me. Hinc est qđ dr̄ Iob. xix. Obse-
derūt in giro tabernaculū meū. Un̄ legit̄ in vitaspatrū. ꝙ q̄daȝ senex vi
dit demones circūstantes hoīes sicut apes. Et ergo dr̄ in Psal. Circū
dederūt me sic; apes. ⁊ exarcerūt sicut ignis in spinis. Scd̄o q꞉ fortes
st̄ ⁊ potētes. q꞉ apl̄s innuit ad Ephes. vi. vbi vocat eos p̄ncipes tene
braꝝ et ptātes ⁊ mūdi rectores: Et q꞉ tā potētes st̄ ⁊ tā fortes ad no
cendū. ideo dr̄ in Psal. Uim faciebant q̄ querebāt aīam meā: Et ali-
bi. Irruerunt in me fortes. De hac etiā potentia dr̄ Iob. xl. Non ē po-
testas sup terrā que cōpareturei. qui factus est vt nullū timeret Oīe

sublime videt. ⁊ ipse est rex sup oēs filios supbie. Huiusmodi aūt potē
tiam ⁊ supbiam maxime exercebunt in punitione malorum ipsos cru-
delissime affligendo. vnde Ecclesia. xxxix. Sunt spiritus qui ad vin-
dictam creati sunt. ⁊ in furore suo confirmauerunt tormenta. ⁊ in tēpe
ꝯsummationis effundēt virtutem ⁊ furorē eius q̄ fecit illos. Nā furor
illis ſm similitudinē serpentꝫ. ⁊ sicut aspidis surde obturātis aures su
as. Itē Isa. liiij. Ego creaui fabrū sufflantē in ignem prunas ⁊ pferen-
tem vas in opus suū. ⁊ ego creaui interfectorē ad dispdendū. De hoc
crudeli interfectore pctōr ꝯdemnatus sic loquit̄ Job. xvi. Circūdedit
me lanceis suis: vulnerauit lumbos meos ⁊ nō pepcit. Effudit in terra
viscera mea ꝯscidit me vulnere sup vulnꝰ irruit ī me q̄si gigas. Tercio
sūt demōes in torq̄ndo insatigabiles. vn̄ Daniel. iij. Nō cessabāt mini
stri regꝫ succēdere fornacē. Vn̄ q̄dā. Sūt ibi tortores serpētibꝫ horridi
ores. Difformes nigri. sꝫ nō ad v̄bera pigri. Nusquā lassant̄. sed sp ad
hec renouant̄. Ad mala feruētes sūt ad penasq̄ recētes. Sp tristati. sp
q̄ ferire pati. Sp inardescūt. nec cessant nec req̄escūt. Hinc ē q̄ Deut.
xxviij. cuilibet pctōri dr̄. Seruies inimico tuo quē immittet dn̄s tibi i fa-
me siti ⁊ nuditate ⁊ in oī penuria. ⁊ augebit dn̄s plagas pessimas ⁊ p-
petuas. O q̄nta erit tunc dānatorꝫ pena q̄ sine intermissiōe sp erit ꝯti-
nua. sine pace ⁊ reqe in miseria ⁊ angustia. vn̄ de pctōribꝫ dr̄ Ezech. vij
angustia supueniēte req̄rēt pacē ⁊ nō erit ꝯturbatio veniet sup ꝯturba
tionē. Itē Apoc. xiiij. Nō hn̄t reqem die ac nocte q̄ adorauerūt bestiam
⁊ imaginē eius. Tunc pctōr bn̄ posset dicere h̄ qd̄ scribit̄ Isa. xxxviij.
Nō videbo dn̄m deū in terra viuentiū. nec aspiciā hoīem vltra ⁊ habi-
tatorē q̄etis. Sil'r ⁊ illud Hiere. xv. Ve mihi misero. q̄r addidit dn̄s
dolorem dolori meo ⁊ reqem non inueni. Certe tunc ꝯuertet̄ dolor eiꝰ ī
caput eius ⁊ in verticē illius iniq̄tas eius descendet.

Q. varia est conditio penarum infernorum

Tunc restat membꝝ terciū de hac materia ptinꝰ declarādū. qd̄
est varia ꝯditio ifernaliū tormētoꝝ. Sūt em̄ pl'es ꝯditiōes spe
cialit̄ faciētes ad aggrauatōꝫ pene ifernal'. Pria est acerbitas qd̄ pꝫ ex
fletu ⁊ stridore dentiū. ex plāctu ⁊ desiderio mortꝫ. ex mādueatōe ligua
rū ⁊ blasphemia creatoris ⁊ ex multis alijs his silibꝫ q̄ oia ibidē sūt vē
tura. vt pꝫ ex locis varijs scripturarū. Apoc. xvi. Comederūt liguas
suas p̄ dolore ⁊ blasphemauerūt deū celi p doloribꝫ ⁊ vulneribus suis.
Hinc Gre. dr̄. Qd̄ hic suspicari nō potuit illic cruciatui dedit? inuenit
Itē hiero. Tāta erit i iferno vis doloris q̄ mēs ad aliud dirigi nō po
terit nisi ad qd̄ vis doloris ipellit. Dicit em̄ tunc pctōr illud Here. viij
Dolor meꝰ sup dolorē. Tāta em̄ erit acerbitas penaꝝ q̄ pctōres vita
quā oēs appetūt spreta ⁊ ꝯtēpta. mortē quā oēs fugiūt ardēti deside-
rio sepius affectabūt. vn̄ Apoc. ix. In diebꝫ illis q̄rēt hoīes mortē ⁊ n̄
inuenient eā ⁊ desiderabūt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Acerbitatē v̄o pe
ne infernalis testat̄ dn̄s. Hiere. ix. vbi dr̄. Ego cibabo p̄p̄lm istū absin-
theo. ⁊ potū dabo eis aquā fellis. p hoc amaritudinē designans infer-

naliū tormētorum Cōsideratio hmōi acerbitatis facit q̄ndam iuuenē
delicate nutritū intrare ordinē ꝑdicatoꝝ. Quo ingresso cū q̄dā sapiēs
a parentib⁹ ei⁹ missus eēt vt ei ꝑsuaderet egressū anteq̄ ꝓfiteret̄ di. Deli
cate nutrit⁹ es. nō poteris sustinere rigorē ordinis ⁊ aspitatē. Rn̄dit iu
uenis. Ego ꝓpter h̄ ordinē intraui. qꝛ sciui me delicatū. ⁊ nihil aspitatꝫ
posse sustinere. cogitās ꝙ acerbissima pena iferni mihi itolerabilis eēt.
⁊ iō elegi poti⁹ hanc penā ordīs q̄ illā sustiere. nā sicut scriptū est Job
vi. Qui timet pruinā irruit sup eū nix. Nec etiā ꝯsideratio mouit q̄ndā
petꝝ heremitā ad mirabilē pn̄iaꝫ quā fecit. De q̄ narrat Greg. in. iiij. li
bro dyal. Ait em̄ ꝙ quidā petrus monach⁹ ex regione hibernie ort⁹ pri
usq̄ heremū peteret molestia corpis interueniēte defunctus e st. Sꝫ ꝓti
nus corpi restitut⁹ inferni supplicia atq̄ īnumera flāmaꝝ loca se vidis-
se attestabat̄. Qui etiā q̄sdā huius scl'i potētes in hmōi flāma suspēsos
se vidisse narrauit. Qui cū iam deductus esset vt in illis ipe̗ mergeret̄
subito angelū choruscī habit⁹ apparuisse fatebat̄. q̄ ipm in ignē mitti ꝓ
hibuit. q̄ etiam dixit. egredere. ⁊ qualiter tibi post hoc viuendum sit
cautissime attēde. post quā vocē excalescētib⁹ membris ab eterne mor-
tis somno euigilās. cuncta (q̄ circa eū gesta fuerāt) oīb⁹ narrauit. tan-
tisq̄ se postmodū vigilijs ⁊ ieiunijs ꝯstrixit vt iferni eū vidisse torm̄ta
ꝯstaret etiā si lingua taceret. ꝯuersatio acclamaret. Scd̄a ꝯditio est tor
mētoꝝ multiplicitas. Est em̄ penarum numerus quasi infinit⁹. Vn̄ dr̄
in ps̄. Circūdederūt me mala quoꝝ non est numer⁹. Et g̊ dr̄ Deut.
xxxij. Cōgregabo sup eos mala. ⁊ sagittas meas cōplebo in eis. Vere
scribit̄ Isa. v. Sagitte eius acute ⁊ oēs arcus eius extēti. Multas hꝫ
dn̄s sagittas in pharetra sua. q̄s nondū oēs extraxit. q̄ post finale iudi-
ciū pctōrib⁹ immittent̄. He sagitte sunt pene varie quib⁹ multiplicit̄ tūc
miseri torquebunt̄. Vn̄ dr̄ in ps̄. Sagitte potentis accute cū carboni-
bus desolatorijs. Itē dt dn̄s Deut. xxxij. Inebriabo sagittas meas
sanguine. ⁊ gladi⁹ meus deuorabit carnes. foris deuorabit eos gladi⁹
intus pauor. cōsument̄ fame ⁊ deuorabūt eos oues morsu amarissimo.
dentes bestiarū immittā in eos cum furore trahētiū sup terrā atq̄ ser-
pentiū. De hac penaꝝ multiplicitate sic dt gre. sup illud Math. viij.
eijciant̄ in tenebras exteriores. In iferno erit frigus insupabile. ignis ī
extinguibilis vmis imortalis. fetor itolerabilis. tenebre palpabiles. fla
gella cedētiū. horrida visio demonū. ꝯfusio pctōꝝ. ⁊ desperatio oim bo-
norum. Vn̄ quidā. Infernus est fouea mortifera penis oīb⁹ ⁊ miserijs
referta. Hinc dr̄ in ps̄. Pluit sup pctōres laqueos ignis sulphur ⁊ spi
ritus ꝓcellarū ps calicis eoꝝ. Et notanter dicit ps. qꝛ nō solū in dictꝫ
sꝫ nec etiā in mille ꝯsimilib⁹ possit pene integritas ꝑfecte explicari. Naꝫ
q̄cq̄d de penis hic dixerimus est tanq̄ minima ps vnius festuce respectu
magnitudinis infinite. Vt aūt hec penaꝝ multiplicitas expssius decla
ret̄. Notandū est ꝙ dānati erūt pleni miseria ⁊ dolore. habebūt em̄ fletū
in oculis, stridorē ī dentib⁹. fetorē in narib⁹. gemitū in vocib⁹. tororē in
auribus. vincula ī manib⁹ ⁊ pedib⁹. ignisq̄ ardorē ī mēbris oibus. Ec-
ce q̄ repleta est penis atq̄ plagis aīa pctōris ī inferno descendētis. Et
ergo de damnatꝫ dr̄ Eccl. xv. Tenebit eum tribulatio ⁊ angustia; val

lauit eum. Et eiusdem .xx. Omis dolor irruit sup eum. Itē dr Isa.xiij
Omē cor hois tabescet. ꝛ cōteretur tortionē ꝛ dolorē tenebit. q̄si pturiēs
dolebit vnusquisqꝫ ad pximum suum stupebit. facies cōauste vultus
eorū. vñ Baruth .vi. Nigre sunt facies eoꝝ a fumo. Nam oēs pctōres
redigētur i ollam. vt habet Joh.ij. Et dolores pturiētis veniēt ei. vt
scribit Ozee.xiij. O q̄ꝫ multa flagella pctōris. Tunc em̄ pōt dicere cū
ps. Circūdederūt me dolores mortis non tpalis sed ppetue. ꝛ picula
iferni inuenerūt me. Recte dr circum dederūt qr abissus sicut vestimē-
tum amictus eius. Nā induit maledictionē sicut vestimentū ꝛ itrauit
aqua i interiora eius. ꝛ sicut oleū in ossib9 eius fietqꝫ ei sicut vestimentū
quo opit. ꝛ sicut zona qua sp pcingit. O quale vestimentū de filis pena
rum tā multipliciū sic fortiter cōtextū qd ppetuis tpib9 nunqꝫ erit detex
endū seu etiā deponēdū. Nam funiculo eternitatꝫ erit pctōr insepabilr
colligatus. O q̄ꝫ asperū ꝛ mordosum sentitur illud tegumentum. Ip-
sum nanqꝫ est de quo scribitur ysa.xiiij. Operimentum tuum erunt ver
mes. Tam multiplicis pene cōsideratio reuocauit ip̄m dauid a morte
pcti ad pniam peragendam. Vñ dixit ad dñm. Quantas ostendisti
mihi tribulatōes multas ꝛ malas. ꝛ conuersus viuificasti me. Huius
etiam multiplicis pene consideratio mouit quendam heremitam sicut
legitur in vitaspatrum ad asperrimā pniam. quam in heremo pagebat
a quo cum quereret cur se ita interficeret. rñdit. Tot9 labor vite mee nō
est idone9 cōpari ad vnū diē tormētoꝝ q̄ pctōrib9 in futuro seculo p̄pa-
rant. Itē narrat in gestis āguloꝝ q tpe cōstantini minoris. quidam mi-
les defunctus circa annos dñi dcccvi. q̄ postmodum vite restitutus pe
nis territus quas viderat. ad heremum fugit. fecitqꝫ cellulaꝫ iuxta q̄n
dam fluuium in quo vestibus indutus sepe balneabatur. permittens
vestimenta sic ad carnem cōgelari. Postea vero balneum calidissimū i
trabat. et sic continuo fecit quousqꝫ moreret. Et cum super isto a vidē
tibus argueret. talit rñdebat. Si vidissetis q̄ ego vidi. eadē vel maio
ra mecum feceritis. Nam ꝰm greg. sup Job. Sup oīa puocat compū-
ctionē visio pene ifernalis. Tertia conditio penā gehēne aggrauans
est eternitas. vñ Sap.iiij. Illos videlicet pctōres deridebit. ꝛ erunt p9
hoc decidētes sine honore inter mortuos in ppetuū. Et Math.xxv.
Ibunt hi in suppliciū eternū. Itē Judith.xvi. Dabit dñs ignem ꝛ ver-
mem in carnē eorum. ꝛ vrant ꝛ viuant. ꝛ sentiant vsqꝫ in sempiternum
Itē dicit ysa. vltimo. Vermis eoꝝ non extinguet. Vnd dicit dñs deu
trono.xxxij. Ignis succensus est in furore meo. ꝛ ardebit vsqꝫ ad infer-
ni nouissima hoc est in ppetuū sine fine. Itē ysa.xxxiij. O quis de vobis
poterit habitare cum igne deuorante. aut q̄s habitabit ex vobis cum
ardoribus sempiternis. Et eiusdem.xxxiiij. Et terram in pice arden-
tē nocte ac die non extinguet in sempiternuꝫ. Ascendet fumus ei9 a ge
neratione ꝛ in generatōꝫ. desolabit in secula scloꝝ. vñ Apocal.xx. Di
abolus missus est i stagnū ignis ꝛ sulphuris. vbi ꝛ bestia ꝛ pseudo cru
ciabuntur nocte ac die in scla scloꝝ. Et q̄ non est inuētus in libro vite
scriptus missus est in stagnum ignis. ibi erit vmbra mortis ꝛ nullus
ordo. sed sempiternus horror inhabitat. Vt hebetur Job.x. Vnde. b.

Memoria mortis

Grego. in moral'. sic dt. Horrēdo modo erit miseris dolor cum fortitu-
dine. flāma cum obscuritate. ⁊ mors sine morte. finis sine fine. defectꝰ si-
ne defectu. Qr ibi mors sp̄ viuit. ⁊ finis sp̄ incipit. ⁊ defectꝰ deficere ne-
scit. Vñ poeta refert. Nō venit ad metas mortis miserabilis etas. Ne-
scit finiri spēꝫ videt̄ oriri Sp̄ vexādo sp̄ gemitꝰ renouando. Hinc pe-
trus blesensis in q̄dā ep̄la sic ait. Ibi nō est suppliciorum modus nec in-
termissio siue finis. Nā ibi finis sp̄ incipiet. mors non morit̄. nec defec-
tus deficiet. vt dānati hois ꝯditio sp̄ in doloris noticiā ⁊ mortis eter-
ne pabulū. miserabiliter recidiuet. Quare dr̄ in ps̄. Sicut oues in infer-
no positi sunt. mors depascet eos. Et si morte pascent̄ impij q̄d pota-
būt illi si mors est pastꝰ. q̄lis erit potus. Audi ꝓphetā. Uua eoꝝ vua
fellis ⁊ botrꝰ amarissimꝰ. fel draconū. vinū eoꝝ venenū aspidū insana-
bile. Ita scribit̄ Deutro. xxxij. O quale pctōꝝ nutrimentū. videlicꝫ mor-
tis ꝑpetue. tā crudele suppliciū viuēt tūc mortui. qr viuētes sunt mortui
Hinc est qđ Berñ. dt libro. v. de ꝯsideratione ad eugeniū papā. Hor-
reo vermē mordacē ⁊ morte viuacē. horreo incidere in manꝰ mortis vi-
uentis ⁊ vite morientis vñ Gre. Morte immortali morient̄ ipij. O de-
us eterne q̄re me posuisti ꝯtrariū tibi. ⁊ factꝰ sum mihimetipsi grauis.
Cur nō tollis pctm̄ meū. vt hoc ꝑpetuū possim euadere tormētū. O q̄ꝫ
felix ⁊ btūs qui pctōꝝ sordibꝫ nequaq̄ꝫ fuerit infectus. q̄ post mūdi gau-
dia nō abijt nec in vanitates ⁊ insanias falsas respexit. Nos aūt mise-
ri errauimus a via veritatis ⁊ iusticie lumē non illuxit nobis. lassati su-
mus in via iniquitatis ⁊ ꝑditiōis. ⁊ ambulauimus vias difficiles. vi-
as graues ⁊ inutiles. ꝑ viam aūt dñi noluimus ambualre. Vere sic dr̄
ysa. xlix. Inuacuū laborauimꝰ sine cā. ⁊ vane fortitudinē nr̄am cōsum-
psimus. Quid em̄ nobis ꝓfuit supbia. q̄d diuitiaꝝ pompa ⁊ iactantia.
q̄d p̄ciosa corpis indumēta. q̄d cōmessationes et crapule. q̄d risus ⁊ le-
ticie. quid hec oīa nobis profuerunt. in q̄bus vane ⁊ inutiliter imo poti-
us dānabiliter tp̄s nostꝝ expendimus. Prochdolor sine fructu trāsie-
rūt hec oīa tanq̄ꝫ fumꝰ seu aura matura. trāsijt qđ tp̄ale fuit. sed heu re-
mansit qđ in eternū cruciabit. Tunc dicet dñs de quolibet dānato il-
lud Job. xx. Iuxta multitudinē adinuentionū suarū sic ⁊ sustinebit Et
illud Apoc. xviij. Quantū glorificauit se ⁊ in delicijs fuit tm̄ date illi
tormentū ⁊ luctū q̄bus eternaliter sine fine torqueat̄. O quāta ē hois
demētia ꝑ delicijs aut diuitijs seu ꝓ aliqua re terrena hmōi perpetua
corpis ⁊ aīe subire tormenta. vnde Crisꝰ. in li. de repatōe lapsi sic in-
quit. Dic quanta tp̄a luxurie q̄ deliciarū spacia cōpari vis penis sem-
piternis. Centū si placet ānos delicijs demus. adde ⁊ alios centū. ad-
de ⁊ decies centū. que erit ex his ad eternitatem compensatio. Nonne
omne tempus vite huius (quo delitijs frui videmur. ⁊ indulgere libidi-
ni) quasi noctis vnius somnū ad eternitatꝫ compatione videt̄ est igitur
aliquis q̄ vt vna nocte delectabile videat somnium eternas eligat subi-
re penas. ⁊ illud ꝓ his recipe. vel pro illis istud commutare. Quid dice-
mus ad repositas penas. quid dicemus ad hoc q̄ delicie velut vmbra
transeunt. pene vero eternaliter permanent. etiam si equale tempus et
idem spaciū delicijs esset positum ⁊ pene esse ne aliquis ita stultus ⁊ de

mens vt eligeret ꝑ vna die deliciaꝝ vnū diem subire penaꝝ. cum sole-
at dolor vnius hore ⁊ ꝗlibet corpis cruciatus in obliuionē mittere ante
p̄teritum tempus in voluptate transactū. Hec oīa Crisos. vbi sup̄. O
eternū nunq̄ finē habituꝝ corpis ⁊ aīe tam grande suppliciū. O mortꝭ
ꝑpetue indicibile tormētum. Quid eīn referā de te nescio. Nō eīn pote-
ris verbis exp̄mi. nec intellectu cōcipi. nec corde ꝯprehendi. Posito eīn
ꝙ esset vnus lapis de arena coagulatꝰ ⁊ cōpactus tante q̄ntitatis sicꝫ
infra cōcauitatē octaue spere posset ꝯtineri. ⁊ ꝙ post millesies mille an-
nos ꝑ diuinā potentiā vna arenula tolleret. Et deinde post millesies
mille annos adhuc vna. ⁊ sic ꝯsiter donec totus lapis in nihilū redige-
ret nunq̄d ꝯsumpto lapide eternitas p̄dicta erit reuoluta. sic ꝙ damna-
toꝝ aīe tūc a penis liberabunt: Rn̄deo tibi et dico ꝙ ꝑpetuitas illa vix
tūc erit inchoata. Nā finiti ad infinitū nulla est ꝓportio. vt dr̄ phs. viij.
phisicoꝝ. Si eīn h̄ cognoscerēt ⁊ p̄scirēt pctōres ꝯdemnari ꝙ dicto la-
pide cōsumpto ab illis intolerabilibꝫ q̄s sustinēt inferni cruciatibꝫ debe-
rent eripi ⁊ totalr̄ liberari. miserabilr̄ sup̄ hoc redemptōnis die deberēt
sꝑperare imo q̄dammō sperādo ꝯgaudere. ex q̄ scirēt finē suoꝝ tormē-
toꝝ post innūerabiles. imo post incōprehēsibiles ⁊ infinitos fore annos
q̄uis tardissime aduentuꝝ. Illa eīn est maxīa oīm penaꝝ desolatio et
carētia oīs spei nunq̄ a penis redimi siue liberari. Nam sicut dr̄ Isa.
xxiiij. Peccator desolabit in scl̄a sclꝛoꝝ. Vn̄ dr̄ Trenoꝝ. iiij. Perijt finis
meus ⁊ spes mea a deo. Item q̄rit pctōr Hieremie. xv. Quare factus
est dolor meus ꝑpetuus ⁊ plaga mea desperabil. Sup̄ q̄ Prouerb. xi.
Sapiēs sic rn̄det. Mortuo hoīe impio nulla erit spes vltra. Intelligi-
te hec q̄ obliuiscimini deū ne infernus aliq̄n vos rapiat ⁊ nō sit q̄ eripi-
at. Ecce iam plane video ꝙ in inferno nulla redemptio pctōris. Cha-
rissime intelligis tu verbū. sapis cōsiliū de lapide sup̄ius tibi dcm̄ Dic
mihi q̄d de illo sentis. q̄d iudicas. q̄d diffinis. puto veraciter ꝙ rō non
pōt dissentire q̄nnimo vt dr̄ in rei veritate. Cogita ꝰ varias terraꝝ ꝓ-
uincias ⁊ imaginare regiones singulos. perpēde fluuios ⁊ maria mōm
mete circui ⁊ totū ꝑambula. Ascende as͡q ad celū ⁊ oīa sic transuo-
la. Iteꝝ descēde in abissum. ꝓfunditatē cōsidera. Ex q̄bus oībus q̄
celi ambitu ꝯtinent: ꝯpone lapidē. ⁊ imaginare magnitudinis eius q̄n-
titatē. q̄ cordialr̄ intelecta. Dic mihi carissime q̄d sentis tunc de lapide
imo potius quid sapis de ꝑpetuis. q̄d de infinitis peccatorum penis ⁊
morte. Estimo ꝙ taliter rn̄debis. Uere vere loq̄ nescio. Audiui ⁊ cō-
turbatus est venter meus. A voce cōtremuerūt labia mea. grandē reꝫ
intelligo. ⁊ veritatē ꝓpositā video. Vn̄ ammirari nō sufficio. ſꝫ pauore
nimio mēte cōtremesco. Nam certissime timor ⁊ tremor venerūt super
me multiplicis horroris ⁊ cōtexerūt me tenebre. Quis eīn nō metue-
ret. q̄s nō expauesceret. quis anxietate cordis penitus non deficeret. q̄
mentetenus hūc lapidē diligēter ruminaret. infinitas pctōꝝ penas me-
moriter reuouēdo. Pone ergo eum velut signaculū sup̄ cor tuuꝫ. Vade
eīn vtile est ⁊ ꝓficuū tibi hmōi lapinis nunq̄ obliuisci. q̄tenus si diuinꝰ
amor te non corripit ⁊ reuocat a malicia huiuscemodi speculū pene in-
terminabilis saltem te cohibeat aliquādo a peccatis. O graue suppli-

ciũ miserabile q̄ꝫ fugiendũ. O stigis exitũ lachrymabile quã metuẽduꝫ
Qõ stige torquet̃ sp̄ nunq̄ꝫ morie̅t. Sp̄ plectit̃ ⁊ nunq̄ꝫ finis habet̃. Ex
p̄dictis clare pꝫ ꝙ penarum incrementũ p̄ infinita scl'a nũq̄ꝫ finiet̃. Hmõi
ↄsideratio eternitatꝫ pene ĩfernalis ↄuertit fulconẽ marsiliẽsem q̄ cum
eẽt excellẽs ioculator ⁊ vanitatibꝫ mũdi dedit⁹. vna dierum cepit cogita-
re de eternitate gehẽnalis pene. ⁊ dixit in corde suo. Si tibi ꝓponeret̃ ia
cere in lecto molli ⁊ bñ strato. ita ꝙ nulla nccitate cogẽte inde recederes
h̄ nõ posses sustinere ĩ eternũ iacere ĩ tali lecto delicato. quõ g̊ poterꝫ su-
stinere sempiternã ĩfernalẽ penã. si ↄtiugat te ĩ ꝑpetuũ illã fore passurũ
Hac v̄o ↄsideratõe ꝑterrit⁹ reliq̄t oĩa ⁊ fact⁹ est monach⁹. postea ep̄s
tholosan⁹ ⁊ vir eximie sc̄titatꝫ. Itẽ ↄsideratio ꝑpetuetatꝫ pene ĩfernal̃
ↄfortat hoĩeꝫ ⁊ ĩducit ad pugnandũ ↄ̄ dyabolũ. Quis eñ ↄsiderãs ꝙ
si deuict⁹ fuerit ab eodẽ duceret̃ ad tormẽtũ sempiternũ. nõ viril̃t pu-
gnet ne vincat̃. Vñ narrat egesipp⁹ de cladibꝫ iudeorum ꝙ cũ q̄dã de so-
cijs alexãdri q̄ p̄erat magno exercitui videret ↄ̄ eũ inumerabilẽ exerci-
tũ ad bellandũ p̄patũ ⁊ sui cibũ sumerẽt ⁊ ad ↄfortatõꝫ vinũ ipse in q̄-
dã solatio q̄si iocũdo eis dixit. Prãdeamus nũc o viri strẽnui. nã apud
ĩferos sum⁹ cenaturi. Quo v̄bo sunt oẽs aĩati ad fugiendũ illã cenã ꝙ
de cunctis hostibꝫ suis honorifice triumpharũt. Itẽ a delectatõibꝫ mũ-
di retrahit̃ ⁊ auellit̃. Vñ legit̃ in vitaspatrum q̄ndã senẽ dixisse. Nutrix cũ
vultu puerũ ablectare. ⁊ a dulcedine lactis abducere ad mãmillã ponit
sinapiũ vel q̄cquid aliud amarum. qõ puer lactẽs gustans ⁊ ꝑcipiens sta
tim retrahit̃ a dulcedĩe carnis. Et sic tu iunge amaritudinẽ ꝑpetuam
inferni. delectationibus huius mundi. ⁊ proculdubio retraheris ab eis
dem. vñ Job. v. Nunquid gustare põt quis quod gustatuꝫ affert mor
tem amarissimam hoc est penam sempiternã. Ideo dicit prosper in pre
senti vita. Delitie temporalos dulces sunt. et tribulationes amare. sꝫ
quis non libenter bibit tribulationis poculum metuens ignẽ perpetuũ
gehẽne. Aut q̄s non contemnit dulcedinem seculi inhians bonis sem-
piterne vite. Unde legit̃ in legenda beati iohannis euangelis te. ꝙ qui-
dam diuites ad p̄dicationem eius conuersi oĩa reliquerũt. postea vidẽ
tes seruos suos in gl'ia mũdi ↄstitutos penituit eos sua bona reliq̄sse.
qõ btũs Iohes p̄ spm̃ intelligens. virgulas in aurũ. ⁊ silices in gẽmas
orãdo cõmutauit. sicq̄ꝫ eis oĩa restituet delicata. Postmodum quidaꝫ
iuuenis a beato Johe resuscitat⁹ narrauit eis de gl'ia quã amiserunt ⁊
de penis infernalibus que eos expectauerunt. Quibus intellectis plu-
rimi territi ⁊ aĩo ↄsternati oĩa contemnẽtes ad paupertatem pristinam
reuersi sunt. ac mundũ cum suis delicijs penitus dereliquerũt. Item ac-
cidiam ꝓfugat et repellit. Vñ legit̃ in vitas patrum ꝙ q̄dã frater dixit
seni. Pater nimium accidior sic ↄtinuo sedendo in hac cella. Senex re-
spondit. Nondũ vidisti futura tormẽta ꝑpetuo duratura. Nam si illa
in corde tuo posuisses ꝙ si cella tua vsq̄ꝫ ad colluꝫ esset vermibus reple
ta sustineres patienter ⁊ non accidiareris. Et ergo cum oportet pec-
catorem. aut eternam. aut purgatorij acerbissimam sustinere penã. vl' ĩ
p̄ñt condignã agere p̄niam q̄s non p̄eliget hic sustinere p̄niam et pati
potius q̄ꝫ ibi. nisi oĩno fuerit mente alienatus. vnde Isidor⁹ in sinodo

Occasio salutis

Intēdo aīo dolores q̄scunq̄ tormentoꝝ. q̄scunq̄ scl̄i penas. q̄scunq̄ do
loꝝ acerbitates. ꝯpara h̄ totū gehēne ⁊ leue erit om̄e qđ pateris. Itē
Ber. in ep̄la. Vigilia ames ⁊ ieiunia. manuūq̄ labores. ſꝫ hec leuia ſtꝫ
flāmas ꝑpetuas meditāti. Recordatio tenebraꝝ facit nō horrere soli-
tudinē. Si futurā de ꝟbis cogitas discussionē. nō displicebit silentium
flet⁹ ille ⁊ stridor dentiū faciles tibi reddit ⁊ culcitrā ⁊ mattā. Itē au-
gu. in ſmōe. Mens hūana mōi hui⁹ illecebris ⁊ ꝯcupiscētijs deuicta
fugit laborē. expetit voluptatē. Et vix ad hec deducit̄ vt se a ꝓoris vi
te ꝯsuetudīe excludat. Sed cū incepit cogitare iudicij necessitatē ac pe
naꝝ eternaliū crudelitatē voluntariū bellū inducit passionib⁹ motu vel
spe p̄mij vel timore supplicij vim facit ꝓstinis desiderijs. ⁊ violēter ipsa
se ipam vincere ꝯtendit. Jō dr̄ Abacuck. iij. Ingrediat̄ putredo in ossi
bus meis. vt subter me scateat tp̄e vicꝫ p̄ntis vite. ⁊ postea requiescā in
die tribulatōis. Ecce q̄ꝫ fructuosa ⁊ salubris ē meditatio pene infernal̄.
Quare scribit̄ in p̄s. Cōuertant̄ pctōres in infernū. hoc est ꝑ meditati-
tiōes illuc se trāsferant viuētes. ne postmodū illuc descēdant perpetue
moriētes. Et ḡ dicit̄ bn̄ Daniel. iij. Beatus q̄ intueris abyssos vi-
delicet ꝑ continuā ⁊ iugem memoriā interne cōtemplatōnis tormenta
infernalia cordialiter intuendo. Patꝫ ḡ sufficient̄ ꝑ ꝓdicta ꝙ multiplex
est et varia infernalis pena. et q̄ꝫ vtilis et proficua est ipsius memoria.
Et ergo. Erit homo vere q̄ cum bona possit habere. Sponte subit pe
nas infernalesq̄ cathenas. Ignib⁹ arsurus ex his nunq̄ redditur⁹.

Finit Tercium nouissimorum

Sequuntur exēpla de penis inferni Ex horologio eterne sapientie de penis inferni.

¶ Factum est autem post hec ⁊ ecce discipul⁹ cepit cogitare dies anti
quos ⁊ annos eternos in mente habere. Quandoq̄ cū profunde se col-
ligeret ⁊ a sensibilibus prout potuit intellectum subtraxisset. apparuit
in visione fidei oculis a longe quasi quedā regio vmbrosa ignota ⁊ mul
tum terribilis. Cunq̄ tremefactus quid nam hoc esset inquireret. res-
ponsum est ei. Regio hec vt vides distincta. locus est penarum futura
rum quem diuerse anime post egressum a corpore pro diuersitate culpa
rum in penam sortiuntur. quedam ad ipsarum purgationē. quedā ve
ro ad eternam damnationem ⁊ prout sibi ea tunc demōstrata fuerint.
Hec autē ⁊ his similia tam horrenda ⁊ īmania fuerint tormentoꝝ ge-
nera vt nulla sufficeret hec lingua narrare. aut nullus sensus mortaliū
posset ea plene estimare. Cum autem ad se redisset. ⁊ quasi de alio mū-
do vt sibi videbat̄ ex mortiua visionis preiacens in seipo ꝯtabuit. Que
dā aūt ex his solum fidei ꝯmunib⁹ oculis ꝯspexit. Respexit igit̄ ⁊ ecce
de ꝓdictꝭ locꝭ fetor intolerabil̄ exoriebat̄. mallei resonātes audiebāt̄ te
nebre ꝓfundissime densabāt̄. ⁊ videbāt̄ ibi facies demonū horribiles

Ibi erat plantus et gemitus ⁊ alternantia mala impios sine pietate di/
scepebant. ab aquis niuiū transibant ad calorem nimiū. Considerabat
inter hec equitatem ⁊ magnitudine iudeorum dei ⁊ inter cordis se pre/
mentes angustias, ac sudoris guttas. que ipm ex horrore visionis pene
trauerant aduertebat. qm̄ ꝑ q̄ peccauerat quis. ꝑ hec ⁊ torquebat̄. Un̄
⁊ illi q̄ in vita sua insensate ⁊ iniuste vixerant. ꝑ hec q̄ coluerunt tormen
ta respiciebant. Raptores nāqꝫ ⁊ p̄dones ac eoꝝ ꝯplices. ⁊ hi q̄ paupe
res ⁊ amicos dei dum adhuc viuerent spoliauerūt supra humanā esti/
mationem penalia. rapti violenter suspendebant̄ ⁊ ibidē torquebantur
nec tn̄ moriebant̄ sꝫ mō indicibili cruciabant̄. Nō nulli etiā q̄ sub habi/
tu agnino mētem occultauerāt leoninā q̄ velut canes rabidi suos dī ꝑ
obprobria ⁊ maledica aut ꝟba turbatia molestauerāt. ⁊ ꝯfratres suos
iniqua ꝑsecutōne leserat ibidē a canib⁹ infernalib⁹ amarissimis morsib⁹
corrodebant̄. Ite sugbi sepultura asini in inferno despectiue sepeliebant̄
⁊ tanqꝫ cadauera putrida ignita ꝓiecti obprobrio sempiterno qd̄ nūqꝫ
delebit̄ adijciebant̄. Et ꝓ glīa tp̄ali ⁊ mentis elatōe q̄ ceteros inflati ꝑ
ire ambiebant. tanta penaꝝ mole ac pondere p̄mebant̄ q̄ntū q̄s premi
possit q̄ maxiam turrim supra se haberet. Bibuli vero ⁊ crapulosi. et q̄
vētri suo seruierāt. velut lupi famelici fame incredili ac siti intolerabili
affligebant̄. cupientes guttā minimā aque frigide ꝓ refrigerio lingue
sue flāmarum incendio aduste recipe ⁊ nemo illis dabat. Sꝫ demones
tetririmi cum situlis ardentib⁹ iuxta eos stabant ⁊ potū quedā sulphu
reum plūbo liquefacto silēm nimio colore estuātem ꝑ os eoꝝ in ventrē
ꝑfusum fortiter infundebant. Luxuriosi quoqꝫ et qui in delicijs carnē
suā enutriuerunt ⁊ in obstiatione sua ꝑdurauerant a serpētib⁹ deuora/
bant̄ ⁊ a bufonibus ignitis aculeis vsqꝫ ad viscera torquebantur. Qui
carnali ac terreno amori dediti fuerant vtriusqꝫ sexus. terrā infernalem
pre dolore mordebant. qm̄ eos demones nimium affligebāt. nā spicu/
la ignea habentes ⁊ estu vehementissimo eos insequentes vulneribus
eos seuissimis repleuerunt. Sꝫ et socios in culpa socios habuerūt in pe
na. Supra modum aūt cupidi ⁊ auari ac questuarij male torquebātur
nam in foueis metallis bullientib⁹ plenis balneabantur. ⁊ exlire cupiē
tes absqꝫ misericordia reinpingebant̄. Iudicium durissimum his q̄ pre
erant fiebat fortiorib⁹ aūt fortior instabat cruciatio potētes ibi tormen
menta putiebantur potenter. O quis dicere queat q̄ntum tibi iudices
impij. rectores iniqui. clerici turpis lucri. cupidi. monachi lascivi. laici vi
olenti. mulieres ꝓcaces. saltatrices ⁊ ambiciose. ⁊ diuersi q̄qꝫ falsi xp̄ia/
ni penas varias habuere. Heu q̄ꝫ miserabiles rugitus ⁊ clamores da/
bant lamentabiles. ita vt sola visionis huius afflictio oēm penā mūdi
quodāmodo videtur. Nam et multitudo vrsorum infernaltum ⁊ au/
daces leones ⁊ noui generis animalia ira plena. ignoreqꝫ bestie vopo/
rem igneum spirantes odorem fumi proferentes et horrēdas scintillas
ab oculis emittentes morsu amarissimo eos dilaniauerunt. Tandem
multi ex his in puteum abyssi. de quo fumus horribilis et fetor intole/
rabilis exibat proijciebantur. aspectus eoꝝ velut ferrum cadens in mo
dum fauillaruꝫ exardebant. ⁊ a demonibus reimpingebantur. commā

ducantes linguas suas p̃ dolore. ⁊ blasphemabãt deũ celi pre doloribꝫ
suis ⁊ vulneribꝫ. et nõ egerũt penitẽtiã ex opibꝫ suis vinculis tenebra-
rum ⁊ longe noctis compediti. in obscuro ac tenebroso obliuionis vela-
mento tenebant. Sonitus descendẽs conturbabat eos. ⁊ ꝑsone tristes
apparẽtes pauorem eis incutiebat. nec siderum limpide flamme illũia
re poterant noctem illam horrendam. vna eñ cathena tenebrarum om-
nes colligati erant. Omnis orbis terraꝝ limpido illuminabat lumine
solis. illis aũt supposita erat grauis nox imago tenebraꝝ. Ipi aute sibi
erant grauiores tenebris fumus tormentoꝝ ipoꝝ ascensurus est in secu
la seculoꝝ. Post hec vox quedam desuper quasi tonitruũ audiebat que
insultando ⁊ quasi exprobando dicebat. Ubi nunc sunt hi qui ab ini-
cio a diebꝫ antiq̃s mundo huic toto seruierũt desiderio. qui voluptuose
viuentes varijs desiderijs se subdiderũt. Eya quid ꝓsunt illis nũc oĩa
que tanq̃ vmbra velociter ꝑtransierũt q̃ breuis delectatio tam longã
restẽ post se trahit eterne miserie. O stulti ⁊ vecordes. vbi nunc verba
illa que cum leticia tãta ⁊ cordis tripudio dicere solebatis. venite ⁊ fru
amur bonis q̃ sunt. ⁊ vtamur creatura tanq̃ in iuuẽtute celeriter Quid
iuuãt nũc dulcia vniuersa quibꝫ tam celeriter ꝑfruiti estis. Siquidem
nũc a ꝯrio plangere vobis conuenit ⁊ plangendo exclamare ac dicere.
Ve ve vobis iam nunc ⁊ in eternum. q̃r nati sumus nec vltra mori va
lemus. Ve q̃r male torq̃mur nec a tormentis vnq̃ liberabimur. O q̃s
est q̃ ista recogitet supplicia ⁊ nr̃a ad cor ponat tormẽta. Hec eñ talia
sunt vt q̃cq̃d in mũdo horribile excogitare possꝫ his ꝯpari nõ valeret.
o q̃ felix incoinq̃natus q̃ post gaudia huiꝰ mundi non abijt. q̃ non re-
spexit in vanitates ⁊ insanias fl̃as. nos ĩsensati vitã illoꝝ estimabamꝰ
insaniã ⁊ finem illoꝝ sine honore. q̃uo ꝯputati sunt inter filios dei ⁊ ĩter
electos sors illoꝝ est. Ergo errauimus a via ꝟitatis. ⁊ iusticie lumẽ nõ
illuxit nobis. ⁊ sol intelligentie non est ortus nobis. lassati sumus ĩ via
iniq̃tatis ⁊ ꝑditõis. ⁊ ambulauius vias difficiles. viam aũt dñi ignora
uimus. Quid vobis ꝓfuit suꝑbia. aut q̃d diuitiaꝝ iactantia contulit
nobis. trãsierũt oĩa illa tanq̃ vmbra transijt q̃ tꝑalis fuit. sꝫ ꝓch dolor
nũc remansit q̃d in eternum manebit. O eternũ nunq̃ finẽ habituꝝ ꝑ-
petuum mortis suppliciũ. O finis sine fine mors grauior omni morte
semꝑ mori. ⁊ tñ non mori posse. O mi pater dilecte q̃ me in hũc mũduꝫ
genuisti. O dulcis mr̃ q̃ maternis vberibꝫ me lactasti. O vos omnes
amici mei ⁊ socij dilecti. valete nunc viscera mea. q̃r hec est hora illius se
ꝑationis amarissime que amarior est omni morte. vale tellus. valete so
cij quos tam. benigno fauore colui en ducimur ad horrenduꝫ infernale
suspendium ad supplicium trahimur metuẽduꝫ. nunq̃ vos de cetero
cum gaudio visuri. O lachryme incessant ꝓfluere oculi ꝑorate. ⁊ oĩa vi
scera mea vlulare. suꝑ hac infelicissima seꝑatione q̃ est a summo bono a
facie illa gl̃iosa. ⁊ a ꝯsortio angelico. necnõ illo felicissimo electoꝝ nume
ro. ponẽdiq̃ sumus ad illaꝫ miserã ⁊ maledictã ac crudelem damnato
rum turbã sine fine cruciãdaꝫ. O mauum ꝯplosus sonitus. O cordiũ
multoꝝ gemitus intimi. O stridor dentium ⁊ fremitus spirituũ imesꝰ
O ploratus ⁊ vlulatus multus. O in eternum ꝑmansurus clamor qui

trahit ꝛ nunq̃ finē habebit. q̄ sꝑ renouabit̃ ꝛ nunq̃ exaudit̃. oculi nr̄i miseri nunq̃ aliud videbūt nisi miseriā. aures nihil aliud audient nisi ve ve atq̃ tristiciā. O pia corda istud intermīabile ꝛ crudele ac ineternū ve respicite. lugete ꝛ flete. O mōtes cadite suꝑ nos. colles cooꝑite nos q̄d sustinerꝫ. q̄d expectatis. abscondite nos a facie illa terribili furorꝫ domini. a vultu ire glīe dei. heu heu cur nō hec maxima mala futura nob̄ ꝓueniem⁹. cū robur affuit. cum tp̄s aderat oportunū. vtinā de illo tp̄e toto inutilit̃ expēso supesset nobis vno horula tāte pene in remediū concessa. sꝫ heu sn̄iante diuina iusticia ꝑclusa est nob̄ salutꝫ via negata misericordia spes oīs ablata. o dolores ꝛ miserie ꝛ in eternū ꝑmansure angustie in terra hac obliuionis. vbi nullus ordo sꝫ sempitern⁹ horror inhabitat. Quid p̄la. nos miseri ꝛ miserabiles tm̄ affligimur. ꝛ dolemus de illo ve eterno. vt q̄liscūq̃ termin⁹ excogitat⁹)dūmō finit⁹ esset)nob̄ solacios⁹ fuerit Vñ posito ꝑ īpossibile ꝙ eēt aliq̄s lapis molarꝫ adeo magnus. ꝙ vbiq̃ circūferentiā celi ꝯtingeret. ꝛ ꝙ aliq̄ auicula mīme q̄ntitatis post centū milia annoꝝ veniens de lapide p̄dicto solūmō tantū ꝑ rostrū suū auelleret q̄tū est ꝑs decima milij. Et iteꝝ post centū milia ānoꝝ curricula sicut prius .s. vnā ꝑticulā de decē. ꝛ sic ꝑ singulas ꝑtes. itaq̃ in decies centenis milib⁊ ānis nō plus diminueret̃ q̄ntitas lapidis nisi q̄ntū hꝫ in magnitudine granū vni⁹ milij. En ꝓch dolor nos miseri multū grati essem⁹. ꝙ post talē longā ꝛ plenā ꝯsumptōꝫ totius lapidis. finē haberet sn̄ia nr̄e eterne dānatōis. sꝫ heu hec eadē ꝯsolatio miseris a diuina iusticia penit⁹ est negata. Hucusq̃ miseroꝝ ꝟba dānatoꝝ. Taliter igit̃ o fili ibi flagellabunt̃ q̄ hic a flagellis excipiuntur.

¶ Discipul⁹. O iudex tremēde. ecce nūc aīa mea ex hac q̄ꝫ visione horribili territa ꝓstrata est. ꝛ gennua dissoluta vt vix subsistere possum. O de⁹ me⁹ adiutor me⁹. O mi de⁹ eterne auerte obsecro furorē tuū a me Absit a me h̄ eterna dānatōis sn̄ia formidolosa. Qd̄ si aduersa me oportet sustinere. fiat voluntas tua hic. in me. huius a me licentiam plenissimā habeto. nec querulosum discipulū de cetero in me habebis. hoc solū facias. vt me a te in eternum seperari non ꝑmittas.

Inferni penas videns petrus monachus grauissimaꝫ penitentiam peregit

Etrus quidā monachus ex regione ortus hibernie loco vaste solitudinis (cui euassa nomē ē) inherebat hic ꝑus q̄ꝫ heremū peteret molestia corꝑis interueniente defunct⁹ est. Sꝫ ꝓtinus corpi restitutus inferni se supplicia atq̃ innumera loca flāmaꝝ vidisse testabatur Qui etiā quosdā hui⁹ sc̄li potētes ī eisdē flāmis suspēsos se vidisse narrauit. Qui cū iam deductus eēt. vt in illa iam ꝛ ipse mergeret̃ subito angelū chorusci habitus apparuisse fatebat̃. q̄ eum in ignē mergi ꝓhiberet Cui etiā dixit. Egredere. ꝛ qualiter tibi post hec viuendū sit cautissime attēde. Postquā vocē paulatim recalescentib⁊ mēbris ab eterno mortis somno euigilans cuncta q̄ circa illū fuerāt gesta narrauit. tantisq̃

postmodū se vigilijs ieiunijsqꝫ ↄstrinxit, vt inferni ⁊ eū vidisse ⁊ ꝑtimu isse tormēta videret. ⁊ si taceret lingua ↄuersatio loqueret.

Infernales penas diuersi diuersimode pro meritoꝝ qualitate patiūtur

Dicebant de eodē abbate Machario ꝙ dum ambularet et aliqn do in heremū trāsiret inuenit caput hoīs in terra iacēs. quod cū mouerat virga palmea quā habebat in manu locutū est caput illud ad eū. Cui dixit senex Quis es tu. Rn̄dit caput illud ad senem. Ego erā sacerdos gentiliū qui aliqn̄ cōmanebāt in loco hoc. Tu vero es abbas Macharius q̇ habes spm̄ sanctū dei. Quacunqꝫ ergo hora misertus fueris eorum qui sunt in tormentis ⁊ oraueris ꝓ eis. tunc consolantur pusillum. Dicit ei senex. Et que est ista consolatio. Rn̄dit illud caput. Quantū distat celū a terra. tm̄ est ignis sub pedib' nostris ⁊ sup caput nr̄m. Stantib' aūt nob in medio ignis nō est possibile vt qs faciē ad faciē videat ꝓximum suū. Ait ergo senex cū fletu. Ve illi diei in q̄ nat' est hō si est hec ↄsolatio supplicij. Rursus dt senex. Est peius tormētū ab his. Respondit caput illud. Maior pena subtus nos est. Dicit ei senex. Et qui sunt in ipa. Dicit illi caput illud. Nos qui ignorauimus deum modicum misericordie habemus. qui vero cognouerunt deum et negauerūt eū. nec fecerunt voluntatē ei'. hij sꝫ qui subtus sunt. Et post hec sumēs ille senex caput illud sepeliuit.

Infernales penas sentiens clericus mūdo relicto monasteriū intrauit

In Nannetēsi ciuitate tp̄e Henrici quarti impatoris erāt duo clerici nondū patientib' annis p̄sbiteri sancti litteris affatim instructi inter se multū amici. Hij pactū inierūt inter se vt vter eoꝝ prior moreret. alij vigilāti vel dormiēti appareret infra. xxx. dies. Data accepta qꝫ corꝑali fide nō multū post vnus obijt. ⁊ tricesimo die alteri vigilāti astitit nescio q̇d opis molliēti ⁊ vultu exangui ⁊ pallido ad eum ait. Agnoscis ne me. Agnosco ille ait. ⁊ miror ꝙ tā diu morat' fueris. Ille ꝑus morā excusans tandē ait Et aduētus meus si volueris tibi fiet cō modus mihi omnino infructuosus. Nam sempiternis dānatus sum supplicijs. Ego ait alter iuuabo te precibus. ieiunijs ⁊ elemosinis multis. At ille rn̄dit. Sine penitentia sunt iudicia dei in inferno. Dum rotat astra polus dum pulsat littora pontus pro criminibus meis puniar. si totus mundus mihi remedia exqreret eterna tamen ego innumera penarum genera patiar. Et vt aliquā ex meis irreuocabilibus penis cognoscas. en vna. Protenditqꝫ manum lanioso vlcere stillantem. Videtur ne ait tibi leuis. Cum ille leuem sibi referret videri ipe mortuus curuatis in volam digitis tres guttas defluētes tabi sup eū iaculat' est q̄ꝝ due tympona ⁊ vna frontē ↄtingētes cutē sicut ignito iaculo

penetrauerũt foramẽ nucis capax efficientes. illo magnã penã esse do-
loris ꝑtestante clamore. Hoc inqͬt mortuus erit tibi, q̄diu vixeris ꝛ pe-
nax mearum graue documentũ. ꝛ nisi neglexeris salutis tue singulare mo-
numentũ. Uade ergo dum licet muta habitũ simul ꝛ animũ. ꝛ esto mona-
chus redonis apud scm̃ Melaniũ. Cunqꝫ viuus ad hoc rñdere nollet.
mortuus eũ oculi vigore ꝑstringens. Si dubitas inqͬt cõuerti miser. le-
ge lrãs istas. Et hoc dicens manũ ꝑtendit terris notis inscriptã. qui-
bus sathanas ꝛ om̃e satelliciũ infernorum omni ecclesiastico cetui grãs de
tartaro emitteb ãt. Qđ cum ipi in nullo suis voluptatibꝫ deessent. tm̃
numerũ subditarũ animarum peterent ad inferna descendere p̄dicationis
incuria q̄ntum nunq̄ viderant retroacta secula. His dictis loquentis
aspectus disparuit. Audiẽs hec om̄ia vendens ꝛ dans pauperibꝫ scm̃
Melaniũ adijt. ꝛ monachus ibi factus optime ꝯuersatus est.

Infernalis ignis q̄ acerbus sit ꝛ de wolte-
ro cui apparuit diabolus

N villa que in territorio Bunnẽsi est sita miles q̄dam nobilis ꝛ de-
uotus vuolterus noĩe habitans erat tam dñe nr̃e q̄ ordini satis
obsequiosus. Hic cum tp̃e quodã grauiter infirmaret solusqꝫ iaceret.
dyabolus illi ad pedes lectuli visibiliter apparuit. Erat aũt sicut ipse
nobis retulit facies eius adinstar simee disposita cornua hñs caprina.
In cuiꝰ aspectu cum terreret postea cõfortatus ait. Quis vel quid es
vnde venis vel quid q̄ris. Rñdit monstrum. Dyabolus sum aiam tuã
tollere veni. dicente milite. Recede leccator aiam meã non tolles. xp̄o
me cõmendo. Subiunxit ille. vuoltere si mihi consenseris homagium-
q̄ feceris nõ solum incolumitati te restituã. quin etiã sup omnẽ tuam ꝓ-
geniem te ditabo. Rñdit miles. Satis habeo de diuitijs tuis fallacibꝫ
non curo. Uñ ergo tibi thezauri. Infra terminos inqͬt curie tue infini-
ti occultant. Cum quo cũ miles iam loqui delectaret ait. Dic mihi vbi
est aĩa dñi mei vuilhelmi comitis iuliacensis nuꝑ defuncti. Tũc rñdit
dyabolus militi ꝛ dixit illi. Nosti castra vicina vuolckenburch ꝛ dra-
chenburch. Noui inqͬt. Et ille. ꝑ fidẽ meã tibi dico. si ferrea essent tã ca-
stra q̄ eorum montana. ꝛ in illo loco mitterent vbi aĩa vuilhelmi est ante-
q̄ supcilium supius inferiori iungi posset liq̄fierent. Quo dicto mox
chachinnando subiunxit. Ardor iste balneũ lacreũ est ei. In futuro quã-
do corpus suũ aĩa resumet. tunc p̄mo penã debitam recipiet. Requisi-
tus de aĩa Henrici comitis seynẽsis. Rñdit Certe illã habemus. De
pena rñ illius nihil exp̄ssit. Adiecit etiam interrogare illũ de patre suo
Ad qđ rñdit ille. Uiginti annis ꝛ vno illũ habuimꝰ. sed monocula il-
la ꝛ caluus ille atqꝫ pediculosus q̄ in solario iacet nobis eũ abstulerunt
Monoculã vocauit vxorẽ eius q̄ iugiter lachrymãdo oculũ vnũ ꝑdi-
derat. Caluũ dixit filium eius Theodericũ monachũ nostrum q̄ ad vidẽ-
dum germanũ eodem tp̃e aduenerat. Interrogatus vero de p̄dicta
matrona. Rñdit, Nunq̄ potestati nr̃e addita est eo q̄ mulier esset bona

ac sancta. Fratrem aũt tuũ Lambertũ sic sellauimus vt nostrũ ius eua
dere nõ possit. qui ante paucos annos defunctus est vir auarus ⁊ pecuni
osus. Dicente iterũ milite. Dic mihi de quo loco venisti nũc ad me. Re
spondit demon. Ego ⁊ socij mei eramus in exequijs cuiusdam abbatis
se nigri ordinis egressum eius anime ꝑstolantes. Tũc miles quot eratis
ibi. Rñdit demon Nosti nemus in Cortynforst. Miles. Optime inqͭ
noui. Et ille. Non sunt tot folia in arborib9 quot illic fuimus ꝯgregati.
Miles. Non est tam grandis silua in ꝓuincia nostra. et quid obtinuistis
ibi. Rñdit. Heu nihil femina fuit religiosa. sed ⁊ Michael archangel9
superueniẽs cum fuste ferreo. sic nos cecidit. ⁊ cedẽdo fugauit vt dispge
remur queadmodũ puluis q̇ a turbine impellit. Reqsitus etiã si esset ĩ
obitu dñi Gerardi abbatis nostri tũc recenter mortui. rñdit. Non est
tm̃ harene in littore maris qd ibi fuim9. Sz modicũ ibi obtinuim9, qꝛ
pediculosi illi more porcoꝝ in humo iacendo grunientes nõ sinebant ꝓ
pius nos accedere. Hñt ꝑterea domũ quandã susurrij capitulũ notãs
in qua oĩa nobis quecũqꝫ delinquũt subtrahunt. Et dixit miles Quõ
stultissime ausus fuisti ad obitũ viri tam iusti venire. Ausus inqͭ. Ego
pñs fui vbi dei filius expirauit. sedens sup brachiũ crucis. Hoc verbũ
a demone ꝓlatũ ⁊ a laico recitatũ, maxime mihi fidẽ fecit dictoꝝ. eo qꝫ ĩ
glosa legat sup Thobiã. Dicentẽ waltero Que fuit portio vrã in xp̃i
morte. Rñdit nulla. Malo nr̃o illuc venimus. qꝛ virtute morientis tur
bati ⁊ exagitati detrusi sumus in ĩfernũ. Multa alia cum demõe quo
tiens solus erat ꝯferebat. q̃ postqꝫ ꝯualuit multis recitauit. Uis nunc
audire qualis ꝑdicti wilhelmi finis fuerit ⁊ pena.

¶ Infirmat9 in castro suo Nithieckẽ, ꝓ quadã ꝯtumelia sibi illata ve
nit Coloniã. Qui cum rediret in via defectũ cordis incurrit ⁊ aie. Oh
nunqꝫ de cetero videbo Coloniã. Cui in terrã deposito cũ medic9 ei9
diceret mortẽ esse in ianuis subiecit. Cõsulo tibi vt vxorẽ tuã recipias.
Rñdente illo. Non faciã. supplicauit ei, ꝓ quodã milite quẽ diu incarce
rauerat. Nequaqꝫ inqͭ egredietur me viuente. Tunc medic9. Ergo ante
diẽ crastinũ egredietur. Qd ita factũ est. Cum ꝯo moritur9 esset in sinu
cuiusdã matrone quã viro ꝓprio tulerat iacebat. Cui cum illa diceret.
Dñe quid faciã post mortẽ vestram. Iuueni inqͭ militi nubere debes.
Nec eñ verba vltima fuere. Eadẽ nocte sicut mihi retulit abbas q̇
dã ordinis nr̃i sanctimonialis quedẽ scti Mauricij Colonie in loca pe
narũ transposita est. in q̇bus puteũ magni horroris igneo tectũ operculo
inter flãmas vidit sulphureas. De quo cũ suum ductorẽ interrogasset
Rñdit ille. Due tantũ aie in illo sunt. aĩa videlicet Maxẽtij imperato
ris. ⁊ aĩa wilhelmi comitis Iuliacẽsis. Mane visum recitãs cum eadẽ
die rumor insonuisset Colonie de morte eiusdẽ comitis visione fuisse
verã intellexit. Propter similẽ culpã iustũ fuit. vt q̇ pares erant ĩ culpa
ꝯformes fierẽt in pena. vtriusqꝫ vitã noui Maxentij ex lcõe. wilhelmi
ex multoꝝ relatiõe. Vterqꝫ tyrann9. vterqꝫ supra modũ luxuriosus. sic
legit in chronicis. nulla fuit in vrbe romana siue extra vrbẽ matrona tã
nobilis tam pudica. dũmõ oculis Maxẽtij placeret. qn de domo mari
ti sublatã corrumperet. Silia faciebat de virginib9 ⁊ viduis. Viderunt

ista viri. ⁊ ingemuerũt parẽtes ⁊ tacuerunt. Tanta erat illius crudeli-
tas vt cum nimio dolore cordis afficeret. tristiciam tñ dissimularet. tã
ta eius extitit tyrãnis vt passim senatores ciues milites occideret. de
qbus aliqua habebat suspicio. wilhelm⁹ ꝟo non dissimilia opabat his
⁊ si non pari ptãte non tñ im pi. volũtate sicut audiui ita dedit⁹ erat lu
xurie ⁊ incestui. vt vix aliquẽ haberet ministerialiũ cuius vxorẽ aut filiam
nõ attẽptaret violare. nullã hñs differẽtiã inter matrẽ ⁊ filiã. int legiti
mã ⁊ absolutã. Quante fuerit circa subiectos siue cõprouinciales cru-
delitatis oĩs nouit epatus coloniẽsis. Maxẽtius vxorẽ ꝓpriam occidit
iste inclusit. Ille ꝑsecut⁹ est eccl'iam multos ꝓpt fidẽ occidẽdo. Iste tpe
scismatis impij romani ꝑsecut⁹ est sedi aplice obediẽtes sacerdotes de
suis sedibus eijciendo quosdã mutilãdo. Nec acta sunt in tꝑibꝫ Inno
centij pape ¶ Infernales ⁊ horrẽdissimas penas qdam diues su-
stinuit ⁊ ꝑ qualitate delectationũ qlitates penaꝝ recepit.

¶ Refert petr⁹ cluniaceñ ꝙ monach⁹ qdã cum in extremis vite sue esset
aĩa sua ducta fuit añ infernalẽ portam q̃ cum ibi tot diuersitates pena-
rũ ꝯspiceret vltra quã dici põt. tremere cepit. Qđ ne faceret ãgelus ꝓ-
hibuit. Ibi ꝟo aliqʒdiu morãte eo. vidit demões quosdã ꝑcurrẽtes et
nimiũ cachinãtes de ꝑditione aĩe cuiusdã diuitis quã socij sui secũ ĩ ba
ratrũ dãnatõis attraxerũt. Veniẽtes aũt ad ꝑncipẽ demonioꝝ dixerũt
se aĩam amici sui cuꝫ gaudio magno attrahere. Quibꝫ ꝯgaudẽs si gau
diũ infelicitatꝭ dici põt ait. accipite ⁊ põpose. sicut solitus erat ĩ cathe-
dra sua sedere facite. induẽtes eũ sicut solit⁹ erat veste honorifica. Et
sedere eum fecerũt suꝑ sedẽ ita inextinguibilit ardẽtẽ. ꝙ si totuꝫ mare
suꝑfunderet nullatenus extigueret. palliũ ꝟo (qua cum circũdederunt)
non minoris flagrãtie erat. Illo in sede miserabilit collocato ⁊ infelici⁹
vestito ꝑnceps ad suos seruientes ait. Ite ⁊ sicut decẽs ẽ tali amico no
stro poculũ nostre delectatiõis ꝓpinate. Tũc tanq̃ ereũ liquorẽ cãdẽ-
tem oĩ genere fetoris mixtũ ori ei⁹ apposuerũt. ⁊ apposit⁹ ꝑ oĩa mẽbra
eius inflãmas diffusus effundebat. quo potato ioculatores demones
q ei iocularent admisit. Qui accipiẽtes duo cornua ignibꝫ plena auribꝫ
eius apposuerũt. ⁊ cornicularit incipiẽtes scintillas ꝑ oculos ei⁹ ⁊ ꝑ na
res ⁊ ꝑ oĩa foramina eius emittebãt. Deinde in cameram misit vbi cõ-
tra delectatiões carnales (q̃s solebat cũ puellis dũ adhuc viueret) ex-
ercere infernales pateret amaritudies. q̃ oim serpẽtiũ generibꝫ erat re-
pleta ⁊ ita nimio calore incẽsa. ꝙ caudẽtis ferri satis euinceret ardorẽ.
a qbꝫ exceptis q̃ꝫ horribilit amplexat⁹. quãqꝫ dolorose osculat⁹. quãqꝫ
miserabilit sit ꝯtrectat⁹ ⁊ ꝑ oĩa mẽbra discerpt⁹ a nobis pi⁹ pat remo-
ueat ꝙ nunq̃ experiamur. Et cõtra queqꝫ oblectamẽta carnalia q prι
us habuerat viuens singula tormẽta infernalia inferebant. Hoc viso
aĩa monachi ad corpus redijt. ⁊ qđ viderat ob vtilitatẽ audientiũ plu
rimis enarrauit ¶ Exemplum

¶ Erant in schola duo insolẽtissimi scholares adolescẽtes q non soluꝫ
nõ pati volebãt correctiões mgrĩ. verũ etiã ⁊ ad insolẽtias ⁊ dissoluti
ones alios studere volẽtes sepissime cõpellebãt. ⁊ h̃ qdẽ mgr emẽdare
nõ poterat nec audebat. Cõtigit ǵ magistꝝ mori ⁊ tertia die aut q̃r-

to in media schola in effigie mgri dyabolū cum ꝟga ferrea corā oīb9 ap
pere. Nec mora cū nigro vultu in adolescētes dictos exurgēs ꝛ cū ꝟga
illis mortē intēptans repēte disparuit. Moxq̄ʒ illi ħ pauore in furiā ꝟ-
si post dies aliq̄t obierūt. Ex hinc ḡ scholares diuinū aduertāt iudiciū
ꝛ mgr̄is suis subdi discant. nec vnq̄ʒ refugiant corrigi ne eis contingat
postmodum cum virga ferrea vapulare.

¶ Refert petr9 cluniacēsis ꝙ apud castrū lizimacū qđ in pictauiēsi pa
go est situatū nuꝑ quidā p̄sbyter erat q̇ sacerdotal' ordis sup celestē di-
gnitatē miserrime vite ꝯuersatiōe dep̄tās non ad aiaꝝ quib9 p̄eratcu
rā. sʒ ad carnis voluptatē explēdā sacro misterio vtebat̄. Territ9 tn̄ cō
sciē malo sicut aliqñ ꝛ mali ad horā cōpungunt̄ familiaritatē quorūdā
bonorū virorū expetijt. ꝛ abbati bonevallis ꝛ frīb9 eiusdē monasterij se
in amicicia specieten9 copulauit. Qui longo tp̄e eum de vite emēdatōe
cōmonētes. ꝛ vt sclo renūciaret assidue exhortātes. nihil ab eo impetra
re p̄ter inanē spē potuerūt. Nā libent̄ q̄ dicebāt audire se fingēs. ꝛ semp
eos de ꝯuersiōe suspendēs de societate sctōꝝ illoꝝ gloriabat̄. nec āmo-
nitōe vel exēplis eoꝝ a mal' retrahebat̄. In his itaq̄ʒ ꝑdite vite sue acti
bus ꝑdurās. ꝛ obstinatōe impia iram sibi in die ire thezaurisans ī mor
bū incidit. Quo post aliq̄t dies ingrauescēte ad extrema ꝑuenit. Adie
rat eum p̄or visitatōis gr̄a iam dicti monasterij atq̄ʒ cum eo ꝑ aliquātū
diei spaciū. ipo q̄ʒ rogante ꝑmanserat. Et nocte suꝑueniēte cum cūctis
discedētib9 solus lecto ei9 assideret clamare terribilit̄ eger ille ad p̄orem
cepit. Succurre succurre ait succurre Ecce duo suꝑ oēm feritatē leones
expauēdi in me impetū faciunt. ꝛ hianti ore ac rictu feroci ꝑ frusta me d
cerpunt. totūq̄ʒ ꝯsumere volūt. Dep̄care cito dn̄m vt ab hijs eripiar
anteq̄ʒ eoꝝ morsib9 ꝯsumar. dicebat hoc ꝛ tremebat ꝛ velut devoratu-
ros fugiēs timore defecto corꝑi. vires addēte retrocedebat. Prior vo-
cis ac gestus illius turbat9 terrore nō sine multo ꝛ timore erat. ad p̄ces
tn̄ ip̄e necītate ipellēte ꝯuersus ꝑ misero illo vt poterat deū exorabat.
Quo orāte mutata voce eger. Bn̄ inq̄t bn̄ recesserūt crudeles bestie. ꝛ
ꝑ orōnes tuas iā nusq̄ʒ appēt. Et q2 vsq̄ʒ ad vltimū spm̄ sp cōpos sui
extitit. nec vt q̄dā morietiū solēt vl' ī modico sensu īmutat9 fuit ꝯuers9
ad p̄orē loq̄ cū ipo ꝛ d q̄busdā vt sāissim9 cepit dicer̄. Cūq̄ʒ tā de his q̄ʒ
d alijs m'ta int̄ se ꝟba ꝯferrēt. hore fere vni9 spacio elapso rursus īcla-
mare lōge t̄ribili9 q̄ʒ p̄us exorsus ē. En inq̄t en ignis d celo vt torrēs ī
undās descēdit. ꝛ suꝑ hunc lectū veniēs iam iāq̄ʒ me in fauillā vsq̄ʒ cō
burit. Festina. adiuua. ora. si forte ꝛ ab hac morte eripi valeam. Et hec
dicens manibus ꝛ brachijs oportoria subleuabat. ꝛ ea velut aliquid iu
uare possent inuisibilibus incendijs tegere poterant quem celesti vin-
dicte impia opera exponebant. Prior adaucto timore denuo ad oratio
nem conuertitur ꝛ quantum in tali casu possibile erat dn̄i misericordi-
am pro eo deprecabat̄. Illo vt supra orōni instāte post paululū patiēs
ḡtulatōis vocib9 p̄ces ei9 int̄rupit di. Iā ab igne tut9 sū. nā dū suꝑ me
vt dixi cū īpetu descēderet ignis īterposit9 ē lithe9 vsq̄ʒ ad quē ignis
ꝑuenit. sʒ cum transire nō potuit. iam iam ab isto ꝑiculo ereptus orō ne

a me discedas q̃usq; q̇s illoꝝ finis futur⁹ sit agnoscas Tũc prior (q̇ tam timore q̃ʒ hospitãdi nccitate recedere nolebat) subsistit. ⁊ ob orōe surgẽs rursũ ei assedit. Cũq; cũ tant ꝫ terrorib⁹ auxiũ ꝯsolaret. ⁊ vtq; ad inicẽ vt prius colloq̃ret. subito egrot⁹ ad inuisibilia erept⁹ obmutuit. queʒ prior raptũ ab hũanis itelligẽs rei exitũ p̄stolabat Tũc ecce post multũ noctꝫ spaciũ hō ad se rediit. ⁊ miserabilr̃ ingemiscẽs ait. ha. ha. ad iudiciũ eternũ rapt⁹ sum. ⁊ heu miser et̃na morte dãnat⁹ sum. Tradit⁹ suʒ horrẽdis tortorib⁹. igne iextinguibili. cũ dyabolo ⁊ ãgel' ei⁹ ppetuo cruciand⁹. Ecce ecce ignita sartago plena bulieti adipe quã corã me tormtoꝝ misti detulerũt eãq; ad me fringẽdũ vndiq; succenderũt. Et cũ sepe noiat⁹ prior oroi (sic iã bis fecerat) tertio qʒ ille icubuisset ille ait. Cessa cessa oro, p me orare. ne p illo vltra fatigerꝫ, p q̊ nullaten⁹ exaudieris Priore aũt dicẽte fr̃ redi ad cor ⁊ miaʒ adhuc viu⁹ a deo req̃re. ille adiecit. Putas ait me vt isanũ loq̇. Nō ait insanio. sʒ sana mẽte ea q̇ dixi cōfirmo. Et cu. ullã prioris manu tenẽs eũ introgauit. Nōne h̄ qđ manu teneo cuculla tua ẽ q̇ rñdẽte ẽ adiũxi. sicut hᶜ vestꝫ cuculla ẽ ⁊ sic h̄ qđ sbstractũ est iñ palea ẽ sic ⁊ h̄ qđ corã me cerno ignita sartago ẽ Et duʒ hec loq̃ret gutta iuisibil' ignis de illa quã videbat sartagie exiliẽs i manu ei⁹ priore vidente cecidit ⁊ mirabile dictũ cutẽ ⁊ carnẽ vsq; ad intima ossis ꝯsumpsit. Tũc ille acri cum gemitu. En inq̇t indubia rei pbatio Nã sicut ista quã vides de sartagine, plapsa gutta caruis ptẽ ꝯsumpsit sic ꝯfestim me ignea vorago ꝯsumet. priore ad ista stupẽte iterũ dixit. Ecce sartaginẽ ipam mistri infernales ppius afferũt. ⁊ vt me in illã inciãt iam iamq; man⁹ adaptãt. Et post modicũ Ecce lintheũ in quo iaceo vndiq; ꝯcurrẽtes accipiũt. ⁊ in igneã sartaginẽ eternamq; fixurã pĳciunt. Hoc velut vltimũ vale mox. vt priori. atq; his q̇ ad hoc spectaculũ horrẽdũ ꝯuenerãt dixit. subtracta voce ⁊ reflexa ceruice puniẽdũ spm̃ ꝯdemnatis spiritib⁹ tradidit. Tant⁹ ꝓo terror oẽs inuasit vt oẽs aufugerẽt. nec aliq̇ i domo vbi mortui cadauer remãserat remanere auderẽt. Facto mane miserũ cadauer sepulture traditũ est. Post aliq̊t ãt dies cum ad vniuersos circa positos hec tam terribilis fama puenisset rei veritatẽ pbare volentes tumulũ apperuerũt ⁊ fossam illã (quam in manu adhuc viuẽtꝫ p̄sbyteri gutta p̄nuncia dãnationis fecerat) i mortui cadauere inuenerũt. Que oia sicut btũs Grego. dt nullo modo ppter se iufelix p̄sbiter vidit, cui nihil ipsa visio ꝯtulit. sed quãta cautela sacerdotale officium amministrandum q̃ʒ reuerenter diuina mysteria sint tractanda. superna super eum dispositio demonstrauit

¶ Duo clerici vno corde intrabãt monasteriũ. ⁊ tam exemplariter viuebãt vt oẽs eos diligerẽt. Post duodecim annos vnus morit̃. Cui minor ait. Tecũ p deo parẽtes ⁊ patriã reliqui. solare ḡ meũ exiliũ tuo reditu. vt sciam q̇d meruimus oia relinquẽtes. Faciã inq̇t o dimidiuʒ cordis mei deo ppicio. Tu aũt dilige mortuũ. q̇r viuus te efficacit̃ sicut matrẽ dilexit. Morit̃ ḡ quasi dulciter dormiẽs Et ecce die septio redit mortuus iocũda ⁊ splẽdente facie dicẽs. Mi frat̃ henrice sicut audiuimus sic vidimus in ciuitate dñi. Dudum iam centuplum recipies, ecce vitã eternam possideo. Preferebat autem in dextera eius ecclesiam

aureā miri artificij ⁊ decoris. sinistra ꝑo cordis locū tegebat. Ille ꝑo viuus supra q̄ dici pōt exhilaratus ait. Cur mi dulcis frat̄ Gherarde in manu tua ita reuerent̄ geras ecciam. quare etiā cor tuū celes solita dilectiōe edicito. Intrepid⁹ ait audi. qꝛ cōsolari te reuersus sum. Nosti: qꝛ ecciam a meis mihi sumptuose ꝓcuratā cum eius honore ⁊ cōmodo amore ꝑfectiōis euāgelice ⁊ timore ꝑiculi qd̄ est in cura aīarū reliq. Quare sup oēs reges terre ⁊ cunctas scl'i diuitias cum b'tis eternalit̄ exulto. Qui aūt amore cor meū celo. qꝛ ipm ꝓcioso lapide tāti splēdoris decorat̄. vt visus tu⁹ mox ex illo crearet̄. qd̄ ꝯsecutus sum a dn̄o meo iesu xp̄o. qꝛ ei⁹ passiōis ⁊ incarnatōis bn̄ficiū quotidie deuot⁹ ruminari solebā. Si me diligis inq̄t tolle cito manū libenter ꝓ hoc vidēdo vnū oculū expandā. qd̄ dixit ⁊ fecit. Cum aūt nimis ardent̄ ꝓ tanto gaudio et altero ꝑuari desiderabat. ait illi b'tus. Mea interuentōe tricesima die mihi iungeris. ⁊ gaudiū nostꝝ nemo tollet a nob is. Interim dic fribꝫ qꝛ magna eos p̄mia manēt nemo tepescat. Frater ꝑo sic disponebat domui sue. i. ꝯscie. vt nihil biberet nisi cibꝫ aīe Flentibꝫ aūt p̄ amore fratribus eius tricesima die iocunde eisdē vale dixit atq; migrauit ad dn̄z

De quarto nouissimorum quod est regnum celorum.

Quartū nouissimorum qd̄ valde ⁊ p̄cipue debet hoīes a pctīs trahere est glīa celestis. Si hō se refrenat a homicidio vel consimili ope criminoso ne ꝑdat tpalia. quanto magis debet se cohercere ab oī actu illicito. ne amittat̄ gaudia sempiterna. Vn̄ Augu. in li. cōfessionū. Et gaudiū qd̄ non dat̄ impijs. sed eis q̄ te colūt quorum gaudium tu ip̄e es. Et ergo scribit̄ primo ap Corint̄. vi. Iniq̄ regnū dei non possidebūt. imo cum maxia ꝯfusione repellent̄ ab eodē. sicut goliardi ⁊ nebulones vilissimi indignant̄ repelli solēt ab impatoris cura. Nec illic se deb āt cum regibꝫ ⁊ principibꝫ in tam excellēti ⁊ solēni mensa. Dicit em̄ cassiodorus sup illud ps̄. Expelle eos qm̄ irritauerunt te dn̄e. Hic discimus q̄ tm̄ vnusquisq; repellit̄. q̄tū eius pctā cumulant̄. Nunq̄d ergo q̄libet pctā vitabit ⁊ tanq; mortiferū celerius abhorrebit. q̄ ꝑ hec celeste gaudiū se nouerit amissurū. De hac aūt incōprehēsibili gloria. ego paup ingenio q̄d loquēdo ꝓferā. Si em̄ oculus nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascēdit que p̄parauit deus diligētibꝫ se. Sicut scribit̄ p̄mo ad Corint. ij. de illis que tunc referam. Certe quasi Balbuciendo sicut cecus natus disputās de coloribꝫ non ꝯfidēs de sensu ꝓprio sꝫ multiplici scripturaꝝ testimonio paulisper inde dicā. Est igit̄ notandū. q̄ quāuis in regno dei sunt valde multa. imo innumerabilia ei⁹ felicitatem tangētia. ⁊ gloriam plenissime attestātia. Ipm tn̄ quo ad p̄ns specialit̄ a tribus cōmendat̄. Primo a summa pulchritudine siue claritate. Scd̄o a bonorum oīm copiositate. Tertio a maxima leticia, iugit̄ durante in eternitate. Nam ibi est immensa pulchritudo siue claritas. bonorum infinita copiositas. summum q; gaudium ⁊ stabilis eterni-

tas. De quibus hic per ordinem breuiter dicetur.

De pulchritudine regni celorum

A primis igitur regnum dei commendatur a summa pulchritudine siue claritate. Nam vt dicitur Sap. v. Ipm dicitur regnum decoris. Hinc est quod ps. dicit. Domine dilexi decorem domus tue. vnde Thob. xiij. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem hierusalem. Porte eius ex saphiro et smaragdo edificabuntur et ex lapide precioso. Omnis circuitus murorum eius ex lapide candido et auro mundo. omnes platee eius sternentur. Item apoc. xxi. Ipsa ciuitas aurum mundum simile vitro mundo. fundamenta muri ciuitatis sunt lapide precioso ornata. et duodecim porte duodecim margarite sunt per singulas. et singule porte erunt ex singulis margaritis. et platee ciuitatis aurum mundum tanquam vitrum perlucidum. et templum non vidi in ea. Dominus enim deus omnipotens templum eius est agnus. Et ciuitas non eget sole neque luna. vt luceant in ea. nam claritas dei illuminabit eam. in lucerna eius est agnus et ambulabunt gentes in nomine eius. Item Apoc. Nox vltra non erit et non egebunt lumine lucerne neque lumine solis. quoniam deus illuminabit illos et regnabunt in secula seculorum. Cum quo videtur concordare illud Isa. lx. Non erit ibi amplius sol ad lucendum per diem. nec splendor lune illuminabit te. sed erit tibi dominus in lucem sempiternam. Ipse enim est speculum sine macula. et candor lucis eterne. sicut scribitur Sap. vij. Item splendor glorie. vt habetur ad Heb. i. Nam splendor eius vt lux erit. Abacuc. iij. Ab hoc splendore omnes sancti in regno celorum recipiunt lucem et fulgorem sempiternum quo assidue felices letantur. vnde Judic. v. Qui diligunt te sicut sol in ortu suo splendet ita rutilent. Et ergo dicitur Sap. iij. Fulgebunt iusti et tanquam scintille in arundineto discurrent. Math. iij. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. O quam gloriosum est hoc regnum. et quam dilecta tabernacula tua domine virtutum. quam magnus decor. quam ingens splendor in ciuitate domini. quam mira claritas. et quam summa amenitas in celesti patria. Vnde Aug. in li. de libero arbitrio sic inquit. Tanta est pulchritudo iusticie. tanta est iocunditas lucis eterne. vt etiam si non liceret amplius delectari quam vnius diei hora propter hoc solum innumerabiles huius vite dies pleni delicijs et affluentia bonorum temporalium recte et merito despicerentur. Non enim falso aut paruo affectu dictum est. Quoniam melior est dies vna in atrijs tuis super milia. Quare idem Aug. in li. de ciui. dei exclamans ita dicit. O celestis ierusalem domus illuminosa ad te suspirat peregrinatio mea et possidet me in te qui fecit et me et te. vnde Bern. in omel. iij. super missus est. O quam gloriosum est regnum illud in quo reges congregati conuenerunt in vnum ad laudandum. scilicet et glorificandum. eum qui super omnes est rex regum et dominus dominantium. de cuius splendidissima contemplatione fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Hic propheta dicit. Adimplebis me leticia cum vultu tuo. vnde Iob. xiij. Videbit faciem eius in iubilatione. Hanc faciem omnes inspicient qui domino fideliter seruierunt in humilitate cordis. in laboribus plurimis ac operibus virtuosis vnde Apoc. vlt. Serui eius seruient illi. et videbunt faciem eius. Et ideo dicitur. ysa. xxxiij. Regem in decore suo videbunt. O quam pium et quam gratum. quam

suaue ꝛ quã btm̃ erit tunc ihm videre his q̃ eum dilexere. Tũc certe ex
clamãdo dices illud abacuc.iij. Ego aũt in dño gaudebo ꝛ exultabo i
deo ihu meo. O quantũ gaudebũt q̃s gaudia sũma replebunt. q̃s illu
strabit. q̃s sp glorificabit. Visio sctã dei. splẽdorq̃ȝ sue faciei.

De copiositate omnium bonorum regni celestis

Regnum celeste cõmendat secundo a bonorum oĩm copiosita
te. vnde beat⁹ Augu. in de ciuitate dei sic dicit. Qđ deus p̃pa
uit diligentibꝫ se. Sepe non attingit. charitate non comp̃hendi
tur. desideria ꝛ vota transgredit. Acquiri põt. estimari non põt. Itẽ
Bern̄ Merces sanctorum tam magna ꝙ non potest mensurari. tam
multa ꝙ non potest numerari. tam copiosa ꝙ non potest estimari. De
his supabundantius bonis ꝛ diuitijs ipsius regni celestis ita scribitur
Deutrono. viij. Dominus deus tuus introducit te in terram bonam
terram viuorum aquarumq̃ȝ ꝛ sonitum. in cuius campis et montibus
erumpent fluuiorum abyssi. Terram frumenti ordei ꝛ vinearum in
qua ficus malagranata ꝛ oliueta nascuntur. terram olei ꝛ mellis. vbi
absq̃ȝ vlla penuria comedes panem tuum. ꝛ rerum omnium abundã-
tia perfrueris. O certe hec terra fertilis copiosiss̃me fluens lacte ac dul
cedine mellis. Hec est terra ad quam explorandam missi sunt filij Da
nielis. sicut scribitur Judicꝫ. xviij. Qui redeuntes dixerunt. Videam⁹
terram valde opulentam ꝛ vberem. nolite cessare eamus ꝛ possideam⁹
eam nullus erit labor Tradetq̃ȝ dominus nobis locum in quo nullius
rei est penuria. Nam omne quod molestat ibi deest. Augustinus Eter
na beatitudo consistit in duobus. scilicet in necessaria absentia omnis
mali. ꝛ necessaria presentia oĩs boni. Si enim queris quid est. aliter
non potest responderi nisi quicquid boni est. ꝛ quicquid mali est nusquã
est. Et ergo dicit beatus Gregorius. Nihil exterius quod ibi appeta
tur. ꝛ nihil interius quod ibi fastidiatur. Ideo scribitur Apocalipsis
vltimo. Non esurient neq̃ȝ sitient amplius. ꝛ non cadet super eos sol ne
q̃ȝ vllus estus. quoniam agnus dei qui in medio throni est reget eos. et
deducet es ad vite fontes aquarum. Et ibidem ostendit mihi flumen
aque vite. qui sitit veniat. qui vult accipiat vite aquam gratis. Qui
autem biberit ex hac aqua non sitiet iterum. sed fiet in eo fons aque sa-
lientis in vitam eternam. vt habetur Johannis quarto. O q̃ȝ felix pa-
tria. q̃ȝ beata terra. vbi deus erit omnia in omnibus et nullius rei ẽ pe-
nuria seu aliquis defectus. O certe hec patria est locus pascue celestis:
vbi nihil deerit in quo fideles suos dominus noster iesus christus refi-
ciet suauiter ac perpetue collocauit. Vnde Ezech. xxxiij. dicit domi-
nus. Inducam eas in terram suam ꝛ pascam eas in montibus israhel
in riuis ꝛ in visceribus terre. in pascuis vberrimis pascam eas. ꝛ in mõ
tibus excelsis erunt pascue earum ibi requiescent in herbis virentibus
et in pascuis pinguibus pascentur super montens israhel. Ipsi enim
sancti pascentur in cognitione summe veritatis. Et illa erunt pascua
vberrima. siue ingrediantur ad contemplandum diuinitatem dei. si-

ue egrediantur ad ꝯsiderandū humanitatē. vtrobiq; inuenient plena
societatē. vñ Joh. x. Ingredient ⁊ egredient. ⁊ pascua inueniēt. Itē pa
scent in delectatione ⁊ fruitiōe summe suauitatꝭ. ⁊ illa erunt pascua pin
guea. vñ dr in ps̄. Ex adipe frumēti satiat te. Adeps hui⁹ frumēti est
delectatio ⁊ suauitas que causat ex amore dei. Hoc ergo amore sic ad
pe ⁊ pinguedine repleat aīa mea. pascent etiam in eternitate ꝑpetue se-
curitatis. ⁊ illa pascua erunt virētia. nunq; em̄ arescent sed sꝑ virescent
⁊ in pulchritudine ꝑpetua durabunt Ecce qualis patria ⁊ q̄; bona ter
ra vbi tam vberrima pinguia ⁊ virētia erunt pascua beatorum. Nec est
vere terra viuentiū in qua credimus tot ⁊ tanta videre bona dñi. Vñ
dr in ps̄. Replebimur in bonis domus tue. ⁊ q̄ sunt in illa bona quib⁊
sancti replebunt. nisi illa incomꝑhensibilis gloria beatorum. Naz vt di
cit Bern̄. in sermōe de dedicatione. Ad imaginē dei facta est aīa ratio
nalis ceteris oībus occupari potest. Capacitatē em̄ dei quicquid deo
minus est non implebit. Hac ineflabili gloria non solum implebimur
verum etiam vsq; ad summū inebriamur. Vnde Hiere. xxxj. Inebri-
abo sacerdotū aīas cum pinguedine hoc faciet in cena magna. fidelib⁊
preparata. Tunc em̄ ꝑcinget se ⁊ faciet illos discumbere. ⁊ transiēs mi-
nistrabit illis ferculum sue glorie. ⁊ vinum mire suauitatis ⁊ leticie eis
exhibendo. Tunc dicetur illud discumbentibus. Cañ v. Comedite ⁊
bibite amici ⁊ inebriamini charissimi. Hinc scribit ysa. xxix. Inebria-
mini. ⁊ non in vino. Et vnde tunc inebriabunt. Certe a gaudio mul-
tiplici et gloria celesti. O deus eterne q̄; dulciter ⁊ plene tūc fideles tui
inebriabunt ab vbertate domus tue ⁊ torrente voluptatis tue. Quoni
am apud te est fons vite. fons indeficiens beatitudīs ⁊ glorie. vtiq; hāc
domum decet sanctitudo in longitudine dierum Ipsa enim est domus
domini diuitijs referta ⁊ ciuitas dei nostri oībus bonis adimpleta. q̄
ꝓpter scribit ysa. xxxiij. Oculi tui videbunt hierusalem opulētam ciuita
tem. Huius ciuitatis opulentia seu bonorum maxima abundantia nō
solum patet ex ꝑdictis. sed etiam specialiter ex multitudine eius pacis ī
qua delectabunt mansueti q̄ hereditabunt illam terram supius expres
sam. ysa. lv. In leticia egrediemini ⁊ in pace deducemini. O quāta ipsi
us hiersalem abundantia pacis. cui⁹ in ꝑpetuum nunq; erit finis. si-
cut scribit. ysa. xi. Item eiusdem. xxxij. Sedebit populus meus in pul
critudine pacis in tabernaculis fiducie. in requie epulentes. Et ergo be
ne dr Thobie. xiij. Hierusalem ciuitas dei beati oēs qui diligunt te. et
gaudēt super pacē tuam. Nam sicut habet Ezech. xiij. In te vidēt san-
cti visiones pacis. ibi pax super pacem. ibi pax summa que exsupat oēm
sensum. necnon antecedit humanum intellectum. Qui tante pacis va-
luerit esse particeps cum sanctis in celis. discat nunc humiliter pati in
terris. nam vt scribitur in aurora ad tam ꝑclaram requiem patiendo ꝑ
uenitur. nec nisi per penam sapiens hac luce potitur.

De maxima et stabili leticia regni celestis

Occasio salutis

Ostremo regnuz dei cōmendatur a maxima leticia iugiter durante in eternitate Unde Greg⁹. in omelia. Que ligua dicere vel q̄s intellectus cape sufficit illa supne ciuitatis quāta sint gaudia angelorū choris interesse cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere. pn̄tem dei vultum cernere. in circūscriptum lumē videre. nullo mortis metū affici incorruptōis ppetuitate letari. Certe hec est ciuitas dei nostri hierusalez. vrbs btā hierusalem q̄ vt ciuitas edificatur. O ciuitas ciuitatuz in qua sunt tanta gaudia z leticie beatorū. Jsa. vltimo. Letamini cum hierl'm et exultate in ea oēs qui diligitis eam. gaudete cū ea gaudio vniuersi qui lugebatis sup eā z fugiebatis. z repleamini ab vbere ꝯsolationis eius vt mulgeatis z delicijs affluatis ab omnimoda gloria eius. De immensa huius ciuitatis gloria sic dicit Aug⁹ in li. de ciuitate dei. Quanta erit illa felicitas vbi nulluz erit maluz. nulluz latebit bonum vacabitur dei laudib⁹ qui erit omnia in omnibus. Jsa. lxiiij. Oculus non vidit deus abs te que prepasti expectantibus te. q̄ sanctis donaturus es in maxima leticia ppetue possidenda Et eiusdem. xxxv. Uenient in syon cuz laude et leticia sempiterna sup capita eorū. Hinc est vt psal. dicit. Nouit dn̄s dies imacutorū z hereditas eorū in etetnuz erit. Uere sicut scribitur Thobie. xiij. magnus es dominne in eternuz. z in oīa secula regnuz tuuz. Aug⁹ in li. de ciuitate dei. Uacabimus z videbimus. amabimus et laudabimus ecce q̄d erit in fine sine fine. Nam quis noster alius erit finis. nisi puenire ad regnuz cuius nullus erit finis. Uerissime regnum tuuz dn̄e regnuz oīm seculorū. z dominatio tua in omni generatione z generationē Et iō scribitur Thobie xiij. Bn̄dictus dn̄s qui exaltauit hierusalez vt sit regnum eius in secula seculorū sup eam. O q̄ȝ gloriosum est hoc regnū in quo cuz xp̄o gaudēt omēs sci. amictiq̄ȝ stolis albis sequūtur agnū quocunq̄ȝ erit. De quo regno dicit btūs Aug⁹ in libro de conflictu viciorū et virtutum. Recedat amor pn̄tis seculi in quo omnes viuificātur vt moriantur deinceps. vbi nulla aduersitas turbat. nulla necessitas angustat. nulla molestia inq̄etat. sed ꝑhennis leticia ibi regnat Hinc est q̄ḋ dr in psal. Justi epulentur z exultent in ꝯspectu dei z delectentur in leticia. Jtē Jsa. xxxv. Gaudium z leticiam obtinebunt. z fugiet dolor z gemitus. Un̄ apocal'. xxi. Absterget de⁹ oēm lachrimaz ab ocul' eorū. z mors vltra n̄ erit neq̄ȝ luct⁹ neq̄ȝ clamor neq̄ȝ dolor erit vltra q̄m p̄ma abierūt Jtem Jsa. xxv. Aufert deus oēm lachrymā ab omni facie. et opprobrium populi sui aufert de vniuersa terra. z dicent in die illa. Ecce de⁹ noster expectauimus eū exultabimus et letabimur in salutari eius. O q̄nta leticia quando non solum in anima ſ3 etiam in corpe fuerit gloriādū Jsa. lxi. Jn terra sua duplicia possidebunt Et puer. vltimo. Omnes domestici eius amicti sunt duplicibus. i. duab⁹ stolis quarū vnam. s. aīe iam possident. z reliquā sc3 corpis expectāt accepturi. Jtem q̄n nō solum erit eis gaudium de bonis opib⁹ ꝓprijs. ſ3 etiam de meritis singul' oīm btōrū. Un̄ dicit dn̄s Hiere. xxxij. Habitare eos faciam ꝯfidenter et erunt mihi in populum et ero eis in deum. et dabo eius cor vnum et animam vnam. non vnitate substantie. sed vinculo charitatis. Ecce

charissime si aīa martiris ꝯfessoris vel virginis ⁊ aīa tua erūt vnatō/
sequēs videt ꝙ illoꝝ gaudiū etiā erit ⁊ tuū. Simile est de aīa apl'i vel cu
iuslibet alteri⁹ scti. Hinc gre. dr Tanta est vis charitatꝫ vt oīa societ:
vt bonū qđ quis in se nō suscipit. in alio gaudeat accepisse. Certe illud
admirandū ⁊ multiplex gaudiū in cor hoīs nō ascendit Et ḡ ꝗlibet to
tus ipm gaudiū introibit. ⁊ sic gaudiū suum plenū erit. Nam int⁹ ⁊ ex
tra. subt⁹ ⁊ supra. imo circūquaqꝫ mirabilit̄ gaudebit. int⁹ de puritate
ꝯscie. extra de corpis glorificatōe. subt⁹ de celo ⁊ aliaꝝ creaturaꝝ pul/
chritudine ⁊ innouatōe. supra de dei visione ⁊ circūcirca de angeloꝝ ⁊
oīm sctōꝝ iocunditate ⁊ delectabili associatione. Vere vere vere nemo
pōt cogitare quantū erit exultare tunc in celis habitare ⁊ cum angelis
regnare. Et ḡ bene dr Math. xxv. Intra in gaudiū dn̄i tui. intra in ho
spiciū gaudij. nam nō poterit intrare cor tuū de imensitate gaudioꝝ ce
lestiū. Sic dicit Bern̄. in libro meditationū suaꝝ. Ibi totū leticia. totuꝫ
exultatio possidet. hoīesqꝫ angelis sociati. sine vlla carnis ifirmitate im
ꝑpetuū manebūt iocunditas infinita. beatitudo sempiterna. in q̄ qui se
mel suscipit̄ sp̄ tenet̄ ibi requies a laborib⁹. amenitas de nouitate. securi/
tas de eternitate. dulcedo ⁊ suauitas de dei visiōe. ⁊ q̄s illic habitare
vehement̄ nō desiderat. ⁊ ꝓpt̄ ꝓpanē. i. ꝓpter amenitatē ⁊ ꝓpter eternitatē
⁊ ꝓpter dei visionē. Itē dicit alibi adhuc idē Bern̄. Tanta est iocūdi/
tas ⁊ suauitas illius patrie celestꝫ ꝙ si nō liceret ibi esse nisi ꝑ vni⁹ ho/
re spaciū oēs dies huius vite pleni delicijs merito contempnerent̄ Cui
cōparata oīs aliunde suauitas dolor est. oīs iocunditas meror oē dul/
ce amaꝝ. oē decorum fedū. ⁊ oē aliud quicquid delectare posset molestū
cum dei bonitas in infinitū excedit oēm aliā bonitatē. O bone de⁹ q̄d
mihi est in celo. ⁊ a te q̄d volui sup̄ terram cum hec oīa sunt desiderabi
lia. sup̄ aurum ⁊ lapidē p̄ciosuꝫ multū. ⁊ dulciora sup̄ mel ⁊ fauū. O q̄d
dicem⁹ de hac patria. q̄d de ihrl'm vrbe tam beata. Per huius enim vi
ros sicut scribit̄ Thobie. xiij. Incessanter iocunde ⁊ dulciter cātat̄ all'a
Vn̄ ysa. li. Gaudiū ⁊ leticia inueniēt in ea. grārum actio ⁊ vox laudis ī
templo eius oēs dicēt gloriam. Et vere merito vox exultationis ⁊ sa/
lutis resonet in tabernaculis iustoꝝ. Nam in ciuitate dn̄i ibi sanant iu/
giter organa sanctoꝝ q̄ tribulationū ⁊ penarū laborumqꝫ ⁊ oīm mise/
riarū penitus iam obliti ꝑfruūt̄ ⁊ iubilo celesti. O q̄ꝫ letabunde. q̄ꝫ sua
uiter ⁊ p̄clare tunc canit in Dlasol. q̄ in gama vt fleuit ⁊ are. De hac ci/
uitate loquit̄ adhuc Bern̄. in libro de meditacionibus. O ciuitas cele
stis. mansio secura. patria totū ꝯtinēs qđ delectat ibi incole quiet⁹ po/
pulus sine murmure. q̄ꝫ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. sicut letanti
um oīm habitatio est in te. ibi. Pax. pietas. bonitas. lux. virtus. splen/
dor. honestas. Gloria. laus. requies. amor. ⁊ concordantia dulcis. Gau/
dium. leticia. dulcedo. vita ꝑhennis De hac aūt ꝑhenni vita certi erūt
⁊ securi ꝙ nunq̄ꝫ imꝑpetuum erit amittenda. ysa. xxxij. Securitas erit
vsqꝫ insempiternum. Item Ezech. xxxiiij. Habitabunt ꝯfidenter absqꝫ
vllo timore. ⁊ Prouerb. i. Qui me audierit absqꝫ terrore. requiescet
abundantia ꝑfruetur. malorum timore sublato. Unde Augustinus.
Beatitudinem omnium bonorum celestium ꝑficit securitas eterna. q̄

Occasio salutis

si sola deesset oĩa bona celestia quãtumcũq₃ dulcia vanescerẽt ⁊ vile/
scerẽt ex timore amittẽdi. Et ergo assecurãdo dt dñs Ioh. viij. Gau
dium vestrũ nemo tollet a vobis. O dom⁹ dei. ciuitas regis magni q̃
innumerabilia. q̃ mag̃ gaudia ⁊ eternalia st̄ cũcta tua gaudia. q̃ mul
te tue leticie. q̃ felices tui incole. Uere vere. Beati q̇ ambulant in do/
mo tua dñe. nam in secula seculoꝝ laudabũt te. Quis eñ ignorat com
pos mentis sue. q̄ cetus in excelsis te laudat celitus omnis. Huiꝰ au/
tem leticie seu celestis glorie ꝑpetuitas indeficiens ex hoc perpenditur
quia oliue comparat̄. Unde Osee. xiij. Erit quasi oliua gloria eiꝰ Oli/
ua eñ indeficienter tam in hyeme q̃ in estate semꝑ virescit. Et ideo in
defectibilẽ eternã istius gl'ie ꝑmanentiã designat. que ex diuturnitate
non deficit sed magis innouat̄. De hac eterna gl'ia sic dicit Chrisosto
mus in libro de reꝑatione lapsi. Que erit voluptas q̃ leticia erit cũ cri/
sto cũ aĩa ad ꝓpriã generositatẽ regressa cum fiducia iam ceperit domi
num suũ videre. Explicari nõ potest illius magnitudo leticie. Non eñ
solum ꝑ his exultet q̇bus ꝑfruitur tũc in ꝑ̄senti. Sed multomagis pro
eo gaudet q̄ bonoꝝ suoꝝ scit nullũ finem futuꝝ. Et q̇s erit particeps
tante glorie sine fine ꝑmansure. Certe gl'ia hec est omnibus sanct̄ suis
Nam sancti exultabũt in gl'ia letabuntur in cubilibus suis. Unde qui
xp̄i vestigia secuti fuerint in terris cum ip̄o regnabunt in gl'ia ⁊ hono/
re coronati eternaliter in celis. O dilecte mi q̃ ineffabiliter tũc gaude/
bis si ad illa gaudia in eterna gloria fueris trãslatus Tunc vtiq₃ dices
exclamãdo illud ysa. lxi. Gaudẽs gaudebo in domino ⁊ exultabit ani/
ma mea in deo meo. quia induit me vestimẽtis salutis. Uerissime sicut
scribit̄ Job. xxij. Tunc suꝑ omnipotentẽ delicijs afflue. ⁊ eleuabis ad
deum faciem tuam. ⁊ in vijs tuis lumen splendebit. De quo habetur
Ecci. xi. Dulce lumen ⁊ delectabile est videre solem id est xp̄m. quẽ co
gnoscere ⁊ intueri excellit omne gaudium huiꝰ mundi. Nec mirũ quia
eius visio ⁊ noticia est sanctoꝝ gl'ia. ⁊ vita sempiterna. Uñ Joh. xvij.
Hec est vita eterna vt cognoscãt te solum verum deu₃ ⁊ quem misisti
ihesum xp̄m. Qui ad cognitionem hanc ꝑuenerit ipsum deum facie ad
faciem videbit. ⁊ cognoscet eum sicuti est ꝯm esse diuinũ quod erit gau
dium excellentissimũ. fons ⁊ origo omniũ gaudiorum. Hinc est quod
beatus Bernardꝰ dt in sermone. Reuera illud est verũ summũ gaudi
um. quod nõ de creatura. s₃ de creatore concipit̄ quod vtiq₃ fiet qñ tibi
faciem suam oñdit. Et ergo ꝓpheta exoptando dicit. Faciem tuã do
mine requiram. Faciem inq̃ gratiosam omnibus gaudijs plenam: Heu
mihi q₂ incolatus meus ꝓlongatus est q̃ diu carebo tanto bono ⁊ vsq̃
quo sic subtrahor a deo saluatore meo Fuerunt mihi lachryme mee pa
nes die ac nocte dum dicit̄ mihi quotidie vbi est deus tuus. Quando
videbo ⁊ apparebo ante faciem dei mei qui letificat me in gaudio cum
vultu suo. Uere hec visio (qua deus facie ad faciem videt̄) tercium ce
lum est. Et si dici potest paradisus est centum milium paradisoꝝ. Ubi
ex fonte limpidissimo ⁊ ex aqua viua sic vita labitur beata. Hinc est
qd dr Isa. lx. Tũc videb faciez dei ⁊ afflues delicijs ⁊ gaudijs sempit̄/
nis ⁊ mirabit̄ cor tuũ: O q̃ bonꝰ isrl' deꝰ his q̇ recto st̄ corde qũ tot

et tanta gaudia ipis quasi gratis vult cōferre. O amice p̄dilecte. Illa libens audis ꝛ ad hec pia gaudia gaudes. Nō tñ ignores per magnos ista labores. Sanctis acq̄ri nec fortuitu repiri. Vñ Grego. in omelia. Delectat mentē magnitudo p̄mioꝝ sed nō deterreat certamē laborū Ad magna em̄ p̄mia puenirinō pt nisi p magnos labores. Vñ paulus egregius p̄dicator dt. Nō coronabit nisi q̄ legitime certauerit. vnusq̄sq̄ em̄ ꝓpriam mercedē accipiet ſm suū laborē. Sed pleriq̄ sunt q̄ nolētes bene viuere. tñ desiderāt bene mori. Sciunt em̄ ꝙ p̄ciosa est in conspectu dn̄i mors sanctoꝝ eius. Etiāq̄ cognoscūt ꝙ cum dederit delectis suis somnū. ecce hereditas dn̄i filij ꝛc. Silr ꝛ ipi sciūt ꝙ beati (qui in dn̄o moriunt) volunt esse ꝑticipes cuꝫ eis q̄bus dn̄s dixit. Vos estis qui ꝑmansistis mecum in temptationib ꝛ tribulationib. Volunt regnare cum xp̄o. sed nolunt secum pati. Talis erat balaam ariolus q̄ considerans castra filioꝝ israel. ꝛ intelligens eterne beatitudinis ꝓmissionē eis a dn̄o factam dicebat. Moriat anima mea morte iustoꝝ ꝛ fiant nouissima mea hoꝝ similia. Finem eoꝝ appetens gloriossum. sed labores abhorrebat q̄bus glia merebat. O bone iesu volumus tibi om̄es conregnare. nolumus aūt compati ꝛ tecum laborare. Tu elegisti paupertates ꝛ miserias. nos vero voluptates ꝛ delicias. Tu q̄d carni asperius nos aūt q̄d ꝑmodius. Vñ Bernar. Nascit dei fili in cuius arbitrio erat q̄dcūq̄ꝫ vellet eligere tempus elegit q̄d carni est molestius. presertim puulo ꝛ paupis matris filios que vix pānos haberꝫ ad inuoluēdū presepe ad reclinandū ꝛ cū tanta esset necessitas nullā audio fieri pelliū mentionē. Christus itaqꝫ qui non fallit elegit q̄d carni molestius est. id igit melius. id vtilius. ꝛ id potius est eligenduꝫ. Et quisquis aliud suaserit vel docuerit ab eo tanq̄ꝫ seductore est cauendū. Ipse etem̄ frates est ꝓmissus olim p Ysaiam ꝓphetam. Paruulus sciens reprobare malū ꝛ eligere bonū. Malum igitur voluptas corporis. bonuꝫ vero afflictio eiusdem est. siqdem ꝛ hanc elegi. ꝛ illam reprobauit puer sapiēs verbū sanctū. Nec om̄ia Bernardus. O dilecte puer tu ab initio elegisti afflictiones corpales ꝛ patiendo voluisti intrare gl'iam tibi ꝓpriam. sed nos in delicijs viuendo volumus intrare gliam alienam. O q̄ꝫ stulti sumus ꝛ tardi corde ad credendū. volumus hic gaudere cum seculo et postea regnare cum xp̄o. Dn̄s nudus ingredit. seruus supfluitate vestium auri ꝛ gemmaꝝ onustus introibit. Ille ieiunus. iste crapula ꝛ luxuria plen. ille in cruce pro isto moriens. iste p illo in lecto delicate dormiens. Quod dn̄s non fecit. faciet hoc seruus. certe non nec etiā videt consonū boni. Audi quid loquitur poeta. In cruce sudauit dn̄s seruus ne quiescet. Tolle tuam. tulit ipse suam gustauit acetum. facqꝫ ideꝫ nō maior erit reuerentia serui q̄ꝫ dn̄i. Si vis esse suus secutor oportet tormenta tormentis sequi nō itur ad astra delicijs. Ideo mortem quā soluere debes nature persolue deo moriaris in illo. rumpe moras. igit imponesilētia carni. Delicias suspēde tuas ꝛ curras ad arma. prompta manus plangas sic rumpaturq̄ꝫ voluptas. Nā sicut dt Hieronimus in ep̄la ad Julianū. Difficile imo impossibile est vt ꝛ p̄ntibus q̄s fruat bonis ꝛ futuris vt hic ventrē ꝛ ibi mentē repleat. ꝛ de delicijs ad deli-

as transeat et in vtroqꝫ seculo primus sit et in terra ⁊ in celo appareat gloriosus Itez dicit idem in alio loco Impossibile est delicijs affluere ⁊ xp̄m sequi natura denegat vt contraria misceantur. Nō possumus deo seruire ⁊ manmone. aut ego fallor aut ipsi in fine decipientur qui mihi modo non credunt. credent cum diuitie sue transierunt in egestatem. diues epulabatur quotidie splendide hic indutus purpura ⁊ bysso sꝫ mortuus quod moysi noluit credere. postea in tormentis positus sen-sit. Istud etiam innuere videt̄. in colloquio Simonis petri et iesu vbi taliter inquit Abraham ait diuiti epuloni. Tu recepisti bona in vita tua ⁊ lazarus similiter mala. nunc aūt ꝯsolat̄ tu vero cruciaris Quid dicemus ad hec. Si talis est finis ⁊ tale iudiciū vbi extrema gaudij luctus occupat. nunq̄d preferenda sunt in hoc seculo mala bonis. quippe nec illa vera bona. sꝫ ista vera potius salomonis sn̄ia. melius est ire ad domū luctus. q̄ꝫ ad domum ꝯuiuij. Ceterū si sic cruciandi sunt q̄ in vita sua bona receperunt. ⁊ habentibus ꝯsolationem p̄ntem ve ip̄ositū. quisnā eoꝝ poterit esse finis si scd̄m multitudinē ꝯsolationū suaꝝ dolores ap-prehenderint aīas miseroꝝ Consequēs eīn videt̄ vt bona omnia ⁊ omnem seculi huius recipiētes ꝯsolationez. nihilominus vniuersum ve et vniuersi maneant cruciatus. Atuero illud eque ⁊ eadez abrahe sentē-tia conijciendūz videt̄. Omnes qui contrario ducti spū vite presentis omnia bona respuunt ⁊ mala eligunt omnia bona domini ⁊ omnem habituros consolationem. Hec omnia Bernardus vbi supra. Renuat ergo consolari anima tua in hoc mundo in hac lachrimaꝝ valle. in ter-ra laboris ⁊ miserie. Nam ve omnibus qui hic recipiunt consolationez suam. Cōtemne transitoria fugeqꝫ delicias ⁊ gaudia mundana. Tibi eīn absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi. Unde Petrus blesensis sup Job ad regez anglie ita dicit. Putasne aliquis in presenti vita gaudeat ⁊ futura. si tamen gaudium debeat dici quod turbat̄ assidue ⁊ respergitur amatitudine presenti nimis delicatus es. si vtrumqꝫ p̄sumis. vti seculo ⁊ frui christo presentis mundi delicias capere. ⁊ nihilominus celestis glorie diuitias obtinere. Audi quid dictum sit illi di-uiti in euangelio qui cruciabatur in flamma. ⁊ lingue ardentis refrige-rium postulabat. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua. ⁊ laza-rus similiter mala Hic igitur consolatur. tu vero cruciaris O q̄ꝫ dissi-mile premium merito possumus reputare insanos sanctissimos reges ac ꝓphetas. apostolos. martyres. ꝯfessores teneras ac delicatas virgines. qui omnes spretis diuitijs ac conculcatis delicias huius mundi seipos pro christo tribulationibus ⁊ morti obtulerunt. si gloriam ⁊ honorez quā adepti sunt in angustia ⁊ dolore potuissent in voluptatibus et delicijs obtinuisse Hec ille Petrus blesensis Vere frater vere quic-quid dicatur firmiter hec tene ꝙ celuz non aliter scandes. nisi quod docuere apostoli teneas ore. moribus ⁊ fide. Et quid docuerunt illi. Nō-ne sobrij et iuste viuere. humilitatem ⁊ patientiam. charitatem et con-stantiam ac ceteras virtutes totis viribus obtinere. mundum et que mundi sunt despicere. diuitias ⁊ delicias fugere. penitetiam agere. in tribulationibus ⁊ miserijs letari ⁊ gaudere. Tu quoqꝫ fac simili et vi-

ues.esto quoqꝫ forti animo in omnibus laboribus angustijs ꝛ penis. In proximo em̄ est ꝙ a domino cureris.labora fortiter sicut bonus miles christi. Et ne cogites intra temetipm aliquādo sic dicens Mult⁹ et immensus est labor meus.ego autem sum minimus ꝛ infirmus valde.nec valeo hoc ꝓposito finaliter ꝑseuerare. Audi ꝟba Hieronymi in epl'a sic dicentis. Nullus labor durus.nullum tempus longum videri debet quo eternitatis gloria acquirit̄. vn̄ Chrisostom⁹ sup math. Si qs viam laboriosam existimat sue desidie est accusator. Si em̄ minaces pelagi fluctus nautis.si tēpestates atqꝫ hyems agricolis si vulnera cedesqꝫ militib⁹.si grauissimi ictus plageqꝫ pugilib⁹ leues videtur ꝛ tolerabiles ꝑpter spem tpaliuȝ ꝛ pretereūtiū ꝯmodoꝝ.multomagis cuȝ celū preparat̄ in p̄mium.nil ex p̄ntibus asperitatibus debeat sentire.ac maxie labores mitigat in benignū venire finē. Ne aspicias ꝙ via est aspera sed quo ducit.ꝛ aliaȝ qꝛ lata est. sꝫ vbi ve finit. Certe iam video ꝙ dormientibus nō ꝓuenit regnū dei.nec ocio vel desidia torpētibus beatitudo eternitatis ingeritur Sicut dicit leo papa in sermone sed sicut scribit̄ Math.xi. Regnum celoꝝ vim patitur ꝛ violenti capiunt illud. Vn̄ quidam de regno celi nō credit mēte fideli. Insipiens et ebes sꝫ tu bene credere debes. Christo dicenti rapiunt illud violenti.s. austeri se castigando seueri. Mollia spernētes ꝛ carni vim faciētes Itē sup hoc dt alius poeta. Asper erit victus.asꝑ labor asper amicus Aspera cuncta tibi si vis sup ethera scribi Ecce iam patet manifeste ꝙ sicut scribitur Actuū.xiiij. Per multas tribulationes oportet nos intrare regnum celoꝝ. O ꝙꝫ bene attēdebat hoc btūs Aug⁹ ꝙ nō nisi tormētis itur ad astra dei. Vnd dicit O anima mea si quotidie oportet nos tormenta ꝑferre.si ipam gehennaȝ longo tempore tolerare. vt xp̄m in sua glia videre possemus ꝛ scis ei⁹ sociari Nōne ergo mō dignū est pati oē triste.vt tante bonitat ꝛ glie ꝑticipes habeamur Insidienter ergo demones.parent suas temptatōes.frangāt corpus ieiunia.ꝑmant vestimenta cilicina.labores grauent. vigilie exiccent.inclament me.iste inquret me.ille vel ille.frigus contrahat calor adiurat.caput doleat.pectus areat.infletur stomach⁹.pallescat vultus. infirmetur hō tot⁹.deficiat in dolore vita mea.ꝛ anima in gemitibus. Ingrediatur putredo in ossibus meis.subter me scateat vt requiescat in die tribulationis.ꝛ ascēdā ad populum accinctuȝ nostꝝ. Item petrus blesensis Fatiscāt membra mea vigilijs.extenuētur ieiunijs.labore frangantur.liquescāt in lachrymis oculi.immo si totuȝ cerebrū ꝛ medulle corpis in fletum effluāt. nō snnt tamē condigne passiones huius temporis ad futurā glam que reuelabit̄ in nobis. O si sciret hō qd ꝛ ipe ꝛ quid deus essꝫ.mille pati mortes crederet eē nihil. Ecce q̄ ꝛ q̄nta sunt hilariter pro deo sustinēda. libenter ergo sustine ꝛ gaudenter patiare. Exepluȝ accipe in latronibus et maleficis ad mortē dijudicatis qui gauderent si pro abscidenda auricula possent euadere mortē aie ꝛ acqrere gliam eternalē. Vn̄ Ecc.vi. Exiguū laboris ecce pnie paruitas ꝛ cito ebes de generationib⁹ illi⁹ videlicet de fructibus glie qiu generant̄ ex labore pnie. Item Sap.iij. In paucis vexati ecce laboris exiguitas In multis bene disponentur.

Ecce magna remuneratio ꝛ premiũ que exinde sequunť. Vñ btũs ef-
frem. Si inquit modicus est laboꝛ institutionis nr̃e fratres charissimi
magna ẽ requies. ꝛ parui tempoꝛis afflictio. sed retributio eius videli-
cet delicie paradisi ꝛ exultatio ꝛ leticia in seculum seculi permanebunt.
Ideo dt sapiens Ecclesi. vltimo. Videte oculis vestris qꝛ modicum
laboꝛaui et inueni mihi multam requiẽ. Et sic clare patet ꝙ bꝛeuis est
iste laboꝛ. et pꝛemia multa laboꝝ. Hac ergo libenter atqꝫ volũtarie im
moꝛtalis futurus pꝛo vita perpetue duratura. que gratanter facerꝫ ho
mo moꝛiturus pꝛo tpali vita ad modicũ differenda. Et ergo finaliter
cõcludendo patet aliq̃liter ex supius allegatis. ꝙ hec nouissima videli-
cet moꝛs. iudiciũ. gehenna ꝛ glĩa om̃es (qui continuã ꝛ iugeꝫ habẽt eo
ruꝫ memoꝛiã) valde ꝛ multiplr̃ reuocãt a peccatis. Sed pauci ista põ
derant ꝛ rarissime ea cogitant seu considerãt. om̃es putant diu viuere
et senecta vberi penitere. iudicẽ placare infernũ fugere. ꝛ sic celestẽ gloꝛi
am in delicijs viuendo ꝛ ocijs acq̃rere tandem et eternaliter possidere.
Non sic impij non sic. hoc argumentũ non concludit. immo fallit et illõ
pꝛout satis lucide patet per p̃dicta. Et igiť omnes seducimĩ et nisi peni
tentiam egeritis simul peribitis. ꝛ moꝛiemini in peccatis Unde scribi
tur Eccli. ij. Si penitentiaꝫ non egerimus incidemus in manus dei et
nõ in manus hominũ. Sed pꝛochdoloꝛ quis penitet. quis peccata de-
flet. q̇s subuenit pauperiť. q̇s misereť inopi. q̇s compati miseris. q̇s co-
gitat de futuris. Penitus nemo. nã fere tota generatio pꝛaua est atqꝫ
ꝑuersa que non direxit coꝛ suum in bonũ. immo potius in malũ. Om̃es
terrena sapiunt ꝛ que sua sunt querunt. non que ihesu xp̃i. munera dili-
gunt. virtutes fugiũt. ꝛ sicut iumẽta in stercoꝛibꝰ. sic ꝛ ip̃i in peccatꝭ mlť
tiplicibꝰ miserabiliter computrescũt. Coꝛrupti sunt abominabiles fac
ti sunt in iniq̃tutibus suis. Jam dñs de celo pꝛospexit sup filios homi-
num. vt videat si est intelligens aut requirens bonũ. Sed omnes decli
nauerũt simul inutiles facti sunt. nec est q̇ faciat bonũ. vix etiaꝫ vsqꝫ ad
vnũ. Ecce iam impletũ est tempus. iam aduenit miserabilis ille mũdĩ
status. De quo Michee septimo capitulo ita ꝓphetatur. Perijt san-
ctus de terra ꝛ rectus in hominibus non est. Om̃es eĩn in sanguine in
sidiantur. vt fratrem suũ venanť ad moꝛtem. malum manuum suaꝝ di
cunt bonum. Qui optimus est in eis quasi psalmus. ꝛ qui rectus qua
si spina de sepi. Quid plura: Nolunt scire ꝛ intelligere vt bene agant.
nec oculos aperire vt clare videant. sic excecauit eos malicia ipsoꝛum.
O stulta malicia. O mala stulticia voluntarie vitam fugere. moꝛteꝫ di
ligere. spernere bonum. agere malum. deumqꝫ contemnere. et demoni
obedire. Charissime cur pꝛopꝛium caput ense secas. Cur sponte cathe-
nas demonis incurris. Cur sua iussa facis. Exurge exurge. euigila et
vide. Relinque dyabolum fuge demonem. ne postea cum ip̃is eterna-
liter contemnaris. Miroꝛ ꝛ ammiroꝛ ꝙ homo qui pꝛe ceteris est crea-
tura rationabilis in nullo quasi sequitur iudicium rationis spernens sa
lubꝛia. affectans noxia. querẽs ꝛ desiderans noctifera et mocriua. O
deus eterne que causa talis dementie. que ratio tante fatuitatꝭ et insa
nie Cur aĩa moꝛtẽ tã ꝓno coꝛde req̃rit. Cur sibi q̃d tollit viuere captat

Memoria mortis

homo. Vere vere gens absq consilio est et sine prudentia Ac vtinam saperent & intelligerent ac nouissima prouiderent.

Finiunt quattuor nouissima.

Sequuntur Exempla de gaudijs regni celorum.

De gaudijs regni celorum Ex libro Apum.

Jdi in brabantia mulierez diuitem & honestaz possessā a demonio Quam cū rogante presbytero religioso visitarem inuenimus eam a vexatione demonis quiescentez & sensate loquentem vt sanā. Tunc occulte nemine aduertēte vsuz cantici moysi in Deutro. scdm q olim a sancto quodam vno audieraz tercio repetiui ad prouocandum demonem in obsessa. Deuz qui te genuit dereliquisti & oblitus es dñi creatoris tui Nec mora mulier pallere cepit labijs atq vultu & sue vene in collo eius ad grossiciem pollicis intumescere Tunc ego inquo quare pessime vexare feminam psumpsisti. Mortuo inquit viro suo cōpassa. in subsidium illius anime contulit quicquid boni fecerat in hac vita. & ex hoc nacta occasione vas vacuuz mox intraui. Cui ego Mentiris miserrime ex hoc em q dedit mediāte charitate cumulatuz est bonum eius Et ille cum cachinno. Mendax inquit sum nec miror si mentior. Mox ego. Est ne illa tam pulchra sicut dicit celestis patria quam perdidisti. Et respondit. Jn infinitum pulchrior q dicit. Et ego. velles ne redire ad illam patriam si posses. Et ille Vellem inquit possem et vsq ad diem iudicij omnia excogitata supplicia sustinere. Cui dixit. Et ego promitto tibi in periculum salutis mee pmisse si mendax inuenia rillam pditam gloriam recupare te posse si tantum hec dixeris. Domine deus meus peccaui ignosce mihi. Et mox ille contorto collo clamauit honorifice. Domine domine. Cūq hoc septius cum clamore valido psonaret. nec vltra in vbis procederet. Impossibile enim sciebam illi vt deuz suuz dñm recognosceret. & se fateret peccasse atq sibi precaret ignosci. tandē subiunxit. Dñe deus meus margarete sic em obsessa mulier vocabat deū recognoscere dñm suuz indignatus. Tūc ego ad illuz O infelicissime oīm creaturaꝝ supbia eiisic te redire inexpiabilis supbia non pmittit Nec mora ꝯfusus obmutuit Et post paucos dies non tñ tunc feminā dereliquit.

Aliud ex dialogo Gregorii

N Tudertina vrbe in qua fortunat⁹ vir dei erat eps̄ Marcell⁹ quidā bone actionis vir cū duab⁹ sororib⁹ suis habitauit. q̄ eueniente molestia corpis ip̄o sacratissimo vespascente iam sabbato paschali defunctus est. Cui⁹ corp⁹ cū longius esset efferendū die eodē sepeliri nō potuit Cūq̄ mora esset tpis ad explendū debitū sepulture sorores ei⁹ morte illi⁹ afflicte cucurrerūt flentes ad fortunatū venerabilem eiq̄ magnis vocib⁹ clamare ceperūt. Scim⁹ ꝙ aplorꝫ vitaꝫ tenes leprosos mūdas. cecos illuminas. veni ꝛ resuscita mortuū nr̄m. Qui mox ꝛ ꝯgnouit fratrē eorꝫ defunctū flere etiā cepit ip̄e de morte ipsius. eisq̄ rn̄dit dicēs. Recedite ꝛ hoc dicere nolite. q2 iussi omnipotētis dei est cui ꝯtraire nullus hoīm p̄t: Illis itaq̄ descendētib⁹ tristis ex morte illius māsit eps̄. Subseq̄nti aūt die dn̄co an̄ exurgētis lucis crepusculum vocatis duob⁹ diaconib⁹ suis p̄rexit ad domū defuncti accessit ad locū vbi iacebat corpus examine ibiq̄ se in oratione dedit. Expleta āt prece surrexit ꝛ iuxta corpus defuncti sedit. Nō aūt grandi voce defunctū p̄ nomē vocauit dicens. Frater Macelle veni. Ille aūt ac si leuiter dormiens ad vicinā vocē q̄uis modica fuisset excitat⁹ statim aperuit oculos atq̄ ad ep̄m respiciēs dixit. O q̄d fecisti. o q̄d fecisti. Cui ep̄us rn̄dit dicēs. Quid feci fili. At ille ait. Duo hesterna die venerūt qui me eĳciētes ex corp̄e in bonū locū duxerūt. Hodie aūt vnus missus ē nūcius q̄ dixit. Reducite eū q2 fortunatus eps̄ in domū illi⁹ venit Quibus verbis expletis mox ex infirmitate ꝯualuit. ꝛ in hac vita diutius mansit. Nec tn̄ credendū est. q2 locū quē acceperat p̄didit. q2 dubium non est ꝙ intercessoris sui p̄cibus potuit post mortē melius viuere qui an̄ mortem studuit omnipotenti deo placere

Ex vita sancti Francisci

Uidā iuuenis valde nobil' ac delicatus venit ad ordinē sci̅ Francisci. q̄ indut⁹ habitu fratrū post aliq̄t dies dyabolo instigāte cepit habere in tāta abominatōe habitū quē gerebat ꝙ videbat' sibi portare saccū vilissimū ꝛ ꝓpterea horrebat manicas abominabat' capuciū et ip̄am longitudinem tunice ꝛ eius asp̄itatē tanq̄ importabilē estimabat. Un̄ factū est ꝙ crescēte religionis fastidio deliberauit penitus reĳcere habitū ꝛ redire ad scl'm. Mgr̄ aūt eius docuerat eū ꝙ q̄n an̄ altare ꝯuentus trāsiret in q̄ ponebat' sanctissimū xp̄i corpus cū magna reuerētia genib⁹ flexis ꝛ discoop̄to capite ꝛ cancellatis manib⁹ deuote inclinaret. Accidit aūt illa nocte q̄ deliberauerat dimittere habitū ꝛ redire ad scl'm ꝙ oportebat eum an̄ altare transire vbi cōsueuerat genua flexit. ꝛ statim fuit captus in sp̄ū ꝛ ostēsa sibi fuit mirabil' visio. Nā vidit q̄si m'ltitudinē infinita corā eo p̄cessional'r trāscuntē. oēs vero (q̄ in illa p̄cessiōe bti erant) bini incedebāt. Et erant vestiti ornatissimis ꝛ p̄ciosissimis diasperis. Facies aūt eorꝫ ꝛ man⁹ et q̄cq̄d apparebat de cor-

pore sole splēdidiꝰ radiabat. ⁊ ibāt cū cantu ⁊ iubilo angeloꝝ solennissi
me ⁊ dulcissime decantādo Inter q̊s duo nobiliores ceteris incedebāt
tāta claritate velati ꝙ mirandū stuporē aspiciētibꝫ ingerebāt. ⁊ q̄si cir-
ca finē ꝓcessionis ꝑdicte. vidit etiā quendā tāta glīa decoratū ꝙ vide-
bat̃ q̄si novꝰ miles ab oībꝫ singularit̃ honorari. Dictus āt iuuenis h
vidēs mirabat̃ valde ⁊ nesciebat q̇d h̄ esset. nec interrogare trāseūtes
audiebat. nec ꝓpterea nimia dulcedie stupefactꝰ. Sꝫ cū ꝓcessio ꝑtrāsis-
set ⁊ ipe adhuc vidēs extremos resumēs audaciā cucurrit ad illos ⁊ in
terrogās dixit. O charissimi. rogo vos ꝙ dicere placeat q̇ sint isti tam
admirabiles q̊s ꝯtinet hec venerāda ꝓcessio. Illi vero ꝯuertentes ad
eū splēdidissimas facies dixerūt. Nos oīs sumꝰ fratres minores. q̇ mō
venimꝰ de ꝑadiso. Et ille rursuz interrogās. q̇ sṫ illi duo q̇ taz excellen
ter int̃ alios rutilāt. Rn̄derūt. Illi duo ceterꝭ clariores sṫ scūs Francis
cus ⁊ frat̃ Anthoniꝰ. Ille aūt vltimꝰ tm̄ honoratꝰ est q̇dā sctūs frater
nouit̃ mortuꝰ. qui valent̃ ꝯtra tēptatōes pugnauit ⁊ vsqꝫ in finē ꝑse-
uerauit in scō ꝓposito ad gaudia et̃ni regni cū glīa ⁊ triūpho ꝑducimꝰ
nō solū comitātibꝫ scis. sꝫ etiā letātibꝫ angel̃. Ista vero vestimēta diaspe
ri q̇ nos tā decora portauimus data sṫ nob̄ ꝓpter asꝑas tunicas q̄s
in religiōe patient̃ detulimꝰ. ⁊ glīa claritatꝭ quaz tu vides data est nob̄
a deo ꝓpter humilē patientiā q̄ꝫ fecimꝰ ⁊ ꝓpter scām pauꝑtatē ⁊ obedi
entiā ⁊ castitatē mūdissimā q̄ꝫ vsqꝫ ad finē hilari mēte seruiamꝰ. vn̄ fili
nō sit tibi duꝝ saccū religiōis tā fructifeꝝ deportare. q⁊ si in sacco Frā
cisci amore dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i mūdm̄ spernēdo. carnē mortificando ⁊ ꝯ dya
bolū dimicādo virilr̄ te habuerꝭ nobiscū silī veste fulgeb̄. Et his dictꝭ
iuuenis ad se rediit ⁊ ꝯfortatꝰ ex ipa visiōe oēm tēptatōez abiecit. culꝑ-
pā corā gardiano ⁊ aliis fratribꝫ recognouit asꝑitatē pmē. ⁊ indumēti ve
diuitias de cetero cōcupiuit. Et sic imutatꝰ vitam in scā morte finiuit.

¶ Aliud exemplum

Ano dn̄i. M.cccc.iiii. Quidā clericꝰ de vēdepera cū studeret in
schol̃ apud lugdunū vidit in visiōe noctis vallē q̄ndā sub q̄dam
monte suꝑ quē ciuitas q̄dā pulcherrima sita erat. cuiꝰ aspectꝰ nimiuz
delectabat intuētes. ita vt q̇sqꝫ eam videret de aspectu illiꝰ saciari nō
possꝫ. ⁊ oībꝫ modis laborauit quō ad eā ꝑuenire valeret Interea vidit
fluuiū q̄ndā sub pede mōtis imo circa pedē currentē. Quē dū circuirꝫ
q̄rēs artē quō eū trāsmearet. vidit suꝑ ripā flumīs duodecim lauātes
in fluuie tunicas suas. Inter q̊s erat q̇dā veste cādidissima indutꝰ mlͭ-
tū aliis dissil̃es q̇ adiuuabat illos in tunicaꝝ suaꝝ ablutōez q̇ postq̄ꝫ in
uerat vnū ibat postea adiuuare aliū. Tūc clericꝰ q̇ hoc videbat acces-
sit ad illū q̇ ceteros adiuuabat ⁊ dixit. Que gens estis vos. Qui ait.
Isti pauꝑes hoīes sṫ pn̄iam agētes. ⁊ se a pctīs suis lauātes. ⁊ ego fi-
lius dei ih̄s xp̄us sine cuiꝰ auxilio nec isti nec alii pn̄t bn̄facere. Ciuitas
hec pulchra quā vides ꝑadisus est vbi ego maneo ⁊ q̄n q̇s tunicā suā
lauerit. i. pn̄iaz ꝑegerit in illā intrabit. Turpē satis diu q̄siuisti viā q̇ itur
ad illā. sꝫ nulla alia via q̄ꝫ ista ducit ad eā His dictis clericus a somno
euigilauit ⁊ mirari cepit de visiōe. Cūqꝫ nō mlͭto post redissꝫ de schola
in patriā suam narrauit ep̄o cabilonēsi visionē hāc cui familiaris erat.

Occasio salutis

Qua audita eps suasit ei vt scl'm relinqret ⁊ religionē intraret cōmen
dās ei sup omēs ordines nouellū i'lū ordinē cisterciēsiū. Jlle venit cister
ciū ⁊ inuenit locū incultū ⁊ desertū ⁊ fratres inter bestias cōmorantes.
Ad portā vero monasterij q̄ de vimine facta erat pēdebat malle⁹ fer
reus. cui⁹ sonitu ad portā portarius cōuocabaꝛ ab introire volentib⁹
Hoc vero sonitu portarius vocatus venit ad eū foras ⁊ inclinās se ad
eum salutauit eum. Quem clericus intuēs ꝯgnouit statim se eundem
vidisse inter eos q̄ tunicas suas in flumīe lauabāt. Rogauitq͡ȝ eum vt
ad se adduceret abbatē. Abbas igiꝛ ⁊ tot⁹ cōuent⁹ venit ad eū ⁊ reco
gnouit clericus oēs se vidisse tunicas suas in flumīe lauātes. Statim
q͡ȝ cecidit ad abbatis pedes rogans eū cum lachrymis vt susciperetur
Qui susceptus nō multo post factus est prior.

¶ Ex cesario aliud

¶ Egrotabat in hemmerode cenobio sacerdos ysenbrādus nomīe cu
stos eccl'ie plus q͡ȝ tricesimū annū agēs in ordine ⁊ ad extrema ꝑduct⁹
est. Media nocte cū sup eum mistroꝝ vigilaret diligētia audierūt eum
leui susurro ꝟba sonare Timētesq͡ȝ ne morti ꝓximus aliena loq̄retur ori
loquētis auri adhibita. intellexerūt ꝟba sublimia edificatiōis plena de
gl'ia celesti ⁊ inenarrabili leticia sanctoꝝ. Dignū ergo iudicātes testeȝ
his idoneū adhiberi nunciauerūt hec abbati. q̄ ⁊ ipe graui laborabat in
firmitate. Vocat abbas affuit. Interim cecinit horologiū et occasione
sumpta sic fari cepit. O q͡ȝ suauē noctem exegi q͡ȝ delectabili horologio
operā dedi q͡ȝ dulces ⁊ suaues cōcentus audiui choris in celo psallenti
um interfui. O q͡ȝ cōcorditer ⁊ delectabil'r psallebāt. In nr̄o cantu solet
esse dissonantia tediū lassitudo. ibi longe aliter est In vnā omes conue
niunt melodiā sup omne qđ delectat dulcioreȝ Infatigabiles laudare
non cessant ⁊ quāto plus laudant tanto plus crescit amor laudandi. et
mirabili atq͡ȝ ineffabili modo hoc prouenit. in vsum gratissime quietis
q̄ nunq͡ȝ vacant a laude creatoris. Ibi qui magis hic humiliati sꝫ me
diocribus vel minimis contenti gloriosius exultant abundantiorem re
cipientes consolationem faciem splendidissimaȝ statura celsi veste glo
riosi. Cum his familiariter conuersatus sum ⁊ ameno refectus collo
quio. Tanta gloria vestium delectatus sollicite querebam si taleȝ ego
habiturus essem ⁊ dixerūt. Qui viuit irreprehensibiliter talem vesteȝ
sperare potest. Si vero vicium latuerit in conuersatione macula appa
rebit in veste. Culpa enim vite maculam facit in veste. Immaculatus
ergo merebitur habere vestem qui se a maculis seruat immunē. Et di
xi. Que sunt macule. Et illi Murmuratio. detractio. inuidia. negli
gentia ⁊ quicquid sinceritatem cordis maculat et confundit. Qui ta
lia agunt in gloria vestis maculam ponunt. Tu vero pro multis labo
ribus et vite honestate similem sortieris vestem. His dictis faucibus
arefactis viribusq͡ȝ exhaustis defecit loquens post modicum instilla
ta refocillatus aqua resumptoq͡ȝ spiritu ad loquenduȝ se parans spem
fecit auditoribus ⁊ ait. Utinā differret me dn̄s vsq͡ȝ dū completo ope
re dei dn̄is nostris loqui possem O q͡ȝ leti nuncij baiulus essem q͡ȝ leta
q͡ȝ stupenda narrarem q̄ vidi q̄ audiui ⁊ sensi. q̄ parata sunt diligenti

bus deū ⁊ in laude eiꝰ vigilātibꝫ. Et abbas Frater quō hec vidisti Et
ille Quater hac nocte raptꝰ sum añ deū pectꝰ meū aptuȝ est ⁊ aīa mea
educta est. ⁊ statim fui inť choros angeloꝝ ⁊ vidi dñam nr̄aȝ in immēsa
claritate cū suis sacris virgibꝫ q̄ se mihi ꝓmisit in nc̄citate affuturaȝ et
scm̄ michaelē cū multo exercitu angeloꝝ p̄paratū in auxiliū mihi. Naȝ
altari ⁊ mēorie sue honorē sꝑ solebā impēdere ⁊ innūerabilē multitudiē
nē scōꝝ ⁊ q̄s antea nō viderā statim agnoui Rursumq̄ꝫ spū ⁊ viribꝫ de
ficiēs loq̇ cessauit. Cōpulsus itaq̄ꝫ de sorbicľa pupillū accepit ⁊ gustās
ait: O q̄ꝫ dulcis ē dñs gustātibꝫ. O q̄ꝫta est eiꝰ suauitatꝫ abundātia q̄ꝫ
larga ⁊ indeficiēs ⁊ oīm deliciaꝝ copijs affluēs q̄ me in hac nocte refice
re dignatꝰ est. O dulcedo illa dulcedo ḡtissima optabiľ ⁊ p̄stantissima
O q̄ꝫ singľaris q̄ꝫ excellēs ⁊ ineffabiľ. Intus erā in corde vtrūq̄ꝫ teneo
ꝟbis aūt explicare nō valeo. Quā sentire potui nō possum effari rei ni-
mietate victꝰ. Tā felici refectōe pastus hāc refectionē suadere sup̄flu-
um duco. Nec breue ⁊ modicū nutrimentū p̄stat illa imꝑpetuū reficit
et saginat. O q̄ꝫ beati stꝫ q̇ illa sine fine fruituri stꝫ. Iubēte abbate voca-
ti stꝫ q̇dā nouicij viri quondā in scľo clari virtute militari insignes q̊s
ita ꝯsolatus es vere felices estis ⁊ ter q̄terq̄ꝫ beati q̇ de vana vr̄a ꝯuer
satōe atq̄ꝫ mūdana vanitate ꝑ diuinā mīam vocati estis partē cū iustꝫ
habituri. Cōstat em̄ de salute vr̄a si tn̄ ꝑseueraueritꝫ. Nā dñs Dauid
indesinēter ꝓ vob̄ p̄ces ad dñm fudit q̄tenus qꝺ salubriť inchoastistis
feliciter ꝯpleatis. Unū aūt eoꝝ noīe exp̄mēs de eo dicebat nisi portas
claustri ingressus fuisset mortis eterne portas nō euasisset. Aderant et
hospites ꝯuertēdi gr̄a de sedibꝫ suis euocati sed nimio adhuc reꝝ tēpo
ralium amore detēti rem arduā aggredi dubitabāt. Qui fiducialiť ac-
cedētes ad virū dei mētis fluctuationē cōfessi stꝫ ꝙ videlicet velle a dia
ceret eis ꝑficere aūt bonū nō inuenirēt supplicabāt vt orationibꝫ eiꝰ ad
iuti mererenť in bono stabiliri. Et ille Quādiu mēte adheretis seculo
nō potestis ꝑfecte placere deo nec firmari in bono habentes voluntatē
fixā in malo. Quapropter recedite oīno ab his que inutiliter amatis ⁊
nō deerit vobis gr̄a saluatoris. Si vidissetis q̄ ego vidi oēm gľiaȝ mū
di vilem reputaretis. Deinde multa querebant ille de patre ille de fra
tre ille de statu suo futuro ille de p̄nti. Sed vir dei ita singulis rn̄suȝ tē-
perauit vt secretoꝝ reuelator ⁊ cōscientiaꝝ inspector esse ꝓbareť Mox
vocāte deo sancta illa anima carne soluta est ad dolores corporis vltra
nō reditura sed vt credimꝰ immortalitatꝫ luce vestienda ⁊ ꝑhenni gau
diorum suauitate reficienda.

¶ Hieronymus ad moniales. Angelicis choris sanctorūq̄ꝫ societati
bus hic studeatis interesse vt omnes postmodum in corporis exitu vo
bis gaudentes ⁊ leti tanq̄ꝫ notis occurrant. si sic feceritis nihil vob̄ dul
cius nihil vobis iocundius q̄ꝫ his interesse conuiuijs. his pabulis sacia
ri. Quibus semel degustatis terrena omnia amara reddantur. Exp-
to itaq̄ꝫ seni deuote consulenti credite filie. Scio quod loquor charissi-
me. Nam vt in insipientiam loquar. Ego homunculus sic abiectus sic
vilis in domo dñi. Adhuc viuēs in corꝑe angeloꝝ sepe choris interfui
de corporeis per hebdomadam nihil sentiens

Occasio salutis

Item Augustinus de libero arbitrio. Tanta est pulchritudo iusti-
cie. tanta est iocunditas lucis eterne vt etiam si non liceret in ea ampli-
us delectari q̄ vnius diei hora propter hoc solum innumerabiles hu-
ius vite dies pleni delicijs ⁊ affluentia bonorum temporalium recte et
merito despicerentur.

Item eterna beatitudo consistit in duobus scilicet in necessaria ab-
sentia omnis mali ⁊ in necessaria presentia omnis boni. Si enim que-
ris quid ibi est. aliter nō potest respō deri nisi quicq̄d boni est ibi est ⁊ q̄c
quid mali est ibi non est ¶ Et Gregorius Nihil exterius quod ibi ap-
petatur ⁊ nil interius quod fastidiatur

¶ Gregorius Que lingua dicere vel quis intellectus capere sufficit il-
lius superne ciuitatis quanta sint gaudia angeloꝝ choris interesse cu̅
beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere. presentem dei vultum
cernere. incircūscriptum lumen videre nullo mortis metu affici in cor-
ruptionis munere perpetue letari

¶ Augustinus in de conflictu vicioꝝ. Recedat amor presentis seculi
in quo nullus ita nascitur vt non moriatur. ⁊ succedat amor futuri secu-
li in quo omnes viuificantur vt deinceps nō moriātur. Vbi nec aduer-
sitas turbat. nulla necessitas angustat. nulla molestia inquietat sed per-
hennis leticia ibi regnat.

Item Hieronymus. Si xp̄m dn̄m ⁊ regem cui est nomen sup om-
ne nomen oportuit pati ⁊ ita intrare in gl'iam suam quam iam fiducia̅
habemus nos intrare sine labore gloriā alienam. O q̄ stulti sumus et
tardi corde ad credendū. Volumus hic gaudere cum seculo et postea
regnare cum xp̄o difficile est immo impossibile vt et presentibus quis
fruatur bonis ⁊ futuris nec hic ventrem ⁊ ibi mentem repleat vt de de-
licijs ad delicias transeat ⁊ in vtroq̄ʒ seculo primus sic vt in terra et in
celo appareat gloriosus. Impossibile est delicijs affluere et christum se-
qui. Natura denegat vt contraria misceantur. Non em̄ possum⁹ deo
seruire ⁊ mām͞one

Unde beatus Augustinus. O anima mea si quotidie oportet nos
tormenta perferre. Si ipsam gehennam longo tempore tolerare vt cri-
stum in sua gl'ia videre possemus ⁊ sanctis eius sociari. Nonne dignu̅
erat pati omne quod triste est vt tanti boni tanteq̄ʒ gl'ie participes ha-
beremur. Insidientur ergo demones parent suas temptatiōes frangāt
corpis ieiunia. p̄mant vestimenta cilicina. labores grauent. vigilie ex-
siccant. clamet me iste inquietet me ille frigus contrahat calor adurat.
caput doleat. pectus areat. infletur stomachus. pallescat vultus. infir-
metur homo totus. deficiat in dolore vita mea. ⁊ anni mei in gemitib⁹
ingrediat̄ putredo in ossib⁹ meis. ⁊ subter me v̄mis scateat vt requies-
cā in die tribulationis ⁊ ascendā ad populū accinctum nost̄p.

Item Petrus blesensis. Fatiscant membra vigilijs. extenuentur
ieiunijs. labore frangant̄. liquescant in lachrymis oculi immo si totum
cerebrum ⁊ medulle corporis in fletum effluant nō sunt tamē cōdigne
passiones hui⁹ t̄pis ad futurā gl'iam que reuelabit̄ in nobis

Item O si sciret homo quid ipe quid ⁊ deus esset. Uille pati mor-

tes crederet esse nihil. O quanta erit in celo leticia quando non soluz in anima sed etiam in corpore fuit gloriandum. Nam intus et extra sub-tus ꝛ supra immo circunquaqꝫ mirabiliter iustus gaudebit. Intus de puritate conscientie. extra de corporis glorificatione. subtus de celi ꝛ ali orum creaturarum pulchritudine. supra de die visione. ꝛ circuncirca de angeloꝝ ꝛ oim̄ sanctoꝝ iocūda ꝛ delectabili associatione.

O ciuitas celestis mansio secura patria totuz cōtinens quod delectat Merces sanctorum tam magna est ꝙ non potest mensurari. tam mul-ta ꝙ non potest numerari. tam copiosa ꝙ non potest finiri. tam preciosa ꝙ non potest estimari.

¶ Petrus blesensis ad regem anglie sup Job Putas ne ꝙ aliquis in presenti vita gaudeat ꝛ in futura. Si tamen gaudium debeat dici qđ conturbatur assidue ꝛ respergitur amaritudine presenti nimis delica-tus es si vtrumqꝫ presumis vti seculo ꝛ frui xp̄o presentis mundi delici as capere ꝛ nihilominus celestis glorie diuitias obtinere. Audi qđ di-ctum sit illi diuiti in euāgelio fili recordare qꝛ recepisti bona in vita tua Merito possemus reges sanctissimos reputare insanos ꝛ prophetas apostolos martyres confessores teneras ac delicatas virgines omnes qui spretis diuitijs ꝛ conculcatis delicijs huius mūdi seipsos pro chri-sto tribulationi ꝛ morti obtuleeūt si gl'iam quā adepti sunt in angustia et dolore potuissent in voluptatibꝫ ꝛ delicijs obtinere

¶ Hieronymus. Quotienscūqꝫ te vana seculi delectat ambitio. quo tiens in mundo aliquid videris gloriosum ad paradisum mente trangre dere ꝛ esse incipe quod facturus es

Item Omne opus leuius fieri solet cum eius precium excogitatur et spes p̄mij solacium fit laboris. Et nullus labor durus nullum tem-pus longum videri debet quo eternitatis gloria acq̄ritur

Finiunt exempla de gaudijs regni celorum: Et alio rum trium nouissimorum

Impressa iu sancta Colonia per me Henricū Quen tell. Anno domini M.cccc.xcij.